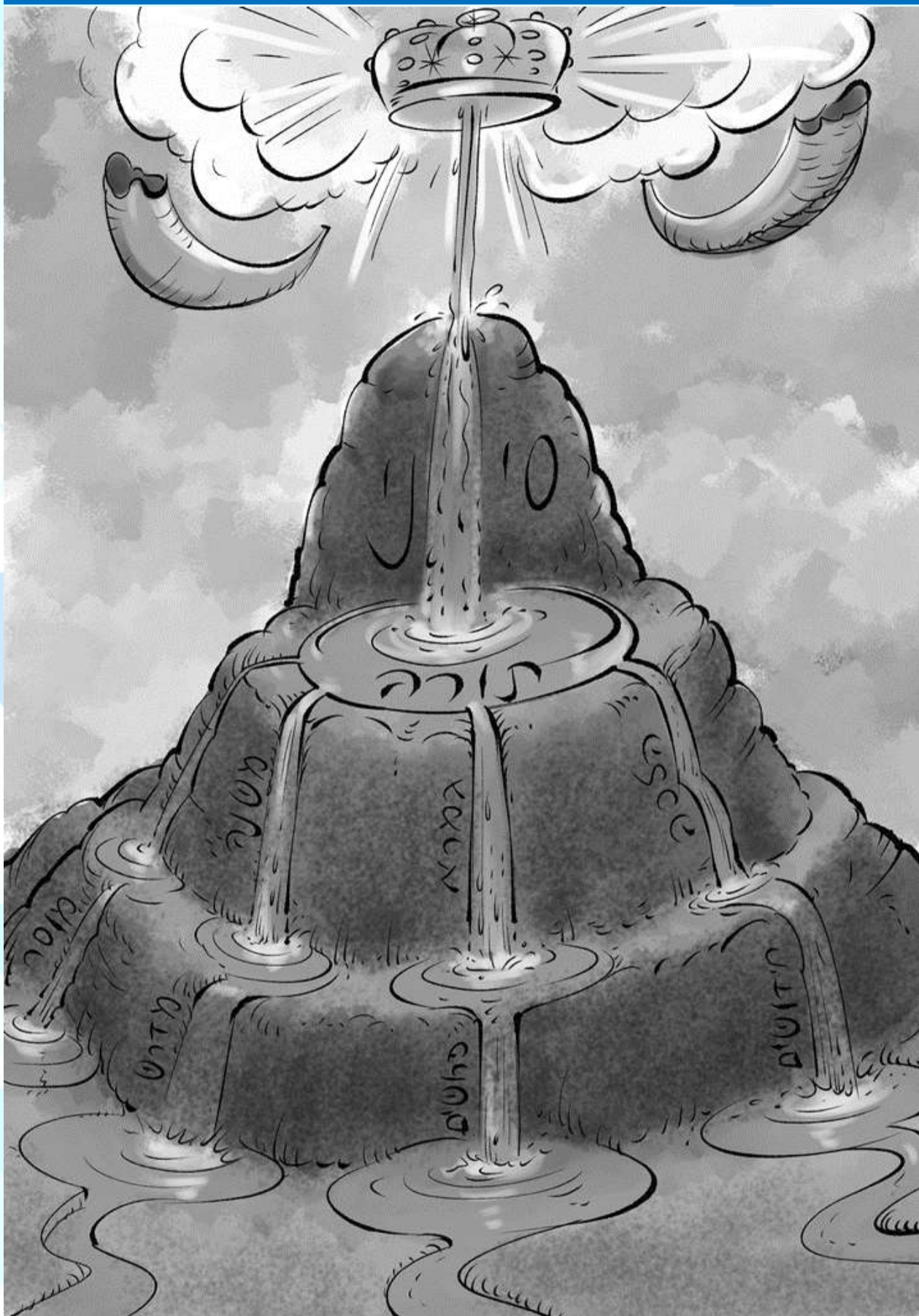

דרישה וחקירה

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון קנה
פרשת נשא וחג
השבועות תשפ"ב

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

תוכן הענינים

'דובבות שפתי חיים' (עמ' 2): הלכות חג השבועות
□ הלכות יום טוב, יקנה"ז וקידוש.

'אורות אילת השחר' (עמ' 3): סיפר רבנו, שבעיר בריסק על כל בית היה ניכר בחג השבועות שהוא ירוק, וזה היה העבודה והשמחה של הנשים לקשט כך את הבית, ולחזק זכרון זה למתן תורה היה שיר באידיש, ובו נאמר "על ההר הירוק ניתנה תורה".

'מתיקות התורה' (עמ' 5): לא שמח את אשתו בשבועות, האם יש לו תשלומין כל שבעה? □ מכריחים אותו לעבוד ביום טוב שני דשבועות, או ביום טוב שני דסוכות, במה יבחר? □ מהו שיעור ההוצאה בשתי הלחם?

מדור חדש: 'עשרה מי יודע' (עמ' 6): היכן מצאנו שנשבעו בהר סיני? וכיצד הועילה השבועה?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 7): מה ענין שמיטה אצל חג השבועות? □ האם הביכורים נוהגים בשנת השמיטה? □ האם המביא ביכורים חי לעולם?

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 9): שלושתם נכנסו לרכב, שדהר את הדרך מפתח תקוה לבני ברק. במשך כל הנסיעה, שתק הפרופסור ולא דיבר מילה. הגיעו לביתו של ה'חזון איש', וכשנכנסו, לפני הכל, שאל הפרופסור קצרות: 'האומנם?', האם כבודו הוא שציר זאת?

'נפלאים מעשיך' (עמ' 11): הגבאי לא עצר את רוחו ושאל אותו: תגיד לי איך נכנסת לכאן? השיב לו היהודי: דע לך כי מי שהגיע לכאן אתמול היה דוד המלך, ומי שהגיע לכאן קודם היה זה שאול המלך, ואני אליהו הנביא, ובאנו לכאן כדי שתודיע לכולם שבשמים מאד מאד מעריכים את תורתו של המהרש"א, כיון שהיא נלמדת בעמל גדול!!!

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 13): הסטייפלער חיך ואמר: "נכון. אני רוצה לדבר איתך על קבלה,

אבל לא על לימודי קבלה אלא על קבלה שהנך צריך לקבל על עצמך בהנהגה בבית, עם רעייתך. הנך צריך לקבל על עצמך שלמרות המתסרותך ללמוד תורה, לא תזניח את העזרה בבית!"

'עובדות דרבי לוי' (עמ' 15): מה ביקש מהגבאים בשבועות? □ כיצד בירך בפסוקי ברכת כהנים? □ על מה עשה התרת נדרים? **'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 16):** בתקופה זו של השנה, לוחות המודעות עסקו ב'פסטיבל החלב', ב'קרנבל חג הגבינות', אותם שמות אומללים שנתנו עוקרי התורה לחג קבלת התורה, ולצערנו רבים מהטועים והמבולבלים ואף התמימים, אינם מבינים ברעה אשר מצאתם בנהיה אחר תרבות אנשים חטאים אלו...

'שתולים בבית ה' (עמ' 18): מעשה נורא מפטירת בתו של רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל □ גילוי רפואי נפלא שהתגלה על ידי טעות אנוש.

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 19): עניני שלש רגלים.

'שמחת התורה' (עמ' 21): מדוע אין קבלה לעתיד בסדר הוידוי?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 22): כיצד אמר בועז לנעריו שיעשו עצמם כאילו שוכחים, הרי מכשילים את רות באכילת טבל?

המדורים הנפלאים: **'שביבי חיים' (עמ' 20)** □ **'מרגליות שאול' (עמ' 23)** □ **'אכסוף נועם שבת' (עמ' 19)**

'ביאורי תפילה' (עמ' 23) □ **'מחודדים בפיר' (עמ' 24)**

דובבות שפתי חיים

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

נערך עם מראי מקומות והוספות, ע"י הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח' באדיבות מכון יגס אני אודך, בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

בקשות ביו"ט בהרהור

שאלה: אם אפשר לבקש בקשות בשבת ויו"ט בהרהור.

תשובה: לא.

ועמש"כ בזה בשו"ת מעשה אפוד הנדמ"ח ס'.

אכילה דרך צינור

שאלה: חולה האוכל עם צינור לתוך הוושט אם צריך לשמוע קידוש קודם שאוכל.

תשובה: מסתבר שצריך.

ועמש"כ בזה בשו"ת דברי שלום [קרויז] ח"ה ס' צ"א ובשו"ת שביבי אש ח"ב ס' כ"ו. ובס' רופא חולים ח"ב פ"ח ס"א. ובשו"ת נשמת שבת ח"ב ס' קל"ח ובשו"ת שואלין ודורשין ח"ח ס"ב וכתב לי הגר"א נבנצאל שא"צ קידוש. וע"ע בשו"ת ישיב יצחק חל"ב ס' י"א ודעת מרן שחולה האוכל דרך צינור לוושט מברך קודם שאוכל וצ"ע.

ניח"ל לאיניש ליקח כוס של קידוש

שאלה: אם יכול ליקח שלא ברשות חבירו כוס לעשות קידוש משום ניח"ל לאיניש למיעבד מצוה בממוניה או דל"ש ניח"ל בהכשר מצוה.

תשובה: יכול.

והסתפק בזה הגר"ש"א שטרן בעל שביבי אש בקובץ שערי הוראה ח"ו עמ' קע"ד. ועמש"כ בשו"ת באר שרים ח"ו סו"ס פ"ב ובס' מועדי ישראל ימים נוראים ס' צ"ב. ומה שהשיב מרן בס' דעת נוטה ציצית תש"ו ק"א. וע"ע בשו"ת בצל החכמה ח"ו ס' ק"כ.

שומע קידוש ואין סומך על הכשר

היין

שאלה: אם יוצא יד"ח קידוש כשאינן סומך על הכשר והמשמיע שותה היין.

תשובה: ג"כ הסתפקנו ע"ז.

וכן הסתפק בזה הגר"י ליברמן בעל המשנת יוסף במכתבו אלי.

קידוש ביין שאינו שלו

שאלה: אם מקדש ביין שאינו שלו אם יוצא יד"ח קידוש או הוי מצוה הבאה בעבירה.

תשובה: לא יצא.

ועמש"כ בזה בתש"ו והנהגות ח"ג ס' פ"ט ובשו"ת אבן ישראל ח"ח ס' כ"ד ובשו"ת שביבי אש. ומש"כ בארוכה בס' בית מתתיהו ח"א סו"ס ג'.

לצאת קידוש בתפילה

שאלה: במג"א ס' רע"א כתב שיוצא יד"ח קידוש בתפילה, וצ"ע הא אין עושין מצוות חבילות.

תשובה: קידוש דאורייתא ותפילה דרבנן.

ועמש"כ לתרץ בשו"ת צור יעקב ס' י"ח ובשו"ת רבבות אפרים ח"ג ס' קע"ג ובס' הזכרון אדרת אליהו ס"ט. ובס' משנת יהודה פכ"ט משבת. ומש"כ בס' בית מתתיהו ח"א ס"ב אות י"ח.

לקדש במיץ ענבים שהיה גלוי

שאלה: אם אפשר לקדש במיץ ענבים שהיה גלוי למקפידים בזה או רק ביין.

תשובה: מיץ ענבים כ"יין.

וכ"כ בס' שמירת נפש עמ' רכ"ה ע"ש ובס' אשיחה ח"א עמ' שי"ח.

זמן חינוך קטן בקידוש

שאלה: מאימתי יש לחנך קטן בקידוש, כשמבין ענין השבת, או כשיודע לדבר.

הלכות חג השבועות

ניח"ל במגילת רות

שאלה: אם יכול ליקח מגילת רות מחבירו שלא ברשות משום ניח"ל לאיניש למיעבד מצוה בממוניה.

תשובה: כן [אם לא שיתכן שיצטרך לו].

ועי' בס' מועדי הגר"ח ח"א תש"ו לענין ניח"ל במגילה.

שטיחת עשבים בשבועות

שאלה: אם יש לחוש לדעת הגר"א שהביא המשנ"ב ס' תצ"ד סק"י, שתוקף מנהג שטיחת העשבים בשבועות.

תשובה: לא נהוג אצלנו.

ומנהג זה מובא בס' לקט יושר עמ' 103 שנהג התרוה"ד והמהרי"ל מנהגים הל' שבועות או"ב וברמ"א ס' תצ"ד. ועיין במג"א ס' תצ"ד סק"ה ועמש"כ בזה היפה ללב

ח"ב ס' תצ"ד או"ז והברכי יוסף שם אות ו' ובשו"ת מהרש"ם ח"ז ס' נ"ה ובלבוש ס' תצ"ד ס"א והערות השלחן שם ס"י ובס' אורחות רבינו ח"ב עמ' צ"ט ובחיי אדם סוף ס' קל"א ובשו"ת אגרות משה יו"ד ח"ד ס' י"א אות ה' ובס' שלמי מועד עמ' תנ"ט. ובס' מנהג אבותינו בידינו מועדים פכ"ו. ובס' חוקת עולם פ"י ס' קל"ו ובדעת תורה ס' תצ"ד ובס' ילקוט הגרשוני שם או"ג. ובשו"ת אלישיב הכהן ח"ב סו"ס נ"ב. ובס' מנהגי מהרי"ץ הלוי עמ' קצ"ה.

כשם לא ישן לא יתפלל כראוי

שאלה: היודע בעצמו אם יהא ער בליל שבועות לא יתפלל כראוי וירדם, אם עדיף שישין בלילה.

תשובה: לא.

ובס' שערי ציון ח"א עמ' ק"י נשאל מרן, אם כה"ג עדיף שישין קודם התפילה, והשיב יכול ליזהר.

מצטער להיות ער

שאלה: מי שמצטער להיות ער בחג השבועות ונרדם אם ידחוק בעצמו להיות ער זאין להצטער ביו"ט.

תשובה: חייב.

בדעת הקה"י שאכל מאכלי חלב

בסעודה

שאלה: באורחות רבינו ח"ב עמ' צ"ח מובא שהקה"י בליל שבועות אכל מאכלי חלב בסעודת הלילה וצ"ע הא בעי לאכול בשר משום שמחת יו"ט.

תשובה: ביום.

וכ"כ השפת אמת סוכה מ"ח ססגי ביום. וע"ע בשו"ת שיח יצחק או"ח ס' רל"ד ובשו"ת וישב משה ח"ב ס' ק"ו. ומה שהשיב מרן בס' דולה ומשקה עמ' קצ"ז. ובס' יומא דעצרתא עמ' רל"ה.

הלכות יום טוב, יקנה"ז וקידוש

נשים בקידוש והבדלה אם ישות

שאלה: במוצ"ש שחל בו יו"ט שעושין בקידוש הבדלה אם נשים ישות בקידוש שבהבדלה אין שותות.

תשובה: לא.

ועמש"כ בזה בשו"ת שיח יצחק או"ח ס' קע"ב ובהקדמת שו"ת משנה שכיר, ובשו"ת אשמח בהשם ס' נ"ד. ובס' שמירת שבת כהלכתה פס"ב ס' ט"ז ובשו"ת מגדנות אליהו ח"ב ס' כ"ה ובס' פסקי תשובות ס' רצ"ו ובס' רץ כצבי פסח ס' י"א אות ח'.

בקשות ביו"ט

שאלה: במג"א ס' קכ"ח סק"ע, שביו"ט מותר לבקש בקשות שקיל משבת, אם זהו להלכה.

תשובה: כדאי ליזהר.

וכ"כ בשו"ת רב פעלים ח"ב ס' מ"ו. ועמש"כ בס' מאיר עוז ח"ח סו"ס קפ"ח.

תשובה: כשיודע לדבר.

ועמש"כ בזה בס' חוט שני שבת ח"ד פצ"ה סק"ב ובס' חינוך הבנים כהלכתו ח"א פל"ז ס"ז.

קידוש ביינ קפוא

שאלה: אם אפשר לקדש על יין קפוא בשעת הדחק.

תשובה: לא.

וכן פשיט"ל להגר"א גניחובסקי זצ"ל. ועמש"כ אם מברכין על מיץ ענבים קפוא בופה"ג בתשו' והנהגות ח"ו ס' ס' או"ד ובשו"ת שבט הקהתי ח"ו ס' קכ"ג ובשו"ת ברכת ראובן שלמה ח"ג ס' ס"ז. ולענין קידוש עיין בשו"ת מראות ישרים ח"ג ס' י"ד מה שהביא בשם הגריש"א זצ"ל. ובס' חשוקי חמד יומא ע"ו ע"ב. ולענין מיץ ענבים

קפוא בתשעת הימים השיב מרן אין ראוי. וע"ע בשו"ת יורו משפטיך ח"א ס"ג ובס' גם אני אודך תשו' הגר"מ חליוה ח"ה ס' ובשו"ת אבני דרך ח"א ס' ובס' אשיחה ח"א עמ' שמ"ט.

טעימת המסובין מיינ הקידוש

שאלה: למש"כ השו"ע ס' רע"א ס' י"ד מצוה מהמובחר שיטעמו כולם מהיין של קידוש, אם זהו דווקא מכוס של קידוש, או אפי' מהבקבוק של היין.

תשובה: עיי' שער הציון ס' רע"א אות פ"ט.

וחזינו שם ששותין מכוס הקידוש ולא מהבקבוק עיי"ש. וכן השיב מרן בקונ' גם אני אודך ח"ב תשו' ק"ג עיי"ש. ועמש"כ בס' קצות השלחן ס' מ"ו הערה ל"א ובתשו' והנהגות ח"ה ס' ע"ו.

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

סיפר רבנו, שבעיר בריסק על כל בית היה ניכר בחג השבועות שהוא ירוק, וזה היה העבודה והשמחה של הנשים לקשט כך את הבית, ולחזק זכרון זה למתן תורה היה שיר באידיש ובו נאמר "על ההר הירוק ניתנה תורה"

הכנה למתן תורה

מה היא ההכנה למתן תורה, אמר רבנו: דבר ראשון "תורה!" וחוף מזה צריך לראות להשתפר במדות, וכמבואר שכלל ישראל התכוננו למתן תורה על ידי שהשתפרו כל יום במדה אחת.

בהדלקת נרות בערב שבועות, ויצאו יד"ח הברכה בשעת הקידוש, ושנה שחל יו"ט דשבועות במוצאי שבת בלא"ה אין נפק"מ למעשה כי א"א להדליק מבעו"י.

(מנחת בנימין מקראי קודש ס"ל) א"ה וראה הליכות שלמה מועדים ח"ב עמוד שי"ג מ"ש בזה.

בהיכל הישיבה

בשנים עברו היה רבנו מגיע לישיבת פוניבז' הקטנה בליל שבועות באמצע הלילה, והיה יושב בפניה ליד דלת הכניסה [בסוף הטור בצד שמאל] שם לא היה ספסל שישבו שם בחורים ולמדו, אלא היה יושב שם עם כסא וסטנדר. היה בא בשקט וכמעט ולא שמו לב שהגיע. היה נמצא בישיבה בערך שעה ויותר, והיה עונה לשאלות אם באו לשאול, ואח"כ היה הולך.

באחת מהשנים נפל הגנרטור בישיבה אחרי כניסת החג, והגרמ"י ליפקוביץ הורה שלא לקרוא לגוי שידליק את האור, ולמדו באותו השנה בהיכל אוהל קדושים, ורבנו הגיע לאוהל קדושים, וישב כנ"ל.

ואפילו בשנים שרבנו לא היה מגיע לישיבה בימים רגילים בשעות הסדר בשביל לענות על שאלות, והיה בא רק לשיעור ונשאר למנחה, וגם בשבת היה בא למסור שיעור והולך מיד אחרי השיעור, מ"מ הקפיד להגיע לסדר של ליל שבועות!

(מאת הרה"ג ר"פ)

תיקון ליל שבועות

בהמשך הלילה היה הולך לישיבת גאון יעקב ואומר את סדר ה"תיקון" הנהוג בתפוצות ישראל. ובדרך כלל לא הספיק לסיים את הכל בלילה רק את פסוקי התורה שבכתב!

(רשימות הרה"ג ר"ס פרלמוטר ועוד. ומהגר"ש בן רבנו שמענו שבשנים קודמות לא אמר רבנו את התיקון, רק לעת זקנותו התחיל לומר).

מעלת התיקון

כשנשאל רבנו, מה עדיף ללמוד בליל שבועות? אמר אפשר לומר התיקון ואפשר ללמוד, מה שעושים זה טוב. בישיבות התקבל דווקא ללמוד, ובוודאי יותר שייך להישאר ער כשלומדים, דכשואמרים התיקון ולא מבינים מה שאומרים – יותר קשה להישאר ער, אבל מעלת התיקון היא תמצית התורה ויש בה ודאי מעלה גדולה ונהרא נהרא ופשיטה.

(רשימות הרה"ג רבי ישראל ארנון)

עוד הזכיר רבנו דבר נורא, שהחזון איש אמר פעם על תלמיד חכם אחד שהוא מושחת במדות. והסביר החזו"א שלמד את זה עפ"י מה שראה בדברי תורתו של אותו ת"ח שיש לו סברות עקומות, ומזה ברור לו שמדותיו מושחתות... למדנו מזה שלומר סברא ישרה צריך מדות ישרות.

(הקדמה לקו' קירוב הר סיני)

עשבים בבתים

סיפר רבנו שבעיר בריסק על כל בית היה ניכר בחג השבועות שהוא ירוק, וזה היה העבודה והשמחה של הנשים לקשט כך את הבית, ולחזק זכרון זה למתן תורה היה שיר באידיש ובו נאמר "על ההר הירוק ניתנה תורה".

(מזקנים אתבונן ח"ד ש"ב עמ' 248)

הדלקת הנרות בערב שבועות

אמר רבנו עפ"י ד' העמק דבר (פר' אמור כג כא) דז"ל 'וקראתם בעצם היום הזה, כבר ביארנו דעצם בא לדייק או יום ולא לילה. או במקום שא"א לפרש כן ע"כ בא לדייק

למעוטי תוספת. וכן בזה המקרא א"א לפרש ולא לילה שהרי חג של עצרת קדוש מבערב כמו כל מועדי ה', אלא בא ללמדנו שלא לעשות מקרא קודש אלא בלילה ולא מבע"י. ומכאן נהגו ישראל שלא להתפלל בעצרת מבע"י. ולא כמש"כ המג"א הטעם משום דכתיב תמימות דאם כן בכל לילה שבין פסח לעצרת נמי, ותו דתמימות בשבועות כתיב ואין מונין שעות אלא לימים, אלא העיקר הוא כמש"כ דמעצם הוא דנ"ל הכי" עכ"ד. לפי זה הנשים שנוהגות להדליק נרות יו"ט מבעוד יום, ונהגו לברך באותו זמן גם ברכת שהחיינו, דאף שהוא מערב יו"ט אך היות שהן מדליקות נרות ומקבלות על עצמם תוספת יו"ט, הרי שפיר יכולות לברך באותה שעה גם ברכת שהחיינו, אבל בהדלקת נרות בערב חג השבועות שאני, כיון שאין בו תוספת יו"ט, א"כ בזמן שמדליקות מבעוד יום אכתי לא הוי יו"ט לכן לא שייך לברך באותה שעה ברכת שהחיינו. ובפרט שעיקר הך מילתא האם אפשר לברך שהחיינו מבעוד יום לא ברירא מילתא, לכן למעשה שלא יברכו הנשים שהחיינו

1 א"ה, ראה בס' שרשי מנהג אשכנז ח"ג עמ' 359 שהביא באריכות על מנהג זה, והביא מנהג ידיד רבנו מנוער הג"ר משה סולוביצ'יק כשהיה ראש ישיבה בלוצרן, כפי שסיפרו תלמידיו, שביליל שבועות למדו כל בחורי הישיבה כל הלילה, והגר"מ טייל ברחבי בית המדרש כל הלילה כשהוא קורא את ה'תיקון' ושמחתה של קבלת התורה שפוכה על פניו.

מעלת הלימוד בליל שבועות

לאחד שהעיר למה נשארים ערים בליל שבועות על חשבון תפילה רדומה, ואח"כ ביטול תורה שישנים הרבה שעות, אמר רבנו בתוקף, 'השטייגן העצום שיש בליל שבועות הוא חזק מאד, ואין לזלזל בו כלל'.

ואמר רבנו (בערב שבועות תשנ"ד, ובערב שבועות תשנ"ח) שלמנהג הזה - להיות נייעורים בלילה - יש הרבה חסרונות. מבטלים עונג יו"ט, הלימוד בלילה אינו באיכות כי עייפים, וגם בשחרית התפילה אינה תפילה, וביום לא לומדים כי ישנים. אבל בכל זאת סוף סוף זהו מנהג ישראל.

(כשחר אורך עמ' קצא)

אמנם אמר רבנו שפשוט כי מי שאינו יכול להיות ער בליל שבועות, יראה לשבת וללמוד ביום חג השבועות, והמעלה הגדולה של לימוד בשבועות הוא גם ביום.

(שיעור משנ"ב - סיון תשע"ד)

נשאל רבנו לפי מה שאומרים בשם בעל הקהלות יעקב שיש מעלה ללמוד בזמנים שבהם מועטים הלומדים, שמא עדיף לישון בליל שבועות שיוכל אח"כ ללמוד ביום בזמן שרוב הלומדים ישנים? ואמר רבנו שבאמת אין שום מקור בגמ' ובפוסקים הראשונים שצריך ללמוד בליל שבועות יותר מבשאר לילות ובמגן אברהם (סי' תצ"ד) הביא מנהג זה בשם הזוהר הק'.

והוסיף בשם הגר"ז שבלייל שבועות אין מקור למנהג ללמוד כל הלילה, ובכל זאת העולם מקפידים ע"ז, ובליל פסח, שנפסק בתוספתא וברמב"ם שחייב

אדם ללמוד לספר ביצ"מ עד שתחטפנו שינה, העולם הולכים לישון כרגיל. אחר דברים אלו הוסיף רבנו, אבל מנהג ישראל דין הוא, וכבר נהגו להיות נייעורים בלילה וללמוד, וכך יש לעשות.

ישלים שנתו

במשנ"ב (סי' תצ"ד סק"א) כ' איתא בזוהר שחסידי הראשונים היו נייעורים כל הלילה ועוסקים בתורה וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן ואיתא בשו"ע האר"י ז"ל דע שכל מי שבלילה לא ישן כלל ועיקר והיה עוסק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק. וביאר

רבנו שכונת הביטוי "ישלים שנתו", דהיינו שתתמלא שנת לידתו. וכלשון חז"ל (סוטה יג, ב) "הקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים". ושאלו א"כ מי שנולד בח' סיון, נמצא שיזכה עבור זה לחיות עד ח' סיון, וירויח יום אחד בלבד? הגיב רבנו - וכי יום אחד לחיות זה כלום!?

(שיעור משנ"ב - סיון תשע"ד)

למה היו צריכים להיות ערים

העיר רבנו בדרך חידוד אהא דמבואר במג"א סי' תצ"ד שנוהגים להיות ערים בלילה ולעסוק בתורה בליל שבועות בשביל לתקן מה שהקב"ה הוצרך להעיר את כלל ישראל כדי לקבל תורה, צריך להבין: כיון שהיה קודם מתן תורה - א"כ מה יעסקו כל הלילה אם אין להם תורה ללמוד, וכי סתם צריכים להיות ערים בלילה, הרי הולך בטל כישן דמי. ואם נאמר שהתביעה היתה על שלא העמידו שומר - עדיין קשה מה יעשה השומר כל הלילה.

ואולי אפשר לומר, שהרי במרה כבר נצטוו על הדינים, וא"כ היו יכולים לעסוק כל הלילה בחושן משפט. וללמד עליהם זכות - אפשר לומר שכיוון שהיו "איש אחד בלב אחד", א"כ דיני חושן משפט נראה להם כהלכתא למשיחא, שאם אחד רצה לבנות ליד אוהל חברו - לא הקפיד עליו כלל וכו'...

(רשימות הרה"ג ר' ישראל ארנון)

ברכת התורה

הורה רבנו שאפשר להמשיך ללמוד בליל שבועות גם אחר עלות השחר ואי"צ לחכות עד שימצא מי שיוציא אותו בברכת התורה, דהא הוי ספק אם צריך לברך ברכת התורה אחר הלילה כשלא ישן, ואמנם זה ספיקא דאורייתא. אבל האיסור ללמוד קודם ברכה זה רק איסור דרבנן ובוזא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא.

(רשימות הגרמ"ב זילברברג)

שנה אחת כשהתפלל רבנו בישיבת גאון יעקב, ולא היה מי שיוציא בברכת התורה, אמר רבנו שהוא יוציא אותם, מאחר שהוא ישן ביום של ערב שבועות, ואז מחויב ממ"נ בברכת התורה, וכדברי הרעק"א המובא במשנ"ב סי' מ"ו. [ואמר רבנו שכמדומה שהגר"ז ג"כ סמך על שיטת הרעק"א והיה מברכת ברכת התורה באופן כזה]

קריאת מגילת רות

נשאל רבנו: האם אפשר לקרוא מגילת רות לפני התפילה בחג השבועות, לאחר עלות השחר. והשיב: לא עושים שינויים ממנהג אבותינו, ואם בא לשנות ממה שנהגו הרי זה כקורא בערב החג.

עליה למעשה מרכבה

רבנו היה נוהג לעלות במנין שבביתו בחג השבועות לקריאת מפטיר ולהפטר מעשה מרכבה.

תפילה בשבועות על פירות

האילן

נשאל רבנו בדברי המג"א (סי' תצ"ד סק"ה) 'דנוהגים להעמיד אילנות בביהכ"נ ובבתים, ונ"ל דהטעם שיזכרו שבועות נידונים על פירות האילן ויתפללו עליהם'. ובמשנ"ב (סק"י) העתיק מדברי המג"א שהעמדת האילנות הוא זכר שבועות נידונים על פירות האילן, ולא העתיק שיתפללו עליהם. מה הטעם שהשמיט את התיבות שיתפללו עליהם?

והשיב רבנו: שביו"ט אסור להתפלל על צרכיו.

ונשאל רבנו דמצינו בר"ן בר"ה שאין אומרים אבינו מלכנו בר"ה שחל בשבת

משום איסור דבקשת צרכים, וא"כ משמע דביו"ט אין איסור זה?

והשיב רבנו: דראש השנה שאני, אך שאר יו"ט אסור לבקש בו צרכיו [להגר"א] וכמבואר במעשה רב (סי' קס"ד) דהגר"א לא אמר י"ג מידות והרבש"ע בשעת פתיחת הארון ביו"ט.

ועוד נשאל דא"כ מה הטעם של המג"א שכן התיר להתפלל על האילנות בשבועות?

והשיב רבנו: דהוא מפני שהדבר נחוץ, דבלא פירות קשה להתקיים, ומצינו (שו"ע יו"ד סי' רל"ו ס"ד) שאם אחד נשבע שלא יאכל פירות הוי שבועת שוא שא"א להתקיים בלא פירות?

(מאיל המילואים עמ' נב)

חציו לכם בשינה

הורה רבנו שבשינה ביום בשבועות מקיימים חציו לכם. וכן הורה הגר"ח קניבסקי³. [ומה שברמ"א (דרכי משה סי' תקכט) הביא יש מי שאומר דאדם שמתענה ביו"ט כגון שצם תענית חלום ממילא מוכרח לקיים את מצות היום באופן דכולו לה' ויעסוק כל היום בתורה ותפילה. והא דאינו מקיים מצות החציו לכם ע"י שאר תענוגים כשירה ושינה וכדו' פירשו רבנו ויבלחט"א הגר"ח קניבסקי דאדם שהוא רעב אין לו שמחה משאר דברים]

(נכדו הרה"ג ר"כ בס' מפי כהן עניני יו"ט עמ' תשיט - תשכא)

2 עוד בענין זה, שמעתי מהג"ר אליהו מן שאמר בשם הגר"ח קניבסקי שהמשנ"ב קיצר בזה, ובודאי מותר להתפלל על הפירות בעצרת, וכמו שאמר החזו"א שמותר להתפלל על צרכיו ביו"ט של ר"ה כיון שהזמן הוא ביום זה עכ"ל.

3 והגר"נ קרליץ אמר דהיינו במה שהולך לישון, אבל בשינה עצמה א"א לקיים, ומ"מ כיון שמזמן עצמו לישון שעות אלו שפיר חשיב כל משך השעות כחציו לכם, וזה ה'לכם' שהכי קל לקיים.

מתיקות התורה

מאוצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

נתן בר אסיא, שלא חלק על יום טוב שני של גלויות כי אם יום טוב שני של עצרת, ולא ס"ל את "הלא פלוג" יעוין בדבריו.

לפי"ז יש מקום גדול להורות בשאלתינו שיעדיף לעבוד ביום טוב שני של עצרת דאיסורו קל יותר, שהוא נובע רק מכח לא פלוג, ולא מעיקר הדין. ובפרט שכבר כתב הפרמ"ג (א"א סי' קכח סק"ל ד"ה שאלה) דמשום לא פלוג לא העמידו דבריהם במקום מצוה, ויעוין במגן אברהם (תמז סק"ה בשם תרוה"ד) דלא מחמירין ב"לא פלוג" כבגוף הגזירה.

אולם יעוין בתשובות חתם סופר (או"ח סי' קמה) שדן בדבר אחד שלא היו לו בנים, והיה חשש שתשאר אשתו זקוקה ליבם והיה מקום עיגון שהיבם הוא במקום רחוק מאוד בעיר רומי, והאשה עניה, ואין בהישג ידה להגיע לשם, ורצה המורה להתיר לכתוב גט ולחתום ביום טוב שני של שבועות, ומסיק החתם סופר וז"ל יפה הורה פאר מעלתו שלא לכתוב גט ביום טוב שני דשבועות וחלילה לזלזל... הן אמת כתבתי במקום אחר, דיר"ט שני דשבועות הוא תמיה, דמעולם לא עשאוהו מספק, כמ"ש הרמב"ם פ"ג מקדוש החודש עיין שם, ובשלמא היכי דמגיעי שלוחי ניסן עושין שני ימים גזירה משום שלוחי תשרי, אבל בשבועות שהוא לעולם חמישים יום, מיר"ט שני של פסח ועד אז כבר נתפרסם בכל העולם קביעות דניסן, וא"כ גם אבותינו לא עשו מספק וצ"ל משום גזירה אטו פסח וסוכות, וא"כ ממילא חמור טפי, כיון דלא מחמת ספק נתקבל.

לפי דברי החתם סופר יוצא שיר"ט שני דשבועות חמיר טפי משאר יום טוב שני, אך יתכן שדברי החתם סופר נאמרו בתור סייג ויראת שמים דלא אתי לזלזולי בגזירת חז"ל, אבל בשאלתינו שעומד

אדם לפני סכנת נפשות, ומטכס עצות איך יותר לשמור על התורה ואיך יותר לשמור על גזירת חז"ל והכל מתוך יראת שמים טהורה, אולי גם החת"ס יודה שיר"ט שני דשבועות קל יותר על סמך הפרמ"ג הנ"ל, והמשנה למלך (פי"ב מגירושין ה"ט"ז) שכתב דאפשר דבעגונה דחז"ל שקדו על תקנתם להקל ולא להחמיר, לא אמרינן לא פלוג. ולכן יתכן שיעדיף אותו יהודי לעבוד ביום טוב שני של שבועות במקום פקוח נפש מלדחות ולעבוד ביום טוב שני של סוכות שהוא מעיקר הדין, ובמקום פקוח נפש מסתבר שלא גזרו חז"ל לא פלוג, כי אין כאן זלזול וחוסר יראת שמים (פסחים נב, א).

מהו שיעור ההוצאה בשתי הלחם?

שאלה. לעתיד לבא כשיאכלו מעט וישבעו, מה תהיה שיעור ההוצאה?

תשובה. איתא במסכת שבת דף צא ע"א אבא שאול אומר: "שתי הלחם ולחם הפנים שיעורן כגרוגרת", ותמה בספר תוצאות חיים למה הזכיר רק את לחם הפנים ואת שתי הלחם, ולא את כל שאר קדשים כגון בשר קדשים שלמים תודה וכדומה.

ושמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לתרץ, על פי דברי התוספתא בסוטה (פי"ג ה"ז) וז"ל: "כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים, ברכה נכנסת בשתי הלחם ובלחם הפנים, שתי הלחם מתחלקת בעצרת לכהנים, ולחם הפנים ברגל לכל המשמרות, יש מהן שאוכלין ושובעין, ויש מהן שאוכלין ומותירין, ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כזית", עכ"ל.

נמצא שכזית מלחם הפנים ושתי הלחם חשובים, שיש בהם כדי שביעה, ולכן היתה ה"א דשיעורן בכזית, משום שגם כזית יש בו שביעה, [ומסתמא היו חייבים לברך עליהם ברכת המזון מדאורייתא] והרי השיעורים יסודם חשיבות, קמ"ל דאעפ"כ שיעורן כגרוגרת, ומסתבר דהטעם הוא משום דשיעורים באוכלים כגרוגרת, הם הלכה למשה מסיני, ויעוין בפני יהושע (תחלת פרק המוציא), ועל פי זה מוסבר היטב, מדוע נקיט לחם הפנים ושתי הלחם, ולא שאר קרבנות דפשיטא בהו דשיעורן כגרוגרת, ולפי זה אף לעתיד לבא באוכלין, יהיה השיעור כגרוגרת, דהוה הלכה למשה מסיני (שבת צא, א).

לא שמח את אשתו בשבועות, האם יש לו תשלומין כל שבעה?

שאלה. מעשה בבעל חנות לממכר תכשיטי נשים, שעשה פרסום למחרת שבועות, חייב אדם לשמח את אשתו ברגל... ויש לזה תשלומין כל שבעה. ובאו אליו תלמידי חכמים ושאלו אותו מאין לקח את החידוש הגדול הזה שיש תשלומין לשמחה כל שבעה, ויש לשאול האם יש אמת במה שפרסם? תשובה. בשו"ת חתם סופר (חלק ז סימן כח) כתב הא דאמרינן דשמחה יש לה תשלומין, נראה לכאורה דוקא בפסח וסוכות לאפוקי שבועות דלא, דהרי קיימא לן דאם שחט שלמים מערב יום טוב אינו יוצא בהם משום שמחה, אף שאוכל הבשר ביום טוב, דבעינן זביחה בשעת שמחה, וא"כ מכל שכן וקל וחומר שלא יזבח אחר יום טוב ויהא יוצא משום שלמי שמחה שאין הזביחה ולא האכילה בשעת שמחה, וכיון דשבועות אף שיש לו תשלומין כל שבעה מיהו חול גמור הוא כמבואר לעיל כמה פעמים, וא"כ פשיטא דלא שייך תשלומין בשמחה.

ויעוין גם במנחת חינוך (מצוה תפח אות ה) שכתב ושמחה ברגלים נוהגת רק יום אחד, אבל אחרי זה לא שייך שמחה כלל, ואינו דומה לראיה וחגיגה דיש להם תשלומין גם בעצרת כל שבעה, ועיין בטורי אבן (דף ו ע"ב) שכתב זה בפשיטות.

והנה השער הציון (סימן תעג סק"ה) הביא בשם החק יעקב דבעצרת יש תשלומין לברכת שהחינו כל שבעה, וכונתו, משום דלענין קרבנות יש לו תשלומין, הכי נמי לענין זמן, ולעניות דעתי לא נהירא כלל, דבודאי אם יעשה הזמן לרגל יעבור על בל תוסיף, ואיך יברך שהחינו על זה הזמן, וגם באליה רבה סימן תצ"ד מקשה עליו, עיין שם, וגם בפרי מגדים כתב דלמעשה אין לנהוג כן.

והנה בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון ח"ב סימן נד) הקשה על החק יעקב שהרי הוא כחול לכל דבר, וכתב דאף אי בזמן הזה מצות הקבלת רבו ברגל נוהג כל שבעה, לא משמע שיברך ע"ז זמן, דהמצוה איכא במחילה שהרי הרב יכול למחול על כבודו. וביאר במועדים וזמנים (ח"ב סימן שיז) שרבינו המהרי"ל רצה לומר שאם יש עדיין מצוה ששיך לרגל אפשר לברך, וא"כ אפשר למצוא מצוה אחת השייכת עדיין לחג, והיינו המצוה לקבל פני רבו ברגל, שיסודו דהוה כקבלת פני השכינה, וכשם שלשכינה יש בשבועות תשלומין כל שבעה, כך לקבלת פני רבו יש תשלומין גם בזמן הזה כל שבעה, אך למסקנא כיון שאפשר במחילה, לא שייך לברך על זה שהחינו.

עכ"פ מבואר בדבריו שאין למצות שמחה תשלומין, שאם היה לזה תשלומין כל שבעה, היה אפשר לברך שהחינו גם בתשלומין (שבועות מו, ב).

מכריחים אותו לעבוד ביום טוב שני דשבועות, או ביום טוב שני דסוכות, במה יבחר?

שאלה. יהודי שמכריחים אותו לעבוד במשך כל השנה, והתירו לו כן וכך ימי חופשה, ויכול לבחור יום טוב שני של שבועות או יום טוב שני של סוכות, אך בשניהם לא יוכל להיעדר, כי מסכן את חייו, במה יבחר?

תשובה. נאמר במסכת פסחים דף נב ע"א רב נתן בר אסיא אזל מבי רב לפומבדיתא ביום טוב שני של עצרת, וצ"ע לשם מה סיפרה הגמ' שזה היה בעצרת, ועוד צ"ע וכי רב נתן חלק על יום טוב שני של גלויות? וכבר עמד על כך בספר מגדלות מרקחים (או"ח סימן צה), והשיב על פי דברי הרמב"ם (פ"ג מקדוש החודש ה"ב) שכדי שלא לחלוק בין המועדות התקינו חכמים שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין שם, עושין שני ימים אפילו יום טוב של עצרת, כלומר שמן הדין היה מקום לומר שבעצרת לא יקיימו יום טוב שני, כי אין צורך בשלוחי בית דין, כי חג העצרת תלוי בחמישים יום שמחג הפסח, וזה ידעו כולי עלמא, אך כדי שלא לחלוק בין המועדות, התקינו שלעולם עושין שני ימים אפילו בעצרת ולפי זה ניתן להסביר את דברי רב

עשרה מי יודע

קושיה בעניני דיומא ועשרה תירוצים | מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עין הפרשה' בעריכת יהושע לינטופ

היכן מצאנו שנשבעו בהר סיני? וכיצד הועילה השבועה?

כלל ידוע הוא בדברי חז"ל גבי הנשבע לקיים או לבטל את המצוה, דלא מהני דבריו משום ד'מושבע ועומד הוא מהר סיני' (יומא עג, ב; נדרים ח, א; מכות כב, א; שבועות כא, ב; ושם כב, ב; כה, א).

ויש לבאר, היכן מצינו שבועה שנשבעו ישראל בהר סיני [ראה שפת אמת מטות תרלד; שבועות יז, א; שם כו, ב; נשא תרנד קטע א].

ובפשטות היינו, שנשבעו כל ישראל לקבל את התורה ומצוותיה, ומשום כך מחוייבים בשבועה לקיים כל הנאמר בה. וכך לשון מדרש רבה (נשא ט, נד) אקרא 'אלה דברי הברית אשר צוה ה' וגו' מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב' (דברים כח, ט), ודריש עלה: 'מה להלן [בערבות מואב] באלה, אף כאן [בהר סיני] באלה'.

וצ"ב טובא מה טיבה וכוחה של שבועה זו, דממה נפשך, אם נשבעו קודם שקבלו את התורה, כפשטות לשון המדרש, אם כן מחמת מה חייבים לקיים שבועתם, הלא עדיין לא נצטוו ב'מוצא שפתיך תשמור' ועדיין לא הוזהרו ב'לא תשא' ו'בלא יחל דברו'.

ואם נשבעו אחר שקבלו את התורה [דלא כפשטות דברי המדרש], מה כח שבועה זו לחייב יותר מהנאמר בתורה בלא שבועה, הלא כל כח השבועה הוא משום איסור התורה לעבור על דבריו, וממילא כשם שמוזהר שלא לעבור על שבועתו כך מוזהר שלא לעבור על שאר איסורי התורה. [ראה מהרש"א שבועות (כט, א)].

תירוץ א. הכוונה לשבועה בערבות מואב

בתוספתא (מהדורת ליברמן סוטה פ"ז ה"ד, וכעין זה הובא בגמרא שבועות כט, א, נדרים כה, א) נאמר: וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל בערבות מואב, אמר להם, לא על תנאי שבלבכם אני משביע אתכם, אלא על תנאי שבלבי. שנאמר (דברים כט, יג) 'ולא אתכם לבדכם וגו' [אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת וגו'].

ויש שתירצו לפי זה את שתי הקושיות: א. המקור לשבועה הוא מהפסוק הנזכר [וראה להלן (תירוץ ד) שהחזון איש הביא דרשה זו על ענין זה]. ב. היה זה בערבות מואב, לאחר שכבר נתחייבו במצוות.

[ויש להקשות על תירוץ זה: א. לכאורה אין זה מיישב הלשון 'מושבע ועומד מהר סיני', ובהכרח שהיתה שבועה נוספת. ויש ליישב בדוחק, שאין הכוונה בדווקא 'מהר סיני', אלא על ענין הר סיני. ובדומה לזה ביאר הרע"ב (אבות פ"א מ"א) מה שאמרו (שם) 'משה קיבל תורה מסיני', שהכוונה 'ממי שנגלה בסיני'. ב. המאירי (שבועות כה, א ד"ה זה) כתב להדיא: אין לך שבועה חמורה יותר משל סיני, שהושבעה בסיני, ונשנית באהל מועד, ונשתלשה בערבות מואב. וראה להלן (תירוץ י)].

תירוץ ב. השבועה נתנה תוקף לקבלת התורה

תוספות (שבועות כט, א ד"ה כשהשביע) הקשו, מה הועילה השבועה על קבלת התורה, הרי כפי שחשש משה שיעבדו עבודת כוכבים, כך היה לו לחשוש שמא יעברו על השבועה.

ותירץ מהרש"א (ח"א שם ד"ה כשהשביע), שהשבועה עצמה היא קבלת התורה, ובלי השבועה, בדיבור לבד לא היה נחשב הדבר כקבלה, ולא היו נענשים אם היו עוברים עליה. והוכיח כן מהפסוק (דברים כט, יא) 'לעבך בברית ה' ובאלתו', ופסוקים דומים נוספים.

ולפי דבריו מיושבות הקושיות: א. המקור לכך שהיתה שבועה, הוא מהפסוק הנזכר [וראה כעין זה בתירוץ הקודם, ומה שיש להעיר על כך]. ב. באמת אין זה דין שבועה לשם שבועה, אלא לשם קבלת התורה, שעל ידי לשון השבועה, קיבלו את התורה [כפי שברור שאם היו מקבלים בלב, ולא היו אומרים שמקבלים, שאין קבלתם קבלה, אף שאין 'מצות אמירה' בדבר].

תירוץ ג. השביעם ב'לא תשא'

הברייתא בשבועות (לט, א) אומרת, שכל העולם נזדעזע כשאמר הקב"ה בסיני (שמות כ, ז) 'לא תשא'.

ובפנים יפות (שם) ביאר, מה שהרעיש הקב"ה על דיבור זה יותר מעל שאר הדברות, שהוא משום שאמרו חז"ל (נדרים ח, א), שעל כל המצוות אדם מושבע ועומד מהר סיני, ונמצא שכל המצוות תלויות ב'לא תשא', וכאשר נזהרים מלעבור על 'לא תשא', חייבים לקיים את כל המצוות. אבל על הלאו של 'לא תשא' עצמו לא שייך לומר 'מושבע ועומד מהר סיני', משום שאם האדם נחמד חלילה על שבועת שקר, מה התועלת בכך שמושבע ועומד מהר סיני. ולכן הוצרך הקב"ה להרעיש על כך יותר מעל כל שאר הדברות, וגם הוקדמה דברה זו לשאר הדברות.

ויש שתירצו על פי דבריו את שתי הקושיות: א. בכך שהקדים 'לא תשא', השביעם על שאר המצוות [וצ"ע כיצד השביעם בכך. ובפשטות כוונת הפנים יפות היא, שהיתה באמת שבועה אחרת, אלא שתוקף השבועה הוא מ'לא תשא']. ב. על 'לא תשא' עצמו הרעיש עליהם שמים וארץ, משום שבאמת בזה גופא אין עדיין תוקף של שבועה.

תירוץ ד. אינה שבועה ממש

חזון איש (יו"ד סי' ב אות כז, חו"מ ליקוטים סי' ו אות ב) הקשה כמה קושיות על הלשון 'מושבע ועומד מהר סיני'. וכתב שנראה שאף על פי שמשה רבינו השביע את ישראל על דעתו ועל דעת המקום לשמור התורה, כמבואר בנדרים (כה, א), אין הדורות הבאים באיסור שבועה ממש, שאין זו אלא 'ברית', שהיא כשבועה, אך אין חייבים על כך משום שבועה [ולפי דבריו מיושבות שתי הקושיות, וכן לפי התירוצים הבאים. וראה עוד להלן (תירוץ י)].

תירוץ ה. הכוונה שהוא 'מוזהר ועומד'

עוד כתב חזון איש (שם), שמה שהזכירו בגמרא בכמה מקומות 'מושבע ועומד', אין זה בדווקא, אלא הכוונה 'מוזהר ועומד', והכוונה שאין שבועה חלה על דבר מצוה. וכן כתב הגר"ש שקופ (הובא בספר הזכרון לגר"ח שמואלביץ עמ' תטז).

וכן משמע מדברי הראשונים. שהנה הגמרא בנדרים (ח, א) אומרת: אמר רב גידל אמר רב, מנין שנשבעין לקיים את המצוה, שנאמר (תהלים קיט, קו) 'נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך'. ומקשה הגמרא: והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא [וכעין זה הקשתה בהמשך: והלא מושבע ועומד הוא, ואין שבועה חלה על שבועה].

וביאר הר"ן והרא"ש (שם ד"ה והלא), שקושיית הגמרא היא, שמבואר בשבועות (כז, א), שמה שנאמר (ויקרא ה, ד) 'להרע או להיטיב', נאמר בדבר הרשות, ולא בדבר מצוה. ומבואר שכוונת הגמרא לדין שאין שבועה חלה על דבר מצוה, וכפי שנתבאר [וראה עוד בדברי הגר"פ פערלא (על ספר המצוות לרס"ג ל"ת רסד ד"ה אבל)].

ויש שביארו דבריהם באופן אחר, שמכך שדורשים שהפסוק לא נאמר בדבר מצוה, בהכרח שהיתה שבועה בהר סיני, ואין שבועה חלה על שבועה.

תירוץ ו. מ'ארור אשר לא יקים'

כתב הרמב"ם (פ"ה מהל' שבועות ה"ז), שהאומר 'שבועה שלא אוכל כל שהוא מנבלות וטרפות', ואכל פחות מכזית, חייב על איסור השבועה, שהרי אינו מושבע על חצי שיעור מהר סיני.

והקשה רדב"ז (שם), מדוע השבועה חלה, הרי חצי שיעור אסור מן התורה (יומא עג, ב), ואם כן הוא מושבע עליו מהפסוק (דברים כז, כו) 'ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת'.

ויש שלמדו מדבריו, שזהו הפסוק שהוא מקור השבועה. שהרי 'ארור' הוא שבועה (שבועות לו, א), ומיושבת הקושיה הראשונה [אך אין זה מוכרח, שיתכן שכוונתו שיש שבועה גם מפסוק זה. ועוד יש להעיר לפי זה על הלשון 'מהר סיני', וראה לעיל (תירוץ א)].

והנה העמק דבר (בראשית כו, כח) ביאר, שמה שאמר אבימלך ליצחק (שם) 'תהי נא אלה בינותינו', כוונתו שלא תהיה רק שבועה, כפי שהיה בימי אברהם (שם כא, לא), משום ששבועה אינה מרתיעה אלא את יראי ה', אלא תהיה גם 'אלה', דהיינו קללה. והוסיף (שם כו, לא) שמה שנאמר (שם) 'וישבעו', הכוונה ב'שבועת האלה' [וראה עוד בשבועות (לו, א)].

ולפי זה מיושבת הקושיה השניה, שאף כאן שמדובר בשבועה של 'ארור', היא מרתיעה אף בני נח, ועל כן היתה תועלת בשבועה זו [ועוד משמע מדבריו שאף בבני נח שייך דין שבועה, ואם כן מיושב בפשטות, וראה להלן אריכות בזה].

תירוץ ז. נתאספו בהם כל השבעה' מדות

שפת אמת (מטות תרל"ד) ביאר בשם סבו [ראה חידושי הר"מ (שבועות ב, א ד"ה יש)], שענין השבועה הוא, שעל ידי שרוצה האדם לקבל הדבר בכל לבו, מתאספים בו כל השבעה מדות שבאדם [ש'שבועה' היא מלשון 'שבעה', כמבואר להלן (תירוץ יט)], ועל ידי כך חל עליו שם שמים [והביא ראיות לדבר].

ולפי זה ביאר מה שאמרו 'מושבע ועומד מהר סיני', שבהר סיני נתברר אצל כל איש ישראל, שאין לו חיות אלא מהשי"ת, כמו שנאמר (שמות כ, ב) 'אנכי ה' אלקיך', וזהו ענין שבועה.

תירוץ ח. בסיני קיבלו נשמה חדשה

עוד ביאר שפת אמת (נשא תרנ"ד) כעין זה, שמבואר בחז"ל (שמו"ר כט, ד, שיר השירים רבה ו טז, ג, וראה כעין זה בשבת פח, ב) שבקבלת התורה יצאה נשמתם של ישראל, והתורה החזירה אותה להם, שנאמר (תהלים יט, ח) 'תורת ה' תמימה משיבת נפש'. והכוונה בזה, שנשמתם יצאה, כדי

שיקבלו על ידי התורה את הנשמה העליונה, שהיתה קודם החטא. וזהו מה שנאמר (שם) 'משיבת נפש', שהשיבה את הנפש שהיתה קודם החטא.

ולפי זה ביאר מה שנאמר (שמות כ, ז) 'לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא', שאותה חיות אלוקית שקיבלו בקבלת התורה, צריכים לשמור עליה מאוד. וזה מה שאמרו חז"ל, שישראל הם 'מושבעים ועומדים מהר סיני'.

[ויש שביארו דבריו בשני אופנים: א. מה שאמרו ישראל 'מושבעים ועומדים', הכוונה לאותו גדר שבועה של 'לא תשא', שפירושו שמירה על הנשמה העליונה שנוספה בהם. ב. על פי המתבאר בתירוץ הקודם, ששבועה היא ענין של התאספות כל המידות, וכיון שבהר סיני פרחו נשמתם, הרי זה ענין של שבועה. וכן כתב במקום אחר (מועדים ב, שבועות תרל"א), שבשעת קבלת התורה נתבטלה כל החיות וחזרה לשרשה, עד שיצאה נשמתן, וזהו ענין השבועה, שהוא ביטול כל החיות והרצון שבשבעת המדות שכוללים כל האדם].

תירוץ ט. 'הן הן' שבועה⁴

עוד כתב שפת אמת (מועדים ב שבועות תרס"ג), ש'חג השבועות' נקרא כן על שם השבועה, שישראל מושבעים ועומדים מהר סיני, ונכללות בכך שתי שבועות: א. שנשבעו בני ישראל לעבוד את ה', שהרי אמרו פעמיים (שמות יט, ח; כד, ג) 'כל אשר דיבר ה' נעשה', ואמירת 'הן הן' נחשבת כשבועה (שבועות לו, א). ב. שהקב"ה נשבע לישראל, שהרי אמר פעמיים בעשרת הדברות (שמות כ, ב;ה) 'אנכי ה' אלקיך' [ושבועות אלו מתעוררות בחג השבועות. ומה שאמרו 'מושבע ועומד מהר סיני', הכוונה ששבועה זו קיימת לעד בכל איש ישראל, ואין לה התרה עולמית].

ולפי זה מיושבת הקושיה הראשונה, שהשבועה היתה בכך שאמרו 'הן הן', וכפי שהתבאר.

תירוץ י. 'ברית' היא שבועה

הגר"י פערלא (על ספר המצוות לרס"ג ל"ת רסד ד"ה וכן) כתב, שמקור השבועה הוא ממה שנאמר בברייתא (סוטה לז, ב), שעל כל מצוה בתורה נכרתו ארבעים ושמונה בריתות [עיינין שם]. ו'ברית' היא שבועה, כמבואר בפסחים (לח, ב) וברש"י שם (ד"ה ברית). [וכעין זה מבואר בקושייתנו, וראה ברמב"ן (שמות כד, א) שהאריך בענין הברית. וראה עוד לעיל (תירוץ ד) ש'ברית' אינה שבועה ממש].

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה, ראה בקובץ 'עיון הפרשה', גליון קכב עמ' קלב ואילך.

כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ בבתי המדרשות, ובכתובת iyun@actcom.co.il

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א מה ענין שמיטה אצל חג השבועות?

ועדן צריך להבין מה היתה ההנהגה-אמינא לחשב שבשנת השמיטה יזונו הרגלים ממקומם, וכי מה הקשר בין מצות השמיטה לשלשת הרגלים?

מבאר ה"שפתי חכמים": חג הסוכות מכנה בתורה "חג האסיף", חג הפסח "חג הקציר", וחג השבועות נקרא "חג הבכורים".

"חג האסיף" - בשמיטה אתה אוסף?

"חג הקציר" - בשמיטה אתה קוצר?

"חג הבכורים" - וכי יש לך בכורים?

וכיון שבשנת השמיטה אין כל משמעות לשלשת הרגלים הללו, שהרי בשמיטה אנו שובתים מכל עבודות הקרקע, מסתבר שגם אין צורך לחגג את שלושת הרגלים, לפיכך התורה מצוה אותנו במפרש שגם בשנה זו נוהגים שלושת הרגלים.

האם הביכורים נוהגים בשנת השמיטה?

קצת עלינו לברר האם בשנת שמיטה נוהגת מצות הבכורים?

האם בשנת שמיטה נוהג חג השבועות? מדוע לא? הרי כל המועדים נוהגים בשנת השמיטה!

מעיון בפסוקים נגלה שאין זה פשוט כפי שנגאה במשפך ראשון. בפרשת משפטים (שמות כג, י-טו) (התורה מביאה את מצות השמיטה ולאחר מכן התורה מפרטת את שלושת הרגלים:

"ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה. והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו אבגי עמך ויתרם תאכל חית השדה כן תעשה לכרמך לזיתך... שלש רגלים תחג לי בשנה. את חג המצות תשמר... וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באסףך את מעשיך מן השדה".

רש"י (בפס' י"ז) משיב על השאלה מדוע התורה מזכירה את שלושת הרגלים מיד לאחר דיני השמיטה, וזה לשונו: "שלש פעמים וגו' - לפי שהענין מדבר בשביעית הצורך לומר שלא יסתרסו רגלים ממקומן".

⁴ התירוץ הבאים (ט-י) מיישבים הקושיה הראשונה, היכן מצאנו שנשבעו ישראל בהר סיני.

רש"י על הפסוק (שמות כג, יט) "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך" אומר: "אף השביעית חגיגת בכורים, לכך נאמר אף כאן בכורי אדמתך".

מקשה המהר"ל (גור אריה שם): כיצד זה יתכן, הרי בשנת השמיטה כל השדות מפקרים והאדמה אינה שייכת לשום אדם כדברי רש"י (ויקרא כה, ו) "הכל יהיו שוים בה, אתה ושכירך ותושבך", וכיצד יביא מפרות האדמה שאיננה שלו בשנה זו ויאמר תודה לה' על הפרות "אשר נתת לי" - אם אינם שלו?

ולכן המהר"ל אומר שדברי רש"י בודאי טעות סופר הם.

רבי אליהו מזרחי - הר"א"ם מבאר כיצד התרחש הדבר שהמדיסנים טעו בדבר פשוט כל כך וכתבו "אף השביעית חגיגת בכורים", וכך הוא מבאר:

רש"י פרש שהתורה בפרשת משפטים כתבה לאחר מצות השמיטה את מצות השבת (שם יב) "ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת", משום שהיתה הוה-אמינא שבשנת השמיטה אין חיוב שמירת שבת שהרי כל השנה נקראת "שבת שבתון", ולכן פרשה התורה שגם בשנת השביעית לא זזה השבת ממקומה.

וכן לענין שלושת הרגלים כתבה התורה שהם נוהגים בשנה השביעית ללמד שהם לא יעקרו ממקומם. ולפיכך חשבו המדיסנים שגם את מצות הבכורים הזכירה התורה מיד אחרי מצות השביעית ללמדנו שמצוה זו נוהגת גם בשנת השמיטה.

אמנם, לגבי מצות הבכורים אין הדבר נכון, משום שבאמת מצוה זו לא נוהגת בשנת השמיטה, והטעם שהתורה הזכירה את הבכורים בפרשה זו הוא בכדי ללמדנו שמצוה זו נוהגת גם במשקים [יין ושמן].

רעיון נפלא לישוב את דברי רש"י מביא הגר"ח קניבסקי בשם ה"חזון איש" (דרך אמונה ביכורים פ"ב ה"א):

תתכן הבאת בכורים בשנת השמיטה באפן שהפרות חנטו לפני ראש השנה של השנה השביעית ולקטן בשנת השמיטה, או תבואה של השנה השישית שגדלה שליש לפני כניסת השמיטה וקצרה בשנת השמיטה.

באופנים הללו מביאים את הפרות בכורים לה' בשנת השמיטה, משום שהם פרות ששייכים עדין לשנה השישית ולא חלה עליהם קדשת שביעית.

נמצא שלכל הדעות מצות הבכורים איננה נוהגת בפרות השמיטה.

האם מביא ביכורים חי לעולם?

הראה לי הרב ישראל שני שלפי זה נוכל לתרץ קשיה עצומה המתעוררת בפרשת בכורים:

במדרש (ילקוט שמעוני כי תבוא רמז תתקל"ח) מובא: "אמר ר' ש בן לקיש בת קול יוצאת ואומרת לו תזכה לשנה הבאה, כאדם שנותן לחברו פרי חדש ואומר לו יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה הבאה".

לפי דברי המדרש אדם שיש לו שדה צריך לחיות לעולם... שהרי בכל שנה הוא מביא בכורים ובת קול מבטיחה לו שגם בשנה הבאה הוא יזכה לכך, ונמצא שלעולם הוא יחיה!?

אכן, לפי מה שנתבאר שבשנת השמיטה לא נוהגת מצות הבכורים, התרוץ פשוט: פעם בשבע שנים יכולים בעלי השדות למות, לאחר שנת השמיטה שבה לא זכו לקיים את מצות הבכורים.

אך עדין קשה לומר שבזמן שבית המקדש היה קיים נפטרו החקלאים רק בשנה השמינית, ובפרט שבמקורות לא נמצא כל אזכור לדבר כזה.

ה"שפתי צדיק" שהרגיש בקשיה זו מבאר שבאמת בשנה האחרונה לחייו של האדם שהביא בכורים, אין פונת ה"בת קול" שאדם זה יזכה לחיות בשנה הבאה, אלא שהוא יזכה לשנה הבאה להביא את המעשים טובים שלו עמו לעולם הבא.

הסברו של ה"שפתי צדיק" משתלב היטב בדברי ה"אור החיים" הקדוש בתחלת פרשת כי תבוא (דברים כו, ה) המבאר את פרשת הבכורים בדרך רמז על חיי העולם הבא.

התורה פותחת את פרשת הבכורים (שם א-ב): "והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה, ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך ושמרת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכון שמו שם".

מסביר ה"אור החיים": "כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה" - כאשר תגיע לעולם העליון שהוא נחלת עולם, שבו מגיעה הנשמה אל המנוחה ואל הנחלה. ודקדק לומר נותן לך, כי השכר בעולם הבא הוא בתורת מתנה מאת ה', שהרי כל עמלו של האדם בעולם הזה אינו מגיע לחלק אחד מאלף אלפים משויו של השכר העצום בעולם האמת.

"וירשתה" - על ידי הטרחה בעולם הזה בקיום התורה והמצוות האדם יורש גן עדן. "וישבת בה" - כדברי חז"ל (ברכות יז, א) "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם".

"ולקחת" - במהלך ימי חייו האדם אוסף מצוות ומעשים טובים עד יום פטירתו מהעולם, ואז הוא לוקח אותם עמו לעולם העליון להקביל פני מלכו של עולם הקב"ה.

"מראשית כל פרי האדמה" - בבואו להקביל את פני ה', יביא עמו רק את המצוות המבחרות שקיים בעולם הזה.

ה"שפת אמת" מתרץ שני תרוצים אחרים: התרוץ הראשון; ישנם אופנים בהם האדם מביא את הבכורים אך אינו קורא את פרשת בכורים (כגון המביא בין ספות לחנכה, עי' פסחים לו, ב, וראה עוד בגיטין לו, ב אופנים שנהלקו בענין הקריאה), באופנים אלו האדם יצא ידי חובת הבכורים למרות שלא קרא, משום שהקריאה אינה מעכבת והיא לתוספת מצוה.

והנה ה"בת קול" היתה מברכת רק אדם שהביא בכורים וקרא עליהם את פרשת הבכורים, אך אדם שהביא בכורים ולא קרא את הפרשה לא היה מתברך שיזכה לשנה הבאה.

וכאשר היה מגיע זמנו של אדם למות היה הקב"ה מסבב שבשנה לפני כן הוא אמנם יביא בכורים כפי שנתברך על ידי ה"בת קול", אך הוא לא יזכה לקרא את פרשת הבכורים, ונמצא שבשנה זו לא התברך שבשנה הבאה יזכה להביא שוב בכורים.

תרוץ שני; ה"בת קול" היתה מברכת את האדם רק פעם בשנתיים, משום שהברכה היא בשכר הבאת הבכורים, ונמצא שבשנה השנייה הוא הביא בכורים מפח הברכה בשנה שעברה.

ואם כן, בשנה הראשונה שהאדם הביא בכורים מעצמו הוא זכה לברכה, בשנייה - הביא מפח ה"בת קול" ולא התברך, בשלישית - הביא מפח עצמו והתברך, ברביעית - לא התברך, בחמישית - התברך, בששית - לא התברך, ובשביעית - לא הביא כלל.

נמצא שבשנים הללו שבהם לא נתברך על ידי ה"בת קול" היה יכול למות אם נגזר עליו לסיים את חייו.

חרבן בית המקדש

כעת נבוא לתרץ קשיה נוספת על דברי המדרש; לפי המדרש אדם שהביא בכורים יזכה להביאם שוב בשנה שאחריה, אך כדי להביא בכורים צריך שבית המקדש יהיה קיים, וכיצד נחרב בית המקדש, הרי בשנה בה הוא נחרב לא זכו כל אותם האנשים שהביאו בכורים בשנה הקודמת להביאם שוב? ובאמת אמרו חז"ל (מדרש לקח טוב איכה פ"ה) שבית המקדש נחרב במוצאי שביעית, ובאותה שנה לא הביאו כלל בכורים...

פניני פרשת השבוע

**פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ג"ח) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א
שלושתם נכנסו לרכב, שדהר את הדרך מפתח תקוה לבני ברק. במשך כל הנסיעה,
שתק הפרופסור ולא דיבר מילה. הגיעו לביתו של החזן איש, וכשנכנסו, לפני הכל, שאל
הפרופסור קצרות: 'האומנם?', האם כבודו הוא שציר זאת?**

הציור שהציל את הניתוח...

נושא השבוע: קבלת התורה

בקבלת תורה מסיני?

הגיע היום הגדול, הוא כבר כאן. שמש אחרונה של ספירת העומר טיטה מערבה, תחת שמים זרועי כוכבים נוצצים נתכנס אל היום המשמח, העוצמתי, המרגש והמחייב כל כך. הבתים כולם כבר מקושטים בפאר והדר ססגוני וירוק, בתי הכנסת כבר מעוטרים בענפים מלבלבים, ניחוח עוגות הגבינה כבר מצוי בכל בית, והאווירה הופכת לחגיגית, שמחה ומרגשת... כבר חמישים יום שאנו נערכים ומתרגשים לקראת היום הזה, נדרכים לקראת ההתרפקות באהבה על התורה הקדושה, המתחדשת בכל שנה בחג השבועות. אנו מתכוננים ליום הזה בהכנת הנפש וטיהור הלבבות, מזדככים ומתרוממים מאבק היום יום העוטף אותנו, כדי להיות ראויים לקבלת המתנה הנפלאה הזו - מתנת התורה.

כל האווירה החגיגית והשמחה המרוממת, הן בשל עוצמתה וייחודיותה של המתנה המיוחדת והנפלאה שאנו מקבלים בחג הזה. כי התורה היא חיינו ואורך ימינו, היא המעניקה לנו את החיות והשמחה בחיים, והיא המנהלת את סדר יומנו על פי הוראות ההפעלה שקיבלנו מבורא עולם.

התורה היא לא עוד ערך, היא הבסיס. עליה מושתת העולם, כולנו ניצבים, חיים ופועלים על יסודותיה. התורה הפכה את העולם לרוחני, מחובר, מקושר, מועצם ואנרגטי. גם העולם הגשמי מבוסס על קיום התורה, ובלעדיה - היה הופך לאבק ובטל ממציאותו, שהרי בורא עולם קובע: 'אם לא בריתי יומם ולילה - חוקות שמים וארץ לא שמת!' כלומר: לולא עסק התורה לילות כימים, הרי שכל חוקות השמים והארץ, מנגוני הטבע ותבל ומלואה - כולם היו בטלים ומבוטלים!

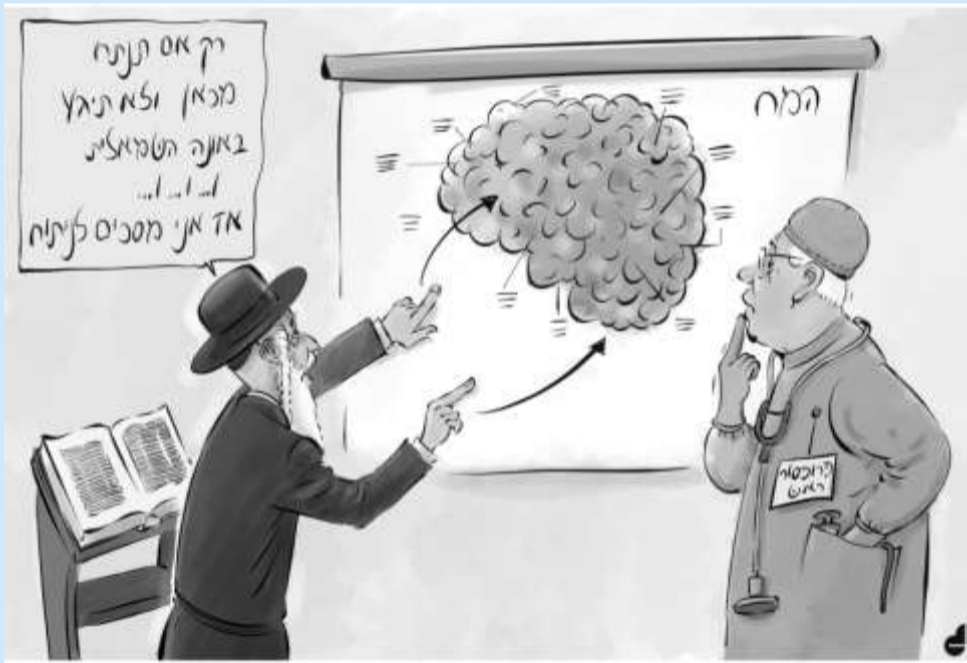
ולכן, ביום כה גדול בו זכינו במתנה כה יקרה, שמחתנו מרקיעה שחקים, התרגשותנו יוצאת דופן. אנו מבינים כי ביום הזה אנו ניצבים שוב למרגלות

הר סיני, ובמעמד מופתי, מקבלים שנית את אותה מתנה יקרה ואהובה, חובקים אותה מחדש בדמעות התרגשות. אנו יודעים שביום הזה אנו מקבלים את המתנה המשמעותית ביותר לחיינו, ולכן אנו כה נערכים לקראתו ושמחים בבואו, ערים בלילו ונרגשים ביומו, כשכל כולנו עסוקים בקבלת תורה מסיני! אנו כבר יודעים ומבינים, שהתורה היא המחיה את העולם, היא הבסיס לקיומו והבסיס לקיומו בו. אנו מבינים שעולם נטול תורה - היה מתבטל, ומה שמחזיק את העולם - זה רק התורה. אנו מודעים לעובדה שהתורה היא מקור השפע והידע, היא מכילה את הכל ונותנת את החיות להכל, ממנה נובע מעיין החיים, הבריאות, הפרנסה וההצלחה שלנו - לכן אנו כה שמחים בה.

וכיוון שביום הזה ניתנת לנו התורה מחדש, הרי שהיום הזה הוא גורלי מאוד עבורנו, כי ביום הזה נשוב ונקבל את התורה בשמחה ובצהלה. כי היום הזה אינו תאריך היסטורי בלבד, אלא הזדמנות פז חד שנתית לשוב ולקבל את התורה, לשוב ולהתחבר לתורה הקדושה האהובה, ולכל השפע האלוקי שהיא מכילה ומעניקה לנו.

כמה כדאי לייחד זמן ומחשבה, כדי לוודא שביום הזה נחדש את הדבקות שלנו בתורה, נהדק מחדש את הקשר שלנו עם התורה. מתוך הבנה כי ביום הזה נקבע גורלנו, הן בתחום התורני והן בכל תחומי החיים - הנשענים כולם על הקשר שלנו לתורה, ולכן נקדיש זמן כדי לקבל ביום הזה 'קבלה' טובה חזקה בתחום התורה, לרומם את החיבור שלנו עימה.

הבה נבחן אם נוכל להוסיף שיעור תורה נוסף, סדר לימוד קצר, הקפדה יתירה בקיום התורה. הבה נקבל החלטה כנה ואמיצה, שזמן הלימוד שלנו יהיה קודש, נטול הפסקות והפרעות. אולי נוכל להוסיף תמיכה בלומדי התורה, אולי נוכל לסייע בהפצת התורה. כי יום קבלת התורה, הוא הזדמנות עוצמתית להתחבר מחדש לתורה, בדבקות אמיצה ואמיתית, כדי שנזכה למילוי שאיפתנו הטהורה: 'ותן חלקנו בתורתך!'

ההקמים יכולים להשיג בהקמה דברים הרבה שאין בשכל הטבע להשיג. [דעת יב']

חדרו של פרופסור אשכנזי, גדול מנתחי המוח בישראל באותם ימים, ומנהל המחלקה הנוירו-כירורגית בבית החולים בילינסון בפתח תקוה, כבר ראה את כל סוגי המטופלים. לחדר הזה התנקזו המקרים הקשים והמסובכים ביותר של מחלות המוח בישראל, לכאן הגיעו מטופלים בדרגות החומרה הגבוהות ביותר שקיוו למצוא מזור אצל הפרופסור הנודע.

אבל יום קשה וסערה מטלטלת כבאותו יום, לא ראה החדר זמן רב. בתוכו ישב אדם, חיזור כסיד ורגליו רועדות בחוסר שליטה. ברכיו כשלו באימה, והיה נראה לפני עילפון. 'למעשה', קבע הפרופסור בצער, 'אתה מוגדר חסר סיכוי. המחלה כבר התפשטה בכל הגוף. לצערי, אפילו ניתוח לא יכול להציל את המצב!'

האיש ישב, עיניו נפולות, ולבו הולם בפראות. 'אז מה זה אומר?' - שאל כאילו לא הבין. 'זה אומר - שניתוח הוא בלתי אפשרי, לא שייך במקרה כזה. הצילומים מוכיחים זאת מעל ומעבר לכל ספק. זה ענין של זמן, אולי אפילו

ימים ספורים', אמר בקול שקט ותוך השתתפות כנה בצער על הבשורה הנוראה...

'אבל עשית כבר ניתוחים מסובכים - אז תנתח גם אותי!' - זעק האיש. 'ממילא אין מה להפסיד - לפחות תנסה...!' 'תסלח לי' - השיב הרופא - 'אני רופא ומנתח, אבל לא רוצח חלילה... הייתי עושה בשבילך כמיטב יכולתי, אבל אני אומר לך בכנות ובצער רב שאין כל סיכוי...'

האיש יצא בברכיים כושלות, וצנח על הכסא. לידו ישב יהודי נעים הליכות, שראה כי המטופל שלפניו אובד עצות, ונכנס עמו בשיחה עד שהבין למה פניו

כה קודרות. 'אני מציע שניסע ל'חזון איש', שהוא גם צדיק וגם חכם' - אמר למטופל, 'אולי נלך לשאול אותו? הרי ממילא אין מה להפסיד...'

בשעת ערב מוקדמת נכנסו השניים לביתו של ה'חזון איש', שלבו נקרע כששמע את גודל הטרגדיה. הוא ביקש כי יביאו לפניו את הצילומים, והם מיהרו לשוב אל הפרופסור ולבקשם. כששמע הפרופסור את הבקשה המוזרה, שאל בפליאה: 'מי זה ה'חזון איש'? הוא רופא דגול? הוא יודע לראות צילומים? ... ואחרי רגע הוסיף: 'אתם יודעים מה - ממילא אין לי מה לעשות בהם, קחו ושיהיה לבריאות!'

למחרת בבוקר, התייצבו שוב בבית ה'חזון איש' כשהצילומים בידיהם. ה'חזון איש' הניפם מול האור, התבונן בהם היטב, ולבסוף - קרע דף ממחברתו והחל לצייר בקולמוסו. 'הנה, זה המוח' - אמר, וצייר עיגול ובתוכו עיגול נוסף, 'המחלה הממאירה כאן' - שירטט קו מזוגזג. 'בוודאי' - הוסיף ה'חזון איש' בפשטות, 'פרופסור אשכנזי צודק שאי אפשר לנתח מכאן' - הצביע על נקודה מסויימת, 'שכן אם ינתח מכאן - ינותחו המחלה והמוח גם יחד...'

'אך אם' - אמר ה'חזון איש' לאחר הרהור קל, 'לא ינתח משם, אלא יתחיל מכאן' - אמר וסימן ריבוע ובתוכו קו עגול, 'ומכאן ימשיך בקו ישר עד לכאן' - שב והצביע על נקודה מסויימת - 'אז יוכל לנתח ללא דופי, המחלה תוסר, ואתה תזכה בבריאות איתנה!' - חייך וגם בירך. 'אז לכו בבקשה לפרופסור, והראו לו את מה ששרטטתי...'

מונית הוזעקה מאי שם, ובתוך שעה קלה כבר נקשו בדלתו של הפרופסור. הוא העיף מבט בציור, ונרתע לאחור בהלם. רגעי שתיקה ארוכים ומתוחים

ביום הזה, הבה נאמץ את המתנה הזו אל ליבנו, נחפש כל דרך להתחבר לתורה הקדושה ולחכמה האלוקית המופלאה הטמונה בה. 'הפוך בה והפוך בה - דכולה בה!'

רגע שהציל חיים!

בן 10 בלבד היה רוני, כשהובהל לבית החולים לנוכח התעלפות פתאומית. הוריו המסורים התרוצצו עם מיטתו ממחלקה למחלקה, עד שהתברר כי הבעיה של רוני נובעת מאי ספיקת כליות. 'הוא עוד צעיר, ישנו ניתוח מורכב שיכול להציל את חייו' - אמרו הרופאים להוריו המודאגים של רוני, ואלו החלו בהיערכות לקראת הניתוח המסובך, בתקווה שיציל את רוני שלהם.

כחלק מהיערכות זו, פנו למורם ורבים - הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רבה של מגדל העמק. כבני קהילתו, מיהרו לשואלו בשאלות הנוגעות לניתוח, וגם ביקשו את ברכתו. כששמע הרב גרוסמן את סיפורו המצמרר של העלם הצעיר, ייעץ להורים ולבנם להיכנס אל רבו - הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, לבקש ממנו עצה ותושיה, ברכה ותפילה.

בהתרגשות ובמתח דרוך, נכנסו ההורים אל הרבי, יחד עם הרב גרוסמן. הרבי שמע את הסיפור הכאוב של הילד הצעיר, והבליע אנחה כבידה מעומק לבו הבוער באהבת ישראל. 'אוי, אוי, נאנח, ילד צעיר, ניתוח כליות...!', לחש, ושקע בשרעפיו העמוקים...

דקות של מתח עברו בחדר הקטן, המקום היה לחרדת אלוקים. לפתע פקח הרבי את עיניו, ואמר לרוני: 'צדיק, אם תקבל על עצמך ללמוד גמרא, לא תצטרך לעבור את הניתוח!'

ההורים היו מופתעים, הן הניתוח כבר נקבע כעובדה מוגמרת, נקבע מועד ומקום, הכל כבר סגור. הם ניסו להסביר כי הניתוח נקבע ולא ניתן לוותר עליו, אך הרבי דחה את הדברים, ושב וחזר על הבטחתו הפלאית: 'אם תקבל על עצמך ללמוד גמרא, כדאי לבטל את הניתוח!'

ההורים יצאו מאת הרבי, מופתעים והמומים. כל התוכניות השתבשו, תשובת הרבי לא הותירה מקום לספק. הרב גרוסמן חיזק את ידי רוני שיקבל על עצמו ללמוד גמרא וימנע מעצמו ניתוח מיותר, וחיזק את ידי ההורים באמונת צדיקים תמימה וכנה. למרות זאת, כהורים מודאגים החפצים בשלום

יקרם, שבו ההורים לבית החולים להמשך בדיקות.

'משהו לא ברור' - קרא טכנאי הרנטגן בהפתעה. 'זה לא יתכן! זה אותו רוני?' - שאל גם הרופא. נערכה התייעצות דחופה, ניסו להשוות בין הצילומים. ההורים המבולבלים ניסו להבין מה קורה, אך לא נענו. תחילה חשבו הרופאים כי ישנה תקלה בהתאמות הצילומים, אך בסופו של דבר יצאו להורים המודאגים ובישרו:

'איננו מבינים מה קורה כאן, אך תסמיני המחלה נעלמו כליל. כשאנו משווים בין הצילומים - לא ניתן להתעלם מהתמיהה הגדולה איך יתכן שמדובר באותן כליות של אותו ילד. ובכל זאת, כרגע - כשהמחלה נעלמה, אין כל עילה לניתוח, הילד בריא לחלוטין!'

ההורים היו המומים. דקות ארוכות עברו עד שהתאוששו, ותחילה התקשרו אל הרב גרוסמן להודיעו. הרב גרוסמן היה פחות מופתע מהם, הן הורגל בניסים כאלה בבית רבו, ובכל זאת - גם הוא נדהם והתפלא על המהירות הפלאית, כיצד מחלה כה קשה נעלמה כלא היתה תוך זמן קצר, ושמח עם ההורים על הבשורה המשמחת.

רוני - הילד שעד לאותו מפגש עם הרבי כלל לא ידע מהי גמרא, עמד בקבלתו והחל ללמוד גמרא במרץ. 'הבא ליטור מסייעין אותו', השתדלותו בתורה נשאה פירות מבורכים. ביום הולדתו ה-17, ערך הנער סיום על הש"ס כולו, ש"ס שנלמד כקיום הבטחה פלאית למנוע ניתוח, הש"ס שהציל את חייו!

וסיפור מופלא זה אשר שמענו מהמשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, מלמד מהי כוחה של קבלת התורה. אדם המקבל על עצמו מעומק הלב קבלה נחושה ועוצמתית, להדק את החיבור שלו לתורה, לחזק את

חלפו עברו, הפרופסור היה המום עד כלות נפשו, ולאחר זמן מה ביקש מהמזכירה: 'בטלי את כל התורים להיום, אני נוסע לבני ברק כעת.'

שלושתם נכנסו לרכב, שדהר את הדרך מפתח תקוה לבני ברק. במשך כל הנסיעה, שתק הפרופסור ולא דיבר מילה. הגיעו לביתו של ה'חזון איש', וכשנכנסו, לפני הכל, שאל הפרופסור קצרות: 'האומנם?', האם כבודו הוא שצייר זאת?'

'אכן, אישר ה'חזון איש', 'משהו לא ברור?', שב בבקשה ואסביר לך, דבר דבור על אופניו. הפרופסור התיישב על הכסא הישן, והגיב בשאלה: הכל ברור בציור, רק דבר אחד לא ברור - מנין לרב הידע הזה?! איך הרב חשב על הדרך המקורית הזו?!'

ובבת אחת, פרץ מפיו שטף של שאלות: 'הן ניתחתי מאות מוחות בחיי, ומעולם לא חשבתי על הגישה הזו. איך חשב על כך הרב? האם כבודו מנתח מוח גאוני לא מוכר? באיזו אוניברסיטה למדת? אלו ספרים קראת? כמה מוחות ניתח הרב בחייו?'

ה'חזון איש' חייך, והשיב בענוות חן: 'הרגליים הללו' - החווה על ברכיו, 'מעולם לא דרכו בשערי אוניברסיטה! העיניים הללו' - היטיב את משקפיו, 'מעולם לא קראו אף ספר רפואה. ובכל זאת - נראה לי שהדרך שהצעתי לנתח - היא נכונה ובעלת סיכוי. הלא כן?'

'בוודאי שכן' - גמגם הפרופסור כשהוא מחוויר מרוב הלם, 'נכון שזה לא בטוח, אבל יש לדרך הזו סיכוי טוב להבריא את האיש. ניתחתי מאות מקרים בחיי, עברתי על עשרות ספרי רפואה והשתלמתי במיטב האוניברסיטאות - ומעולם לא עלתה בדעתי האפשרות הזו... מי יודע כמה אנשים הייתי יכול

להציל... אבל אינני מבין... איך יתכן שאדם שלא למד רפואה ולא דרך בשערי אוניברסיטה יידע מעצמו על הדרך הזו?'

הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, שהיה עד למעשה וראה אותו בעיניו, סיפר שה'חזון איש' חייך קלות, הצביע על ארון הספרים ואמר באידיש: 'וואס מיר דארפן ויסן, ווייסן מיר פון די הייליגע תורה' - את כל הידע הדרוש לנו, אנו יודעים מהתורה הקדושה!

הפרופסור ההמום נפרד מה'חזון איש', וביצע את הניתוח בהצלחה, לשמחת המטופל המבריא ובני משפחתו. לימים,

כשהיה בכנס רפואי ונקרא לנאום, הוציא מכיסו את הציור שצייר ה'חזון איש' ונופף בו לעיני הקהל תוך שהוא קורא: 'לפעמים קשה לנו - הרופאים המבינים, לשמוע לרבנים ולהאזין לעצותיהם. הציור הזה מזכיר, כי החכמה האמיתית טמונה דווקא בתורה, ויותר מכל מה שלמדתי עשרות שנים באוניברסיטה - נמצא בחכמת התורה!'

כעבור כמה שנים, נכנס מתמחה לחדרו של הפרופסור, והביט במסגרות שעל הקיר - הנושאות כולן תעודות מאוניברסיטאות נחשבות בכל רחבי תבל. לצידן, תמונה לא גדולה, ממנה נשקפת דמותו של רב עטור משקפיים... 'זה בטח סבא שלך', הפטיר המתמחה לעבר הפרופסור. 'ממש לא' - השיב הפרופסור מיניה וביה, 'כל המסגרות מזכירות לי כמה אני יודע, והתמונה שלו נועדה להזכיר לי כמה אני עדיין לא יודע!... כמה חכמה טמונה בתורה הקדושה שהיא נחלת לומדי התורה...'

הסיפור, שסיפר הגאון רבי חיים ברים זצ"ל שהיה עד לו, פותח לנו אפיק נוסף להביט אל החכמה המופלגת הטמונה בתורה. יש בה הכל - ידע רפואי, ידע משפטי, סגולות לחיים טובים, מענה לשאלות פילוסופיות, הכל יש בתורה הקדושה, אותה קיבלנו מתנה ביום הזה - בחג השבועות!

כמה עלינו לשמוח, לצהול ולשוש ביום קבלת התורה. 'אשר בחר בנו מכל העמים' - זכינו בזכות ייחודית שאין כדוגמתה: 'ונתן לנו את תורתו' - שיש בה הכל, כל הפתרונות לכל בעיות החיים, כל סוגי החכמות, פסגת הידע והקידמה - הכל כבר מונח וטמון בתורה. והדרך לזכות בה - היא פשוט לשבת ולעמול בתורה, להתמיד בעיסוק בה ברצינות וברציפות, לקנות בה ידיעות נרחבות ולעמול על הבנתה!

הקשר שלו עמה, קבלת עול התורה הופכת אותו לאדם חדש, נותנת לו חיות מחודשת. קבלת עול התורה משנה את תנאי השטח, פותחת לאדם אפיקים לחיים חדשים, כי החיות שלנו היא רק מהתורה!
ואתו נער - שהיה רחוק מדף גמרא כרחוק מזרח ממערב, אך קיבל על עצמו לחזק את הקשר שלו לתורה, ראה וחש כי קבלת עול תורה העניקה לו חיים במתנה, הוא עד חי לכך שכל גזירה שנגזרה על האדם היא ברת בטלה, בזכות קבלה טובה ומשמעותית לקבל עול תורה.

היום הזה, חג השבועות, הוא יום גורלי! ככל שנקבל בו יותר עול תורה, ככל שנאמץ בו עוד התחזקות בתורה - כך נזכה לחיבור מחודש למקור חיינו, להתחדשות נפלאה בכל מהותנו. ביום כה גורלי, נחפש את הדרך שלנו להתחזק בתורה, לקבל על עצמנו לעסוק בדברי תורה ביותר רצינות, להתמסר למען לומדי התורה, לזכות בנתח נוסף ממתנת התורה. כך נזכה לנצל את היום הזה כראוי, ולצאת ממנו ברכוש גדול - כי טוב לי תורת פיק מאלפי זהב וכסף!

5 דקות עוצמתיות!

בהיכלה של ישיבת 'תולדות אהרן' בירושלים, הבחין אחד הבחורים במחזה מעורר השתאות: הגאון רבי בנימין רבינוביץ' זצ"ל - התיישב ללמוד לאחר התפילה בבוקר, ומאז לא קם מלימודו. שעה ועוד שעה חולפת, כבר חמש

אחרי הצהריים, ורבי בנימין עודו יושב במקומו, לומד בלהט ובחשק, כבר תשע שעות רצופות!

עמד הבחור והביט בהתפעלות בלימוד הבוהק, ולפתע הרהיב עוז לגשת לשאול: "למדנו רבנו, מנין הכח ללימוד כה רציף ואיכותי? כבר 9 שעות שהרב לומד בשקיקה בלי להפסיק לרגע - כיצד, איך עושים את זה?!"

חייך אליו הרב רבינוביץ' והשיב: 'הכל מתחיל בחמש דקות'. 'חמש דקות?' - תמה הבחור, 'עיניי הרואות: 9 שעות רצופות!'

חייך הרב רבינוביץ' שוב: 'תראה, לא התחלתי ללמוד 9 שעות רצופות. התחלתי - בערך בגילך - ללמוד 5 דקות רצופות, בלי להפסיק ולו לרגע, בשום מחיר. לאחר שראיתי שהדבר כבר נקנה בנפשי קניין נצח - הרהבתי עוז והתקדמתי לעשר דקות, אותן למדתי ברציפות בלי הפסקה בכל מחיר. כך, שלב אחרי שלב, התרגלתי ללמוד שעות ארוכות רצופות במתיקות ובהתמדה, וכשאתה רואה עכשיו 9 שעות - הן התחילו בחמש דקות!

מדהים!, מה כוחה של קבלה חזקה ללימוד תורה ברציפות, לחמש דקות בלבד. אם לוקחים קבלה אחת טובה, ומקיימים אותה בעקביות, מתקדמים צעד אחר צעד - ניתן להגיע לפסגות שלא ייאמנו בעמל התורה! הבה נקבל על עצמנו ביום קבלת התורה לימוד רצוף ואיכותי - אפילו לדקות ספורות, אך קבלה חזקה ועוצמתית. כך, צעד בצעד, עלה נעלה במעלות התורה!

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק **הרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א**

הגבאי לא עצר את רוחו ושאל אותו: תגיד לי איך נכנסת לכאן? השיב לו היהודי:

דע לך כי מי שהגיע לכאן אתמול היה דוד המלך, ומי שהגיע לכאן קודם היה זה שאול המלך, ואני

אליהו הנביא, ובאנו לכאן כדי שתודיע לכולם שבשמים מאד מאד מעריכים את תורתו של

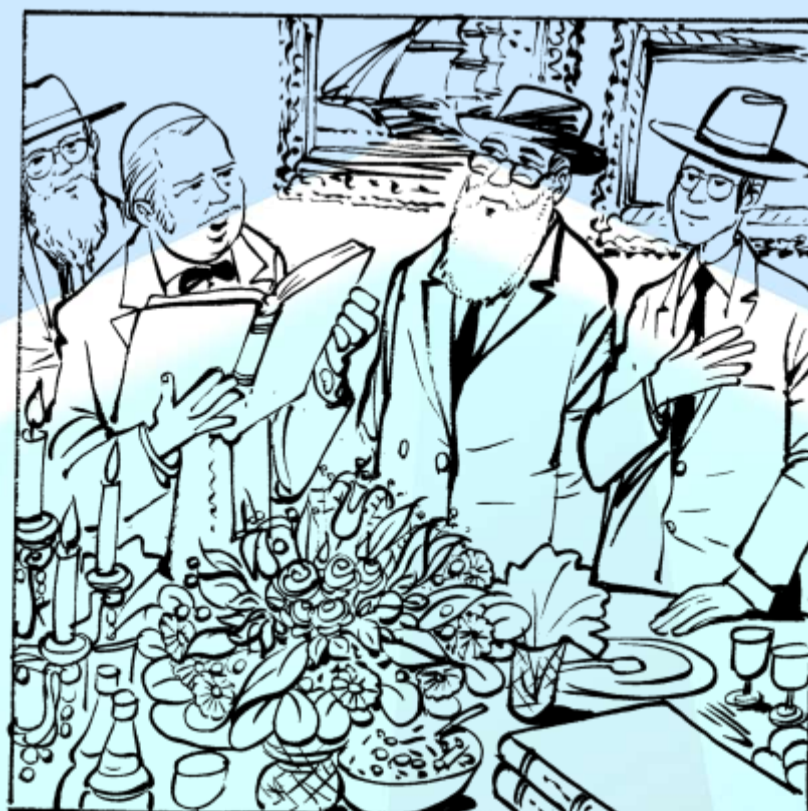
המהרש"א, כיון שהיא נלמדת בעמל גדול!!!

לשקט והאב הסתובב חסר מעש. יום אחד החליט ביחד עם אשתו שהם נוסעים לבנם לראות מה כ"כ מושך אותו באורח החיים שבחר. הבן קיבל אותם בהתרגשות רבה. האב התלווה אליו ואל ילדיו לאן שהלכו. ואז יום אחד זה קרה, האב ביקש מבנו שילמד אתו גמרא. הבן היה המום, הוא ניסה להסביר לאב שזה קשה בכזה גיל להתחיל עם השפות של הגמרא, אך האב מתעקש. הבן פנה אל ראש הישיבה והתייעץ עמו כיצד לעשות דבר זה. ובהדרגה לאט לאט התחילו ללמוד ביחד האב והבן. כשהבן מנסה להסביר בכל יכולתו ובסבלנות רבה כל מילה ומילה לאדם שלא למד בחייו, ואין לו שום מושגים בתורה ובקדושה. הם למדו בקביעות, האב לא התייאש, וכך בשעה טובה ומוצלחת סיימו הם את הדף הראשון לאחר שנה שלמה!!!

דמעות רבות זלגו מעיני האב, סיום גדול ומפואר הוא רוצה לעשות. היתה סעודה כיד המלך, החתן שזה עתה זכה לסיים בפעם הראשונה בחייו דף גמרא קרן מאושר. הגאון רבי משה פינשטיין בא גם הוא לאותו סיום נדיר ומיוחד. בשעת לילה מאוחרת לאחר ערב מיוחד כ"כ, הלך האב לישון כשחיוך רחב נסוך על פניו. אך בבוקר הוא לא קם... למחרת אמרו הרופאים

למשפחה ההמומה שמעולם לא ראו נפטר עם פנים מאירות כ"כ. ההלוויה היתה רבת משתתפים. כולם שמעו מפיו של רבי משה פינשטיין שקרא ליד מיטת הנפטר: "יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בדף אחד"..." זה היה המירב שהוא יכל לעשות. כל אחד צריך לפי התנאים שלו לעשות את המירב שביכולתו.

ידוע מחז"ל שהסגולה הכי גדולה היא התורה, ואין סגולה כתורה וכל הלומד תורה יש לו השגחה פרטית מיוחדת בכל נושא והקב"ה עוזר לו בדרכים מפתיעות ולא רגילות, וכל מיני פעולות מסוכנות שנעשו להצלת כלל

סיפורים בנושא: עמל התורה

נביא כאן סיפור שהתרחש אצל רבי משה פינשטיין:

לבוש בגדים מוזרים נכנס הצעיר הביתה, בכורסאות מפוארות ישבו הוריו והסתכלו בו בהלם. בנם יקירם מופיע בלבוש חליפה ועל ראשו מגבעת שחורה, מהסוג שרגילים לראות בכותל המערבי בטיולם השנתי. ראו הם שנעלמו העגילים והשער נגזר בצורה מוזרה. כן בנם חזר בתשובה. עד לרגע זה החיים שלהם היו רגילים. האב היה עובד לפרנסתו וגם האם עבדה, הם הצליחו מאד. בנם שניחן בכישרונות הלך לבית ספר פרטי, שם מוריו ניבאו לו עתיד מזהיר. הוא לא ידע כלום בנוגע ליהדותו, רק משפט אחד שמע: "דע לך כי בן להורים יהודים הנך". לא חלפו הרבה שנים ומה שניבאו לו מוריו התגשם. הבן פנה לאחת האוניברסיטאות היוקרתיות שם עשה חיל בלימודיו. יום אחד לאחר סדרת מבחנים קשה, הסתובב הוא בין החדרים, ואז גילה משהו שמשך את תשומת ליבו. הוא ראה את חברו מגלגל חבלים שחורים סביב זרועו השמאלית. הוא שפסף את עינו בתימהון נכנס לחדר ודרש מהחבר לדעת מה הוא עושה. מרגע זה ועד שנראה כיהודי שומר תורה

ומצוות לא חלף הרבה זמן. הבן ניסה להרגיע את הוריו ואמר שהוא בסך הכל עושה מה שאבא של סבא שלהם עשה בפולין. מהר מאד התברר להוריו שלקראת שנה הבאה הוא עושה את דרכו לישיבה בניו יורק, שם הוא מתכוון להקדיש את חיו ללימוד התורה. לא הועילו כל שכנועי האב והאם שרצו שייצא לפחות עם מקצוע. אבל הוא בשלו "אני הולך ללמוד תורה". בכל פעם כשהגיע הבן הביתה היו צריכים הוריו להוציא את הכלים המיוחדים שלו ולהשתמש רק באוכל כשר ולשים מזוזה בפתח הבית ומתוך רצון שלא לכער את המשקופים הם שאירו את המזוזה תמיד. השנים עברו והבן התחתן עם כלה שומרת תורה ומצוות, הזוג היה מאושר וכבר זכה ל-2 ילדים רכים. גם על אביו עברה טלטלה עזה, הוא פרש מעבודתו, הבית הפך

ישראל בזמן שיש ריבוי תורה בישראל הצליחו מעל ומעבר.

כמו למשל השמדת הכור הגרעיני בעירק לפני כ- 35 שנים שרה"מ דאז מ. בגין שייזם את הפעולה, שלח לקבל ברכה מהרב שך שאמר לו תדחה את התקיפה לשעה 4 אחה"צ שאז כבר מתחיל סדר ב בהיכלי הישיבות ויהיה יותר ס"ד בגלל עמל התורה של תלמידי הישיבות ואכן כך היה. כמו"כ בבין הזמנים קורים הרבה אסונות בגלל שאין מספיק עמל תורה בעולם.

החזו"א כותב במכתב: כל סגולות לימוד התורה נאמרו על עמלה. ומי שעמל בתורה סופו שייפתח ראשו ומוחו כאולם ויזכה להבנת התורה בבהירות מופלגת, כמו שידוע על בעל הנתיבות שהיה גאון עולם וזכה להישגים מופלגים בזכות העמל הגדול שלו, יגעת ומצאת תאמין.

וידוע הסיפור שהיה עם אחד מגדולי הדורות. וכך מתואר הסיפור: בבית קטן בקצה העיירה, לילה חשוך, רוחות משתוללות בחוץ, התריסים מוגפים, כולם ישנים, אך משה הקטן עדיין לא ישן. הוא יושב במיטתו, מכורבל בשמיכה, ומתנדנד בדביקות. על שרפרף קטן ליד מיטתו מונח ספר גדול, וידו הקטנה מונחת על הספר בערגה. קולו החרישי התנגן בחלל החדר, הוא חזר שוב ושוב על לימודו, כשגופו הקטן והחלוש נלחם בקושי רב בעייפות שלו. פתאום השתק ברגע, דלת חדרו נפתחה, ואמו נכנסה, הסתכלה במבט עצוב על בנה הקטן. משה הסתכל על אמו ושתק גם הוא. ואז האם אמרה בקול רך "משה עליך לישון, השעה מאוחרת מאד". "כן אמא, מיד אני אשכב לישון, רק... הילד לא ידע אם להמשיך ולבסוף החליט לשתוק. אך האמא לא ויתרה "מה רצית לומר בני היקר" ומשה ענה בשקט "רציתי רק לגמור

לחזור על מה שלמדנו היום בחיידר..." האמא אמרה "אני יודעת אבל חזרת כבר על לימודך מאז שחזרת מהחיידר, כל הזמן אתה משנן" ומשה אמר "כן, אמא... אבל עדיין אני לא מבין את הגמרא..." האמא נאנחה חשבה לרגע כמה קשה לו לבנה הקטן, הוא לא בעל כשרונות מבריקים, ואין לו זכרון טוב, לכן, למרות אהבת התורה שיש לו, ויש לו הרבה, לא הצליח הילד בלימודיו... ואז אמרה "בני, אתה חייב לישון, הרי אתה לא בריא וחזק כ"כ ואם לא תישן מספיק, אתה עלול לחלות חלילה... לכן לך עכשיו לישון, ובעזרת ד' תזכה להבין את השיעור..." משה היה ילד טוב. לא רצה לצער את אמו, לכן ברח אותה ב"לילה טוב" ונשכב לישון. הוא לא הצליח להירדם מיד, הגמרא, ההסבר, הקושיה- מול עיניו. הוא כ"כ רוצה להבין את הכל, כמו כולם. רק לאחר הרבה זמן נרדם. למחרת

בבוקר ראה יוסף אביו של משה את אשתו, היא היתה נראית לו עצובה. יוסף שאל את אשתו מה קרה? ואז האמא סיפרה בדמעות "ליבי נקרע לגזרים... אני לא יכולה לראות בצערו של מושי שלנו הוא כ"כ רוצה ומתאמץ ולא מצליח. תראה את חבריו, משחקים משתוללים וגם מצליחים בלימודים, ומושי יושב כל היום חוזר ומשנן, לומד ולומד... ואינו מצליח..." האב שמע, חשב וענה לבסוף "עוד תראי בעזרת ד'... אם הוא ימשיך כך, בהתמדה כזאת, וגם עם התפילות והדמעות שלך, אין ספק שהוא יזכה להיות בין גדולי הדור". וכך היה משה הקטן המשיך בכל הכוח. כל יום היה חוזר מהחיידר ומתיישב לחזור ולשנן את לימודו, למד בלי הפסקה, רצה לדעת ולהבין הכל. חלפו ימים ולאט לאט במשך השנים ראשו התחיל להפתח וכשרונותיו התחילו לפרוח, הוא עלה והתעלה במעלות התורה והיראה, עד שזכה להיות בין תלמידיו של החתם סופר ולהיות בין גדולי הדור ממש, הלא הוא המהר"ם שיק הקדוש, שהיה מגדולי דורו וגם כידוע בעל רוח הקודש. לימים סיפר על עצמו ואמר: "בילדותי היה לי 'תקו קאפ' (ראש דלעת) וד' עזר לי שהפכתי אותו לראש אנושי - והכל בכוח היגיעה..." מכאן אנו רואים שכל אחד יכול להשיג ולהגיע להיות מגדולי הדור, ואין הדבר תלוי אלא בעמלו ויגיעתו בלבד!!!

וכעת נבאר מה זה עמל התורה. ודאי שכל מאמץ לשבת וללמוד זה נקרא עמל התורה, והתגברות על כל קושי שמנסה להפריע מללמוד אין ערך שיוכל

להעריך את לימוד התורה הזה. אבל יש עמל התורה מסוג מיוחד וכמו שיבואר.

בגמ' במנחות דף ז ע"א מסופר שאבימי שכח את מסכת מנחות, אז הוא הלך לתלמידו רב חסדא שיזכיר לו מה הוא לימד אותם. שואלת הגמ' מדוע אבימי לא יכל לקרוא לרב חסדא אליו הביתה, ומתרצת הגמ': סבר בהכי מסתייעא מילתא טפי. ופי' רש"י משום יגעת ומצאתי. יש כאן חידוש גדול מאד ברש"י, שכאשר אבימי הולך לתלמידו רב חסדא שיזכיר לו את תלמודו זה נקרא יגיעת התורה. והטעם, כי היסוד של יגיעת התורה הוא להראות עד כמה אנחנו מעריכים את התורה, וככל שאדם מעריך יותר את התורה כך הוא יותר מתייגע עליה, וככל שהוא יותר מתייגע עליה כך הקב"ה עוזר לו יותר להבין אותה כראוי. וכן מבואר ג"כ ברבינו בחיי בפרשת בשלח שעם ישראל היה הולך יומם ולילה לקבלת התורה מרוב התשוקה שלו לקבל כבר את התורה.

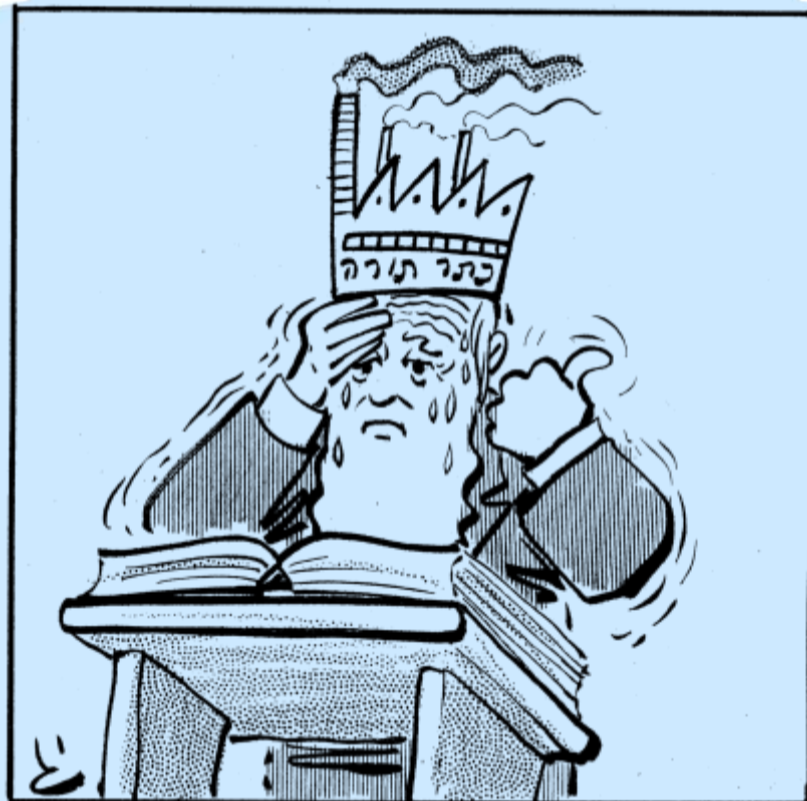
נביא כאן סיפור על עמל התורה מהמהרש"א: מסופר על המהרש"א שהיה לומד עד מאוחר בלילה מאד, ובכדי שלא יירדם באמצע הלימוד הוא גידל את השערות שלו ובלילה הוא היה קושר אותם לתיקרה וכך לא היה נופל ראשו. ליצני עירו שלא ידעו את הסיבה שמגדל שעריו היו מתלוצצים על מראהו, אבל המהרש"א לא התייחס לזה כי נפשו חשקה בתורה. הגבאי של ביהכ"נ היה רגיל כל לילה לנעול את ביהכ"נ ולהישאר ללמוד שם ביחידות. יום אחד הגבאי נדהם כשהוא רואה למולו אדם גבוה נשוא פנים והוא שואל אותו היכן גר המהרש"א, הגבאי השיב לו ואותו אדם יצא, אולם הגבאי לא הבין מהיכן נכנס לכאן אותו אדם. למחרת באמצע שהגבאי לומד בביהכ"נ נכנס שוב יהודי גבוה ונשוא פנים וגם הוא שואל את הגבאי היכן גר המהרש"א, הגבאי השיב לו, אך פליאתו גברה. למחרת הגבאי בדק היטב כי

הדלת נעולה והחלונות סגורים והתיישב ללמוד, אך שוב הגיע אדם נשוא פנים ושואל היכן גר המהרש"א. הגבאי לא עצר את רוחו ושאל אותו תגיד לי איך נכנסת לכאן? השיב לו היהודי, דע לך כי מי שהגיע לכאן אתמול היה דוד המלך, ומי שהגיע לכאן קודם היה זה שאול המלך, ואני אליהו הנביא, ובאנו לכאן כדי שתודיע לכולם שבשמים מאד מאד מעריכים את תורתו של המהרש"א כיון שהיא נלמדת בעמל גדול!!! תדע לך כי ביום שתספר את זה אתה תגיע לדרגה גבוהה מאד ותצטרך להסתלק מן העולם. הגבאי החליט שהוא מספר את הסיפור כדי שיידעו כולם מי גר ביניהם ולא יזלזלו בו עוד. אסף הגבאי את כל אנשי עירו, עלה לבימה וסיפר להם את כל הסיפור, וסיים: אני יודע שהיום אני אצטרך להסתלק מן העולם ואעפ"כ סיפרתי לכם את כל זה כדי שתדעו להעריך כראוי את

המהרש"א. וכך היה.

ועל הדרגות הגדולות שהגיע אליהם המהרש"א נוכל ללמוד מן הסיפור הבא. יום אחד התקיימה לווייה בעירו של המהרש"א ואף אחד מן המלוים לא חזר הביתה, וכך קרה ג"כ בלווייה השניה. לאחר בירור התברר שכאשר הלווייה עברה ליד הכנסיה עשה הכומר כישוף וכל המלוים נכנסו לכנסיה והתנצרו. היהודים נבהלו ולא ידעו מה לעשות. הציע להם המהרש"א שיעשו עיקוף ולא יעברו בלוויית דרך הכנסיה. הכומר שראה שאין לוויית עשה בירור והתברר לו כי היהודים עושים את הלוויית בדרך אחרת. מיד שלח הכומר מרגלים שיבדקו מתי יש לווייה ויבואו להודיע לו. ואז בלווייה הראשונה בשעה של הלווייה עשה שוב פעם הכומר כישוף וכל המלוים רצו במהירות לכנסיה נכנסו פנימה והתנצרו, ותהי העיר לחרדת אלוקים.

באותה תקופה חלה המהרש"א והרגיש כי קיצו קרב. קרא המהרש"א לחברא קדישא ואמר להם אני מבקש ממכם שהלווייה שלי תעבור דרך הכנסיה, וכאשר תגיעו לכנסיה תעצרו ותניחו את כל הספרים שחיברתי על המיטה שלי. החברא קדישא לא הבינו לפשר בקשה זו, אבל החליטו שיעשו כאשר ציוה המהרש"א. ואכן בשעת הלווייה כאשר הגיעו לכנסיה, הכומר שמח שיש כאן הרבה יהודים והוציא את ראשו לעשות את הכישוף. אולם לפתע המהרש"א מתיישב על המיטה ומתחיל לדפדף בספריו, ופתאום כולם שמים לב שכל פעם שהמהרש"א מדפדף עוד דף הבנין שוקע עוד ועוד, עד שהבנין נכנס מתחת האדמה!!! עד כדי כך כח התורה ועמלה.

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

הסטייפלער חייך ואמר: "נכון. אני רוצה לדבר איתך על קבלה, אבל לא על לימודי קבלה אלא על קבלה שהנך צריך לקבל על עצמך בהנהגה בבית, עם רעייתך. הנך צריך לקבל על עצמך שלמרות המתסרותך ללמוד תורה, לא תזניח את העזרה בבית!"

לחג השבועות

"חג העצרת"

מדוע קראו חכמים לחג השבועות 'עצרת'? מפני שביום זה ניתנה התורה, העוצרת את ישראל מללכת בדרכי היצר הרע.

(הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיצ'ב)

"אנכי ה' אלוקיך... וכל אשר לרעך"

עשרת הדברות מתחילות ב"אנכי ה' אלוקיך" ומסתיימות ב"כל אשר לרעך". להורות שמצוות שבין אדם למקום ושבין אדם לחברו, אחוזות, תלויות ודבוקות זו בזו, ולא ייתכן קיום אלו בלי אלו.

(עטורי תורה)

בליל שבועות תש"ג, בגטו יאסי, ישב רבי יעקב יוסף מסקווירא והתלבט כיצד לנהוג בעניין הטבילה בעלות השחר. מהשעה תשע בערב ועד שש בבוקר שרר עוצר מוחלט, ומי שיצא החוצה סיכן את חייו. בעודו מתחבט נכנס לחדרו אהרון הבלן, בחור צעיר שירש את המלאכה מאביו הי"ד, אחרי שזה נרצח. הוא שאל אם צריך להכין את המקווה לטבילה בעלות השחר. ענהו הרבי בשאלה: "מה אתה חושב?" השיב הבחור בפשטות: "ודאי שהרבי צריך ללכת לטבילה, ואני אתלווה אליו". כששמע זאת אמר הצדיק בלבו: "אם לבנו של הבלן אמונה כזאת, ראוי שאזכור בנו של מי אני". בני הבית ניסו להניאו, אך הוא יצא עם הבלן לטבילה, וכעבור שעה ארוכה שב ללא פגע.

"לעסוק בדברי תורה"

הרב עמנואל תהילה שליט"א סיפר על יהודי ת"ח בשם הרה"ח יוסף חיים אלפרוביץ', שעלה לארץ לפני עשרות שנים, אך לא מצא משרה תורנית בעולם התורה, ולכן נאלץ לעבוד לפרנסתו כפועל בניין פשוט בתל-אביב. הקבלן ששם לב מיד לאיכותו ולרמתו, פנה אליו והציע לו: "אשלח אותך על חשבוני ללמוד את מקצוע הרצפות, תוכל להרוויח פי ארבעה ולא תצטרך להתאמץ כל כך". לתדהמתו, סירב הרב אלפרוביץ' בתוקף, וכך ענה: "אני מוכן למכור את גופי לצורך פרנסתי. כשהגוף סוחב ערימת בלוקים, שק מלט ומרצפות, הרי שהידיים נושאות, הכתפיים מתאמצות, אך הראש, המוח והמחשבות נשארות בני חורין ופנויות ללמוד, ועד שהגוף עולה לקומה רביעית אני מספיק ללמוד ולחזור ולשנן מספר דפי גמרא, וכן בירידתי - כך שהמחשבות בנות חורין הן ובשליטתי המלאה, אך אם אהיה רצף, אצטרך להשקיע ולשעבד גם את מוחי, מוחי זה אני, וזה לא עומד בשום פנים ואופן למכירה".

(ממשנתה של תורה)

"השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו" (שמות יט, יב)

אם זכיתם ועליתם בהר, אל תסתפקו בנגיעה בקצהו בלבד, אל תהיו מהמסתפקים במועט, אלא השתדלו לעלות מעלה-מעלה.

(רבי מ"ח מקוצק)

לפרשת נשא

"ומחה אל מי המרים" (ה, כג)

דרשו חז"ל במדרש: גדול השלום שהשם שנכתב בקדושה, אמר הקב"ה, ימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו (מד"ר פרק יא)

הגאון רבי דוב בעריש ווייזנפלד זצ"ל ראה פעם ביו"ט ראשון של פסח אברך צעיר שזה עתה נישא, מסתובב מודאג ומוטרד, וחשב בלבו מה יכול להיות שאברך זה כה מודאג. לפתע הבזיק במוחו, הלא אברך זה בא מבית שמקפידים על אכילת שרויה ובבית חמיו לא מקפידים, ובטח הוא מזועזע מזה. אחרי התפלה ביקש מהאברך שיכנס לביתו לדבר איתו, ותוך כדי שגילגל איתו שיחה על דא ועל הא התנצל ואמר שהוא צריך עכשיו לאכול, נטל את ידיו ואכל כזית מצה, ואחר כך ביקש שיגישו לו מרק ותוך כדי שיחה איתו אכל ולבסוף פורר פירורים של מצה לתוך צלחת המרק, ואחר זמן מה סיים את השיחה איתו. למרות שרבי דוב בעריש לא אכל שרויה, עשה את עצמו כאילו אוכל שרויה, והכל בכדי ששלוש בית ישרור בבית.

(שר התורה)

מעשה ביהודי תלמיד חכם מופלג שכבר לפני עשרות שנים סיים את הש"ס בבלי וירושלמי וידע אותם על בוריים, והחליט לגשת אל הגר"י קנייבסקי - הסטייפלער זצ"ל כדי להוועץ בו ולקבל הדרכה במה כדאי עתה לשים את לימודו ועיונו. השיב לו הסטייפלער שיהודי צריך לדעת את כל חלקי התורה, ולכן מלבד החזרה התמידית על הש"ס, צריך לעבור גם על שאר חלקי התורה שבעל פה. הוא הוסיף לעודד אותו בדברים עד שיצא ממנו אותו ת"ח במצב של חיזוק גדול. מספר התלמיד חכם: "לפתע אני שומע שהסטייפלער קורא לי. סבתי אל אחורי בחדרת קודש נכנסתי שנית אל החדר, והקדמתי לומר לסטייפלער את הרהורי ליבי: "מן הסתם הרב רוצה להציע לי את לימודי ה"קבלה". הסטייפלער חייך ואמר: "נכון. אני רוצה לדבר איתך על קבלה, אבל לא על לימודי קבלה אלא על קבלה שהנך צריך לקבל על עצמך בהנהגה בבית, עם רעייתך. כאשר אתה יודע כבר את כל הש"ס ומתקדם בדרך לידיעת חלקים נוספים בתורה, יתכן ובמצב כזה אתה עלול לשכוח את אשתך ולהתעלם מצרכיה ולא לעזור לה במאומה, לכן הנך צריך לקבל על עצמך שלמרות

המתסרותך ללמוד תורה, לא תזניח את העזרה בבית!"

(איש לרעהו)

אדם תינה את צרותיו לפני אחד ממקורבי הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. פרק צרור טענות וטרוניות על אשתו. אמר לו המקורב: "בוא איתי לחכם בן ציון הוא מומחה בהשכנת שלום בית". הגיעו לבית רבי בן ציון, היה זה ביום שישי אחר הצהריים, לאחר אמירת השיעור השבועי במשניות סדר זרעים ובהלכות שבת החמורות, שיעור ששחט את כוחותיו. הם נקשו בדלת ולתדהמתם פתח רבי בן ציון כששולי מכנסיו מורמים. דלי מים לצידו ומגב עם סמרטוט רצפה בידו, שוטף את הבית לכבוד שבת. "הכנסו - קידמם רבי בן ציון במאור פנים - "שבו שם בבקשה, מיד אתפנה..." וחזר לשטוף את הרצפה. המקורב חכך בדעתו, האם להכנס, כשלפתע הבחין שחברו איננו. רדף אחריו והשיגו במעלה הרחוב. "למה ברחת" שאל. השיב הלה: "כבר אין לי טענות על אשתך..."

(יגילו במלכם)

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל היה תופס מדתו של אהרון הכהן, אוהב שלום ורודף שלום, עושה שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו. כאשר נוכח רבי יוסף חיים כי הריב הוא על דברים של מה בכך, היה משמיע מספר דברי תוכחה לבעל וכך היה אומר לו: "האם הנך חושב שאתה פטור ממצוה זו של השכנת שלום בין איש לאשתו... וכי רק עלי מוטלת מצוה זו? לך נא אל אשתך ושמע בקולה, כי במילי דעלמא יש לעשות את רצון האשה, ובלבד שישרור שלום ואחווה בבית". עפ"י רוב היה די בזה כדי שיחזור השלום לשרור.

(חכמת חיים)

דרכו של הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל היה לעודד ולפייס בני זוג שבאו אליו להתלונן בענין שלום בית. מעשה שבא לפניו אחד מבני הזוג וטען כי השני רגזן ועצבני, אמר לו רבי בן ציון: "התבוננתי וראיתי שכמעט תמיד אחד מבני הזוג אדם רגוע ואילו השני עצבני. אם האשה רגועה, הבעל עצבני, ואם האשה עצבנית, הבעל רגוע. אם שניהם יהיה רגזנים זה לא טוב, כי אז תהיה אש בבית... ואם שניהם יהיו רגועים, זה גם לא טוב... שכן מי יקום בלילה כשהילד יצרח... או אז היה רבי בן ציון פונה למתלונן ואומר: "הרי מה שהצד השני רגזן זה בגללך, שאתה אדם רגוע, ומה כי תלין עליו..."

(מתוך מאמר - תשס"ח)

דוגמא של הנהגה עדינה ומתחשבת המבטיחה שלום בית, במעשה שלפנינו: העיד בנו של הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל שכל הנהגת הבית, בביתו של פוסק הדור עפ"י ההלכה, היתה בחביבות ובנועם, בחכמה ובפשטות, ולא בכח ובהקפדה. והביא דוגמא לכך:

בפוסקים יש דיון, האם הנשים תברכנה "שהחינו" בליל יו"ט בהדלקת נרות, או לא ויענו "אמן" בברכת "שהחינו" של הקידוש. רבי ניסים צידד להלכה שלא יברכו בהדלקת הנרות, ובפוסקים כתבו שאין למחות במברכות כי כך נוהגות הרבה. פעם נשאל רבי ניסים כיצד נוהגת הרבנית לעשות, והשיב שהיא אכן מברכת. שאלוהו הרי דעתו ברורה שאין לברך? והשיב: "אם היא היתה שואלת אותי, הייתי מורה לה שלא לברך, אבל מעולם לא עלה על דעתה לשאול, כי נהגה כפי שאמא שלה נהגה..." וזה אומר שרבי ניסים גם הוא לא עלה מעולם על דעתו להעיר לה, אף שלבטח היתה שמחה לעשות כשיטתו. זו היתה דרכו.

(הלמות עמלים)

"לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא" (ו, ז)

כהן מותר לו להיטמא לקרובים, ואילו נזיר אסור להיטמא אפילו לקרובים. לפי שכהן הרי לא קבל על עצמו את הקדושה, אלא נולד כהן והקדושה חלה עליו מאליה, ויתכן איפוא שלא יוכל לעמוד בנסיון לכשיאסרו עליו להיטמא להוריו. לעומת זה הנזיר, אשר אסר על עצמו את הנזירות מרצונו הטוב, הרי יש להניח כי מן הסתם בדק את עצמו והשתכנע שיוכל לעמוד בכל הניסיונות הכרוכים בכך.

"ואחר ישתה הנזיר יין" (ו, כ)

אף-על-פי שכבר מותר לו לשתות יין, בכל-זאת נשאר הוא נזיר גם להבא. שלוש ימי הנזירות משפיעים עליו שיישאר קדוש לתמיד, כך שגם שתייתו תהיה של נזירות.

"יברכך ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחנך ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום ושמו את שמו על בני ישראל ואני אברכם" (ו, כד- כז)

סיפור מדהים ומרגש מובא בהגדת "חמדת שמי"ס". בשעת תפילות שחרית, רב בית הכנסת שם לב שאחד המתפללים (ניצול שואה) עוזב את בית הכנסת כל פעם לפני 'ברכת כהנים'. הדבר עורר את תשומת ליבו והוא החליט לברר את העניין עם אותו מתפלל. עלה בדעתו להזמין את אותו מתפלל לסעודת חג בביתו. בתחילת תפילת החג, ניגש הרב אליו והזמין אותו לסעודת החג שתיערך בביתו לאחר התפילה. אך גם הפעם, להפתעתו, קצת לפני ברכת כהנים - היהודי הנ"ל מקפל את טליתו ויוצא מבית הכנסת. הרב הרגיש תחושת החמצה וחשב שהלה עזב את בית הכנסת והלך לביתו.

עם סיום בתפילה כשהרב יצא מבית הכנסת, הוא ראה לתדהמתו את אותו יהודי עומד וממתין בפינת הרחוב. באותו רגע הוא הבין שמהו בטח מסתתר פה... הוא ניגש אליו וברכו בברכת חג שמח, ושניהם צעדו יחד לבית הרב. לאחר שהם סעדו את ליבם, והלבבות נפתחו, שאל הרב את אורחו: "מדוע אתה מקפיד תמיד לצאת מבית הכנסת לפני ברכת כהנים?" האורח הסמיק... ניכר עליו שהוא נתון בסערת רגשות. עברו כמה דקות, וכשהוא מעט נרגע הוא החל בסיפורו: "אספר לך משהו שלא סיפרתי לאף אחד", וכך סיפר את סיפורו המצמרר:

"בזמן השואה, הייתי באושוויץ. חיינו 800 אנשים בצריף אחד. היינו ישנים שמונה אנשים דחוסים על דרגש עץ משופע, בלי שירותים ומקלחת. קצבת האוכל היתה שלוש מאות גרם לחם יבש ליום, ולפעמים מרק מקליפות תפוח אדמה. אחד האסירים בצריף היה יהודי מיוחד שהחזיק נפשית את כולנו. כולם קראו לו "הרב של המחנה". הוא אהב את כולנו ועודד אותנו. כמעט בכל יום הוא היה יושב ומקשיב לצרותם של האסירים וחיבק אותם מ כל הלב.

ערב אחד, הרב נכנס לצריף ואמר: "בעוד שבועיים חג הפסח, אנחנו חייבים לחגוג את ליל הסדר. צריך להשיג מצה שמורה. שכל אחד יפתח את העיניים ואת הלב, ויחפש דרך להשיג מצה כשרה לקיים בה את המצווה". ניגש אליו אחד האסירים, שהיה משרת בניקיון וסדר בדירתו של נאצי, מפקד המחנה, והציע את עזרתו. הוא סיפר שבשעות הצהריים המפקד עולה לישון, ובאותה עת הוא יכול להשתמש בתנור שבמטבח בכדי לאפות מצות. הרב התרגש מאוד, ובקצרה הסביר ליהודי כיצד להכשיר את התנור ולאפות את המצות. המשרת פחד פחד-מוות מהרעיון המסוכן, אבל בסוף הסכים. בתוך כמה ימים הוא חזר בלילה לצריף כשהוא מחביא אצלו שתי מצות כשרות! ערב פסח.

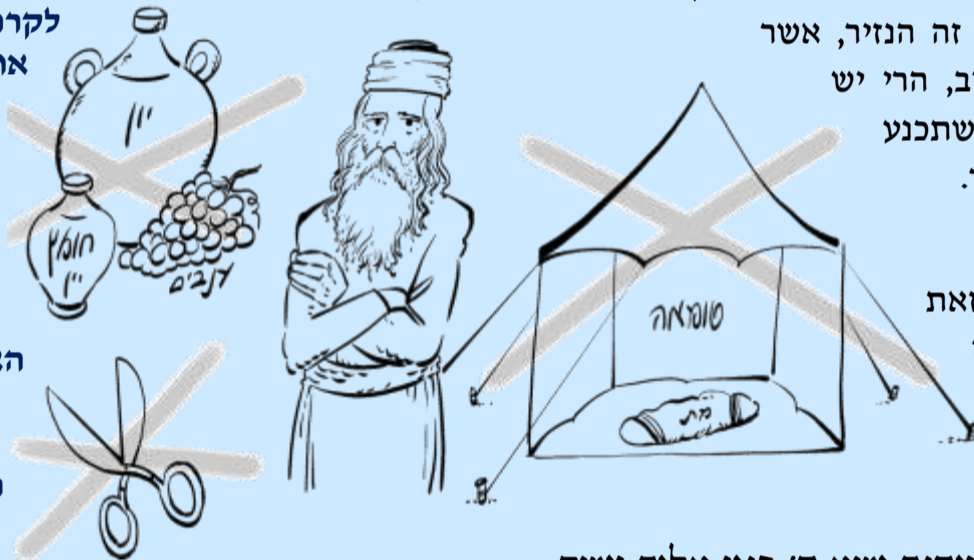
אחרי מסדר ערב התיישבו כולנו על הרצפה והתחלנו בעריכת הסדר. הרב קרא את ההגדה בעל פה, ואנחנו הצטרפנו אליו. לאחר מכן הרב חילק חתיכת קטנה של מצה לכל אחד ממאות האסירים. בין כולנו הייתה התעוררות בלתי נתפסת. "מרור" היה בשפע כל השנה... "ארבע כוסות" של יין לא היו, אבל דמעות שתינו לרוב, ובאותו הלילה זכינו לאכול מצה שמורה, כאן באושוויץ.

לפתע דלת הצריף נפרצה והנאצים יימח שמם נכנסו פנימה, כשהם רואים שמונה מאות יהודים יושבים על הרצפה ביחד. תוך רגע כולנו קפצנו ונעמדנו לצד הדרגש. הנאצי הראשי הוציא אקדח, תפס את היהודי הראשון שלידו, הצמיד לו את האקדח לראש, וצעק: "מי ארגן את כל הכינוס הזה? אם לא תגיד מיד - אני הורג אותך!"... אותו יהודי סירב להסגיר את "הרב", והנאצי המשיך לצעוק: "אני אהרוג את כולם, אחד-אחד, עד שאדע מי אחראי לזה!"...

"הרב" נעמד באמצע השביל שבין הדרגשים, מול הנאצי, הוא קרע את חולצתו, חשף את ליבו, ופנה לנאצי: "הנה, זה הלב שלי, אני ארגנתי את הכול. אני אשם, הרוג אותי". הנאצי פסע לעברו כשהוא מכוון את אקדחו אל ליבו של הרב, ובשנייה לפני שהוא סוחט את ההדק, הוא נעצר ומתחיל לחייך חיוך שטני.

(נזיר אסור ב" בתפילות ובטומאת נזיר) אנחנו כבר ידענו שמהו אכזרי יותר עומד לקרות. הנאצי פתח ואמר: "אני לא אהרוג אותך ככה סתם. מחר נאסוף את כל המחנה, נעמיד במה גדולה, ואני אספר לכולם מה עשית, ורק אז אהרוג אותך..."

למחרת כך היה. אספו את כולם, הנאצי סיפר על "החטא" של הרב, והצמיד את אקדחו למצחו. בשניות האחרונות לחייו, הרים הרב את היד וביקש "זכות אחרונה", בקשה אחת לפני הוצאתו להורג. "בקשה? מה אתה רוצה?" שואל הנאצי בלעג ארסי. "לחם? מרק? בשר?...?" "לא!" עונה לא מים ולא בשר ולא לחם או מרק. אני רוצה לתת משהו לאלפי האחים שלי כאן. אני אוהב אותם, אני כהן ואני רוצה לתת להם ברכת כהנים..."

היהודי. "אינני רוצה לתת משהו לאלפי האחים שלי כאן. אני אוהב אותם, אני כהן ואני רוצה לתת להם ברכת כהנים..."

לתדהמת כולם הסכים הנאצי ימ"ש לבקשת הרב. הרב הרים את שתי הידיים, מעמיד אותן בצורה המפורסמת, ומתחיל לברך ברכת כהנים: "יברכך ה'... וישמרך..." את השקט ששרר בין האסירים אפשר היה לחתוך בסכין. היה זה מחזה נורא ומחריד. אלפי יהודים עומדים מורכנים, מורידים את העיניים לארץ, וים של דמעות נשפך... זה היה בכי בלי קול. האדמה הספוגה בדם היתה עכשיו רטובה מדמעות מלוחות רותחות, כש"הרב" הוצא להורג ומת על קידוש ה'.

"אחרי השחרור מאושוויץ נסעתי לאמריקה", סיים היהודי את הסיפור המצמרר. "עזבתי את היהדות לגמרי, חיפשתי לברוח מהכל. רציתי להתבלבל, להתחנת עם אשה לא יהודיה... אבל המחזה של אותה ברכת כהנים עמד מול עיניי, ופשוט לא יכולתי לעשות את זה... התחנתתי עם אישה יהודייה ונולדו לנו ילדים. רציתי לשלוח אותם ללמוד בבית ספר לא יהודי, אבל הדמות של היהודי, הרב הכהן מאושוויץ עמדה מול עיניי, ופשוט לא יכולתי לעשות את זה... שלחתי אותם לבית ספר יהודי..."

"אתה מבין למה בברכת כהנים אני יוצא החוצה?" שאל היהודי, "אני לא רוצה לאבד את הזיכרון של אותה ברכת כהנים של אושוויץ". אני רוצה לא לשכוח אותה, שתישאר חרוטה בליבי לעולמי עד... אני לא רוצה להחליף אותה בשום ברכת כהנים אחרת..."

[א"ה: כמובן שאין ללמוד מכך הלכה למעשה].

"אמור להם יברכך ה' וישמרך... וישם לך שלום" (ו, כג-כו)

פתח הכתוב בלשון רבים: "אמור להם", ואילו את הברכות עצמן אמר בלשון יחיד: "יברכך... וישם לך". לא כל ברכה יפה ללשון רבים, שאין הברכה שווה לכל אדם. אמרו חז"ל (תנחומא ישן יח): "'יברכך' - בממון, 'יברכך' - בבנים".

”כי עבודת הקודש עליהם בכתף יישאו” (ז, ט)

אמר הרה”ק מקוצק, בכתף יישאו - עבודת הקדש דורשת עמל רב, אין הדבר בא בהיסח הדעת. ”לא יגעת ומצאת - אל תאמין!”

”כי עבודת הקודש עליהם בכתף יישאו” (ז, ט)

מסופר על הרה”ק רבי מנחם מענדל מווארקא זיע”א שזמן מה לפני פטירתו, הובא לוורשה בירת פולין בניסיון להציל את חייו, עקב מחלה קשה שפקדה אותו. מאמצי הרופאים לא עלו יפה והמחלה הכריעה את גופו החלוש של הצדיק ונסתלק לבית עולמו בשנתו החמישים. באותו זמן היה נהוג בוורשה הגדולה, שלא לשאת בידיים את הנפטרים אל בית הקברות, אלא להובילם בעגלה מיוחדת עד מקום הקבורה.

הרה”ק רבי יחיאל מאלכסנדר תלמידו המובהק של הרה”ק מווארקא ראה משום פחיתות כבוד לרבו שיובילוהו לקבורה בעגלה רתומה, ומיהר אפוא לביתו של הגר”ר דוב בעריש מייזליש זצ”ל רבה של וורשה, והפציר בו שיתיר לשאת את הנפטר הדגול לבית עולמו על הכתפיים. רבי בעריש הכיר היטב את הצדיק מווארקא ובכל זאת לא נענה בתחילה לבקשת הרבי מאלכסנדר, בטענה שאין לשנות בענייני קבורה ממנהג המקום. הוסיף ואמר: לעניות דעתי לא מצאנו בשום מקום בתורה שבנשיאה בכתף אנו מעניקים כבוד ויקר לצדיקי הדור שהלכו לעולמם. מצאנו גם מצאנו, קרא הרה”ק מאלכסנדר בהתרגשות, בפרשת נשא נאמר על בני קהת ”כי עבודת הקודש עליהם בכתף יישאו” פסוק זה מלמדנו בדרך הרמז, שגדולי הדור הנוטלים על עצמם בחיים את העול של עבודת הקודש, יהיו נישאים בכתף אחרי פטירתם. הרב מייזליש התרשם מאוד מן ההברקה הלמדנית של אורחו, והורה לחברה קדישא בוורשה שינהגו בהרה”ק מווארקא באורח יוצא מן הכלל וישאוהו לבית עולמו על הכתפיים.

הממון ברכה הוא לאחד, ואילו לאחר הוא קללה, שמעבירו מדרך הישר, כך גם בבנים. כאשר הבנים מביאים נחת להוריהם, הרי זו ברכה, ואילו כאשר הם גורמים להוריהם צער ובושה, זו היפוכה של ברכה, וכן כך בכל הברכות. לפיכך נאמרו ברכות הברכה המשולשת בלשון יחיד, לכל אחד ברכה שהוא צריך לה.

(דן מדניאל)

”ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום” (ו, כו)

במסכת ברכות (כ, ב): אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם כתוב בתורתך (דברים י, יז) 'אשר לא ישא פנים' וגו', והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב 'ישא ה' פניו אליך'? אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (במדבר ח, י) 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה. הקשה רבי חיים מוולוז'ין ז”ל שלכאורה התיבות ”על עצמם” נראות כמיותרות, והיה צריך לומר ”והם מדקדקים עד כזית ועד כביצה” ותו לא.

ומתרג, שאכן רק על עצמם החמירו, אבל לא כאשר נתנו לאחרים. שהרי היו יכולים לחשוב שכיון שהחמירו על עצמם לברך אפילו על כזית וכביצה, אם כן שיעור זה מספיק גם כשנותנים לעני לצרכי סעודה, והיו נותנים אך מעט עבור הצדקה, לכן אמר והם מדקדקים על עצמם, כי רק לגבי ברכת המזון הם מחמירים על עצמם לברך כשאוכלים כזית וכביצה, אבל לעני הם נותנים כדי שביעה, ולכן ה' נושא להם פנים.

(קהלת יצחק)

עובדות דרבי לוי

עובדות והנהגות מהגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע”א, מחבר ספר 'מעדני השלחן' ושא”ס

מאת בנו הגאון רבי אלחנן הכהן רבינוביץ שליט”א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח”ס 'מועדי קדשיך' ושא”ס

באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה”ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט”א [חלק מהדברים מטיב המעשיות]

מה ביקש מהגבאים בשבועות? כיצד בירך בפסוקי ברכת כהנים? על מה עשה התרת נדרים?

חדשים, ועל אבנים לא יכול ללכת בלי לווי, ולא רוצה להטריח המשפחה שילכו אתו, ולכן רוצה להתיר, שיוכל ללכת במקל גם בשבת. (ב) ”על עמידה בקריאת התורה”, שלפעמים אין לו כח לעמוד. (ג) ”על עמידה בחזרת הש”ץ”, שלפעמים אין לו כח לעמוד.

ואמר לי שלא מתחרט על מה שנהג כן, רק על מה שלא התנה שיהיה בלי נדר, ולכן אפילו אם ימשיך לנהוג כן, יהיה מותר לו לשנות, מתי שירצה.

וכשנכנס אחי הגדול עם עוד אנשים, קרא לאחי הגדול בצד ואמר לו ג”כ על מה רוצה להתיר, ואמר לנו לישיב, והסביר להם ששני בניו יודעים על מה ולמה.

ואמרנו לו ”מותר לך” ”מותר לך” ”מותר לך”. אציין שהיה אז בגיל שבעים וחמש שנה, ועד אז עמד בקריאת התורה, ובחזרת הש”ץ, ואח”כ ג”כ המשיך לעמוד, רק לפעמים ישב.

(עד) בליל ש”ק (פרשת וירא תשס”ב) הוצאתי החומש ”תורה תמימה” בראשית, ונתתי לו, שיהיה לו למחרת לבית הכנסת (כיון שפתחו שם ג’ מיטות, ולא יוכל לקחת זאת בבוקר), לקחו, ואמר צריכים ללמוד בזה, ופתח, ולמד פסוק אחד.

(עה) ראיתי (בש”ק פרשת וירא תשס”ב) שבירך המוציא על ”לחם משנה”, ונתנו לאשתו תליט”א, שגם היא תאמר ”ברכת המוציא” על לחם משנה, הן בסעודת ליל ש”ק, והן בסעודת היום.

(עז) שמעתי מהרה”ג ר’ חיים דוב אייכל (שליט”א) [ז”ל, נלב”ע י”ח חשוון תשפ”א], שבשבועות (תשנ”ט) התפלל אאמ”ר ותיקין, בבית המדרש בתי נייטין, ותיכף שנכנס לבית המדרש, ניגש להגבאים שהיו בדיוק ביחד, ואמר להם בקשה אחת היא לכם, שתתנו כהן למי שמתפלל כאן קבוע, ולא לי, ואמרו לו שאין היום כהן.

ולי אמר אז לפני שבועות, שמתלבט היכן להתפלל, כדי שלא להפסיד הקבועים מעליה ביום טוב, שכל אחד רוצה עליה ביום טוב, ונמצא שאני מפסיד אותם.

(עא) בספר חינוך הבנים כהלכתו (או”ח חלק ב’ פרק צ”א, בכרם אלעזר ס”ק נ’) לבני הרה”ג רבי אלעזר שליט”א, כתב וז”ל: ומנהג אדוני אבי זקני בעל המעדני השלחן (שליט”א) [זצ”ל], בשעה שמברך בפסוקי ברכת כהנים, הניח יד אחת, ואח”כ בשעת אמירת שאר פסוקים וברכות, מניח שתי ידים.

(עב) עוד כתב בני שליט”א בספרו (שם ס”ק מ”ז) ודכינא כד הוינא טליא, שפעם אחת בא אדם אחד ביום השבת, לשאול את אדוני אבי זקני הגר”ל רבינוביץ (שליט”א) [זצ”ל], שמנהגו לברך את בניו בכל ליל שבת, ואתמול שכח לברכם, האם יש לו תשלומים, והשיב לו שיברכם במוצאי שבת, כיון שכן נהגו בכמה מקומות.

(עג) אאמ”ר עשה התרת נדרים, על מנהג מצוה, ואמר לי שרוצה שיאמרו לו על זה ”מותר לך” ”מותר לך” ”מותר לך” על ג’ דברים.

(א) ”על המקל שלא הולך בשבת”, שחושש

אולי יכול להסתדר בלי זה, ואז אסור, רק היות שמשפצים בחצרו, כבר ד’

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מביית האיחוד בחידוד

בתקופה זו של השנה, לוחות המודעות עסקו ב'פסטיבל החלב', ב'קרנבל חג הגבינות', אותם שמות אומללים שנתנו עוקרי התורה לחג קבלת התורה, ולצערינו רבים מהטועים והמבולבלים ואף התמימים, אינם מבינים ברעה אשר מצאתם בנהיה אחר תרבות אנשים חטאים אלו...

כאילו ואין לנו בעולמנו בחג שבועות הקדוש, חג מתן תורתנו, אלא אכילה ושתייה של מעדני חלב ועוגות גבינה.

לצערנו הרב, גם בשנים אלו עדיין 'מנהג' רע הזה בתוקפו, אבל בכל זאת השכילו ההורים להבין מה חשוב יותר מ'עוגת גבינה בטעם חמאה ווניל', ובעקבות כך, ההתקפה הפרסומית אודות 'קרנבל חג הגבינה' נדחתה עד לאחר ערב ראש חודש. לפני ערב ראש חודש, הזריזים עדיין לא התחילו בעוגות הגבינה ומעדני החלב, אלא רובם ככולם עסוקים בענין החשוב של חינוך ילדיהם לתורה, כאשר אף לוחות המודעות משתפות פעולה, כשהמודעות על שלל סגנונותיהם וצבעיהם מציעים להורים את אשר אוותה נפשם, אפשרות לתפילה מיוחדת על קברו של 'השל"ה הקדוש', בעיה"ק טבריה. ובמקום קדוש זה, יבכו בעדם ויתפללו עבורם את התפילה המיוחדת המסוגלת ליום זה.

המעניין הוא, שההורים המתפללים כל כך הרבה על ילדיהם, בכל עת ובכל שעה, שיזכו לגדלם לתורה ועמלה, לא כולם הינם עמלי תורה. רבים מהם אף

אינם חובשי בית המדרש כל היום, וחלקם בקושי משתתפים בשיעור יומי, שגם אותו לא תמיד מקפידים לשמר. למרות ריחוק רבים מעמל התורה, את האמת כולם יודעים היטב, שהחשוב ביותר והטוב ביותר עבור ילדיהם הוא, 'שבת בבית ה' כל ימי חי', לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו', לעסוק בתורה בכל חייהם, ובזה הם חפצים.

ר' זרובבל גאנזפאיינעריונגערמן*, היה אחד מאלו שלא הסתמכו על שליחות להתפלל עבורם את התפילה המיוחדת על קברו של השל"ה הקדוש. כמנהגם של אבותיו זה שנים רבות, לנצל את מגוריהם בעיה"ק צפת, לעלות ביום זה ולהשתטח על קברו, גם הוא לא ויתר, למרות מגוריו במרכז הארץ. עתיד חינוך ילדיו לעמל התורה וחשיבותה, המריצה אותו להוציא סכום ניכר מכיסו המצומק, בנסיעה מיוחדת ויקרה עד לטבריה הרחוקה, וזאת מלבד הצדקה שנתן לזכות ילדיו לכמה קופות ידועות ונאמנות. כל בני משפחתו ידעו, שהחל מאחרי פסח, כל תקופת 'ספירת העומר', הוא מוותר על מאכלי בשר בכדי לחסוך את הסכום הנצרך עבורו לנסיעתו זו ולצדקה שמחלק בעקבותיה, כשכולו תקוה שה' יראה במסירות נפשו למען התורה ועמלה, ויזכהו לראות את בניו כשתילי זיתים העמלים בתורה כל ימיהם.

לא רק נאה דורש הוא ר' זרובבל, אלא אף נאה מקיים. הנהגתו היומיומית מהווה דוגמא מיוחדת עבור בניו בחשיבות לימוד התורה ועמלה. בני ביתו יודעים ששעות תלמודו בכלל הינם קודש ללימוד התורה. מלבד נסיעתו זו החד שנתית לקברו של השל"ה, אינו מבטל מתלמודו אפילו לשמחות משפחתיות, אם הן מתקיימות בשעות הסדרים. סדרי הכולל אצלו, הם כחומה בצורה וקיר מגן מפני כל הפרעה. החל מתשע בבוקר ועד שבע בערב, למעט הפסקה של כשעתיים לארוחת צהרים ומנוחה קלה, הוא נמצא בשבת תחמוני בבית המדרש, כאשר כולם יודעים שאין שום טעם לנסות להפריעו. הוא לא יענה כלל להפרעה.

גם בשאר הנהגותיו והנהגות בני ביתו, ניתן להבחין שעיקר חייהם היא התורה ועמלה. ידוע ידעו כי התורה נקנית במסירות וויתור על רצונות. לא די לדבר על תורה ולרצות ללמוד, ויחד עם זאת לחיות באורח חיים הנוגד וסותר את האפשרות שאבי המשפחה יעסוק בתורה. לא ניתן לחלום על בעל תלמיד חכם, וגם להלביש את כל בני המשפחה בביגוד חדש בכל עת ומאורע, ולקנות כל מכשיר חדש וכל מה שרואים בחנויות. אלא דרכם ואחיותם בדרך התורה היתה כל הימים, גם כשהלימוד כרוך בקשיים ובנסיונות, ואף כשלא היה להם כל מה שיש לשכניהם. בכל אותם תקופות לא קלות, כשחסר להם דברים נצרכים ובסיסיים, התחזקו הם בידיעה על האושר הגדול והסיפוק הרב שיש ללומדי התורה הקדושה בעולם הזה,

חשיבות התורה ולומדיה, הינה מהדברים שאדם שומע אודותיהם כל ימיו. מאז היותו רך בשנים, כשרק מתחיל ללמוד את האותיות הקדושות, מסביר לו המלמד בחן, מדוע האותיות נקראו קדושות, כיון שבהן נכתבה התורה שהיא כה חשובה, על ידי ה' שהוא קדוש, ולכן ניתנה הקדושה לאותיות הקדושות, עד שלימוד האותיות נחשב כלימוד תורה, וכל מה שקשור לתורה הינו קדוש. ומוסיף המלמד ואומר לפעוט, אם תלמד הרבה תורה כל ימך, גם אתה תהיה קדוש, ותהיה חשוב.

לפני תחילת החומש, ברבים מתלומדי התורה, לא מוותרים על נסיעה עם הילדים לאחד מגדולי ישראל שליט"א, כשכל הדרך מסביר ומספר המלמד לילדים, אודות חשיבות התורה ולומדיה, שכל קיומו של העולם הוא בזכות עמל התורה, וכעת הם הולכים לראות את אחד מאותם יחידים שעמלו וזכו שכל ימיהם בתורה הקדושה, ומכאן חשיבותם וגדלותם.

גם בתחילת לימוד הגמרא הקדושה, הולכים רבים יחד עם תלמידיהם להתברך שכל ימיהם יהגו בתורה. וכשעולים לישיבה קטנה או גדולה, מוסיפים לילך להשתטח על קברי צדיקים, להתפלל שגם הם יזכו לעמול בתורה כל ימיהם, לבקש ולהתחנן ולהתפלל, שתורת ה' תהיה חפצם ויהגו בה יומם וליל.

ההורים מצידם אינם מסתפקים במועט, בכל יום, החל מזמן קצר לאחר ההשכמה, עוד לפני שהאב מתעטף בטלית, עומד הוא בזוית ביתו ומתחנן ב'ברכות התורה', 'והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך... ונהיה אנחנו וצאצאינו... כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה...'. גם בברכת 'אהבה רבה', כשמבקשים ומתחננים 'ותן בליבנו בינה להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות', מתפללים על ילדיהם שיזכו לכל בקשות אלו. ואף ב'קדושה דסדרא', בתפילה הנשגבה המתחילה בתיבות 'ובא לציון גואל', רבים הם ההורים המזילים דמעה בתיבות 'למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה', שילדיהם יהיו עמלי תורה ולומדי תורה כל ימיהם.

תקופה מיוחדת בשנה בה כל מעייני ההורים היא אודות חינוך ילדיהם לתורה ועמלה, היא בשלהי חודש אייר, בימים הסמוכים לערב ראש חודש סיון, בהם מרבים ההורים בנתינת צדקה לעניים הגונים, ומתפללים עוד יותר בכל עת על ילדיהם, ובמיוחד בערב ראש חודש סיון, שרבים הם אלו המתענים באותו היום, לכל הפחות עד חצות, ומרבים בתחינה ותפילה לפני ה' על נפש ילדיהם, ובמיוחד באמירת אותה תפילה נשגבה שגילה וכתב קדוש ישראל, רבינו ישעיהו הלוי הורוויץ צ"ל, המכונה 'השל"ה הקדוש', בספרו (מס' תמיד, נר מצוה, ק'), אשר זה קרוב לארבע מאות שנים, מאז התחיל להתגלות אור תורתו והתפשט בעולם, רבים הם ההורים שאינם מוותרים על תפילה נוראה זו למען עתידם הרוחני של ילדיהם, במיוחד על פי מה שכתב עליה, "ולבי אומר, שעת רצון לתפלה זו, בערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו נתנה התורה, ואז נקראים בניו לה' אלקינו".

ובתפילה זו מבקשים ההורים, "ובכן אבא אליך ה' מלך מלכי המלכים, ואפיל תחנתי ועיני לך תלויות עד שתחנני ותשמע תפילתי להזמין לי בניו ובנות... לתכלית שהם ואני ואנחנו כולנו יעסקו בתורתך הקדושה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך לאהבה וליראה את שמך... כי על כן באתי לבקש ולחנן מלפניך שיהא זרעי וזרעי עד עולם זרע כשר... ויהיו בעלי תורה מארי מקרא מארי משנה מארי תלמוד מארי רזא מארי מצוה מארי גומלי חסדים מארי מדות תרומיות...".

בעבר, בתקופה זו של השנה, לוחות המודעות עסקו ב'פסטיבל החלב', ב'קרנבל חג הגבינות', אותם שמות אומללים שנתנו עוקרי התורה לחג קבלת התורה, ולצערנו רבים מהטועים והמבולבלים ואף התמימים, אינם מבינים ברעה אשר מצאתם בנהיה אחר תרבות אנשים חוטאים אלו, עד שאפילו נהפך למנהג בכתבי עת הנקראים חרדיים, לעסוק ולכתוב, לצלם ולהכין תערוכות ותחרויות ולהעלות בגירתם עוגות גבינה ומאכלי חלב לכל המרובה,

שזוכים לעסוק בתורת ה', וזאת מלבד השכר העצום לאין קץ ושיעור, המצפה להם בעולם הבא.

למרות שהיה לו לר' זרובבל בביתו מכשיר סלולרי כשר ומאושר, עבור נסיעות וזמנים אחרים בהם היה לו צורך אמיתי במכשיר זה, בכל זאת לא עלה בדעתו לקחתו עמו לבית המדרש. דבר פשוט היה אצלו שבעת שישי ועסק בתורה הקדושה ב'בית המדרש' לא היה תחת ידו ועל יד ספריו הקדושים, את אותו 'שליח של השטן', הנקרא 'טלפון סלולרי', אשר קורע את לימודם של המחזיקים בו קרעים קרעים, ומבטל את השקיעות והעמל בתורה, וזאת מלבד הפגיעה בקדושת בית המדרש הנגרמת בעקבות כך, מדיבורי חולין שמדברים בו, שמכניסים את כל עסקי העולם הזה אל תוככי בית המדרש, וגם מפריעים ליושבים בסמוך, שמחשבתם מתנתקת מלימוד התורה מפני הדברים ששומעים מאחרים המשווחים על ידם, וכן ההפרעות הנגרמות לכל הלומדים מהמנגינה הבוקעת ממנו כשמתקשרים אליו, הצורמת כל אוזן השומעת את חילול היכל ה' והסחת הדעת של כל הלומדים בבית המדרש.

גם במקרי חרום, כשהיו צריכים להזעיקו בדחיפות מבית המדרש, הסתדר ר' זרובבל בלא אותו מכשיר, כשפעם אחת הזמינו עבורו מונית לבית המדרש, כשבתוספת של כמה שקלים בודדים עלה הנהג אל בית המדרש לקרוא לו. ובהזדמנות אחרת, כשאחד מילדיו נפצע והיו צריכים לפנותו לבית החולים, האמבולנס עצר על יד בית המדרש, ואחד מהצוות הרפואי עלה לקרוא לו ולהזעיק אותו לנסיעה לבית החולים.

ביחס אל אנשי עירו ומקומו, שהינו מקום תורה, מעמדו של ר' זרובבל היה כאחד מחשובי האברכים, מוערך על עמלו בתורה והנהגותיו המיוחדות ונעימותו ב'בין אדם לחבירו', כאשר כולם יכלו להצביע עליו כאברך חמד, הבקי בסוגיות רבות בש"ס, ויש לו ידיעה נרחבת בכמה מחלקי התורה.

לא רק חובשי בית המדרש העריכו וכיבדו את ר' זרובבל, אלא אף אנשי העמל וה'בעלי בתים' במקום, שראו בו דמות של אברך מיוחד וכן עליה, וחלקם אף קיווה שיזכו לבנים לומדי ועמלי התורה כמותו.

אחד מאותם אלו שהיה נוהג לכבד את ר' זרובבל בכל פעם שנפגשו, היה דניאל גוטפארשטייער*, יהודי מבוגר שזקנו הלבן יורד על פי מידותיו, ומשמש כ'מנהל בית הדואר המקומי', שיודעי דבר אמרו עליו שכבר סיים למעלה משה מחזורים של 'דף היומי', ואף במחזור זה האחרון, הוא נבחן יחד עם מאות אברכים במבחנים חודשיים, ובזכות שהוא קובע עיתים לתורה ושייך לתורה, לכך יש לו הערכה רבה יותר ללומדי התורה ועמליה, ותמיד שואל בשלומם ומנסה לעזור להם כפי יכלתו.

היה זה בבוקרו של ערב ראש חודש סיון, כשר' זרובבל חפץ ותכנן בצהרי אותו יום ליסוע כדרכו וכמנהגו מימים ימימה אל עבר עיה"ק טבריה, להשתטח על קברו של השל"ה הקדוש, להתפלל שם 'מנחה עם יום כיפור קטן' ברוב עם, ולהוסיף להתפלל את התפילה המיוחדת והמסוגלת לשעה זו.

כשיצא מבית המדרש, לאחר בוקר של לימוד ועמל בתורה, היה עליו להספיק לערוך קניות ולסדר מספר סידורים עוד לפני הנסיעה, לפתע נזכר שהוא צריך גם לילך אל בית הדואר הסמוך, להפקיד צ'ק לחשבוננו, ועל כן הסב ר' זרובבל את צעדיו לבית הדואר, בתקוה שבשעה זו יהיה תור קצר, ותוך דקות ספורות יוכל להמשיך לסדר את שאר סידוריו, ולהספיק בנחת את נסיעתו.

עם כניסתו לבית הדואר חשכו עיניו. התור באותו יום היה גדול מהרגיל, כמעט עד לפתח הסניף, זאת משום שבאותה שעה עבדו רק שני פקידים בקבלת קהל, במקום ארבעה בכל יום. ר' זרובבל ניסה לחשב שוב את נחיצות ההפקדה של אותו צ'ק, והגיע למסקנתו מאמש, שאכן יש צורך להפקיד את הצ'ק היום, והפקדה זו אינה ניתנת לדחיה.

חצי שעה ארוכה עברה על ר' זרובבל בהמתנה לתורו, כשחלק מהזמן הוא משנן משניות מהזכרון, ובחלקו האחר מנסה לחשב את האפשרויות שעומדות לרשותו, כאשר בכל אותה העת המספר שבידו התקדם רק בכשלושים מספרים, ויש עוד כחמשים מספרים לפניו. בדעתו כבר ביטל את

כל תוכניותיו וסידוריו לאותו יום, וקיווה שלכל הפחות יוכל להספיק לשוב לביתו בנחת ולאכול ארוחת צהרים לפני שיצא לנסיעתו הארוכה צפונה.

לאחר כעשרים דקות נוספות, כשהתור התקדם לאיטו מספר אחר מספר, נראה בפתח הסניף הרב אשר טאגאונאכטלערנער*, הידוע בשער בת רבים כאחד מיחידי סגולה, מהדמויות המיוחדות, אותם עמלי תורה בכל עת ושעה, שלא מתעניינים בכל הסובב אותם והקורה בעולם, אלא כל מעיינם ועיסוקם ומאוויים הם אך ורק בתורה הקדושה, שאין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה ותורה ועמלה בלבד. בכל עת ושעה, בבוקר השכם ובלילה מאוחר, לפני התפילה ואחריה, תוך כדי שאוכל או מטפל בילדיו, תמיד שוגה באהבה ודבק בעמלה, ולמרות ימיו הצעירים, בקי בש"ס ופוסקים כזקן ורגיל.

כשדניאל מנהל בית הדואר ראה את הרב אשר שנכנס למקום, מיד עזב את הלקוח שעסק בענינו, ורץ אל עבר הרב אשר, לראות מה יוכל לסייע בעדו ולסדר את מה שצריך. הרב אשר לא רצה להנות מכתרה של תורה, וסירב שיוותרו לו בכדי לקדם את תורו, אבל דניאל כלל לא שאל את דעתו, אלא לקח ממנו את מסמכיו והתחיל לטפל בעניניו.

באותה שעה החל להשמע רחש בקהל, אחד טען, מה פשר הפרוטקציה הזו, וכי הרב אשר אינו יודע שיש כאן תור ומספרים, והשני השיב, וכי רק זמנו של הרב אשר יקר, וזמננו אינו יקר דיו. השלישי החרה אחריו, וכי הרב אשר הרגיש פעם מה זה להמתין שעה בתור בדואר. כל המתאוננים לא השכילו להבין שזו הזדמנותם לסייע בידי אחד מהמיוחדים שבעמלי התורה בעיר, אשר כל דקה מזמנו היקר מנוצלת לחיי עולם ולנצח נצחים. במיוחד שטענותיהם נגד הרב אשר לא היו מוצדקות כלל וכלל, שהרי הוא סירב שיקדימוהו על האחרים, רק דניאל המנהל הוא זה שהעדיפו וקירב את תורו על פני האחרים.

רוב העומדים בתור אכן שתקו. הם השכילו שלא לאמר את טענותיהם כל עוד הרב אשר עומד על ידם, ובודאי מרגיש מספיק אי נעימות במצב הקיים. אבל כשאך סיים דניאל את הטיפול בעניניו והרב אשר יצא מבית הדואר, החלו רבים להתלונן ולהתאונן על דניאל, על שדילג על תורם והעדיף את הרב אשר על פניהם.

בתחילה העדיף דניאל להיות המשכיל אשר ידום בעת ההיא, אבל לאחר שהרוחות התלהטו, ובמיוחד כשאחד מהמתנינים החל לזלזל בכבוד התורה, באומרו, מה הוא מכבד את הרב אשר על פני האחרים, כאשר אינו מיוחד ומועדף משאר האברכים שתורתם אומנותם העומדים בתור וממתנינים, 'וכי גם הרב אשר כבר נהיה איזה גדול!'

במצב זה הבין דניאל, שאם לא ימחה בבזיון התורה ועמליה, הרי שיענש על כך יחד עם המבזים, ועל כן התגבר דניאל על מידת הביישנות הטבעית שניחן בה, וקם מעל הדלפק ונעמד על כסא והחל לשאת את דברו.

אחי אהובי, כך פתח בדבריו, אני ממש מתנצל מכל אחד ואחד שמרגיש שעשקתי את תורו בזמן שטיפלתי בעניניו של הרב אשר שליט"א. כולכם יודעים שאני מעריך מאוד את לומדי התורה ובמיוחד את אברכי הכוללים, אשר כל אחד ואחד מהם הוא עבורי כתלמיד חכם, ואני משתדל לעשות למענו ככל שאני יכול. אלא שכאשר מדובר באדם שהוא בבחינת תלמיד חכם מופלג, אשר כל זמנו עסוק אך ורק בתורה הקדושה, כבר בעבר לפני כמה עשרות שנים קיבלתי הוראה מאחד הרבנים, מנוחתו עדן, שעלי להעדיפו ולסדר את עניניו, גם על חשבון תורם של אחרים, גם כאשר ממתנינים בתור אברכי כולל יקרים וחשובים.

דבר פשוט הוא, הוסיף דניאל ואמר, שאין לי את הכלים והיכולת להבחין ולדרג את עמלי התורה, אברכי הכולל היקרים מפז, אלא שאת השבחים הרבים על הרב אשר, שמעתי מרבני המקום, שפעמים רבות אמרו לי, שדרגתו בעמל התורה והתמדה, היא למעלה למעלה מאברך מצוי ואף מאברך מיוחד.

ועל כן, סיים דניאל את דבריו, מצד אחד אני חוזר ומבקש מחילה מכל אלו שנפגעו מכך שהקדמתי את תורו של הרב אשר, ומצד שני, אני מבקש למחות על דברי ביזוי התורה שנאמרו כאן, שזלזלו בכבוד תורתו.

גם היא נקראת 'שבת הגדול', וגם השבת לפני חג הסוכות נקראת כן, אין לי שום תימה עליך על שלא ידעת דבר זה, שהוא כתוב בספר שבולי הלקט (סי' ר"ה), מגדולי הראשונים, וכן כתב בספר 'תניא רבתי' (סי' מ"ב).

אבל קצת תימה לי על שאלתך השניה, המשיך דניאל ואמר, האמת היא שכך קיבלתי ממורי ורבי זצ"ל, אלא שהאמת היא שהיה לך מקום ללמוד כן, וזאת מפני שכפי הידוע לי אתה אברך יקר ויראי שמים, ובודאי הינך מקפיד על דברי השו"ע באור"ח סי' רפ"ה, שחייב אדם ללמוד הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום או פרש"י, ושם בסעיף ב', שיר"ש יוצא ידי שניהם, ואם נהגת כן, בודאי היית מגיע לבד לתשובה על שאלתך.

אלא שעדיין יש לי לימוד זכות עליך, שאת הלימוד משנה שעברה כבר הספקת לשכוח, ולימודך בשנה זו עדיין לא התחלת, שככל הנראה מנהגך הוא ללמוד בערב שבת לאחר חצות את הפרשה, או בליל שבת קודש, ועל כן, כשתלמד את הפרשה שמו"ת עפרש"י, בודאי תגיע לתשובה על שאלתך.

השאלה היא: מנין בפרשתינו עפרש"י יכול ר' זרובבל למצוא יישוב ותשובה על שאלתו?

תשובה ל"סיפור ושאלה בצידו" משבוע שעבר

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתינו עפרש"י יכל ר' מאיר להכריע את ספקו שנסתפק בו, האם הידיעה אודות יהדותה של משפחת אם גדיאל, הבחור שעליו הוציאו לעז שיש ספקות בדבר יהדותו, מספיקה כדי להכירו כיהודי כשר, או שצריך ראייה ברורה יותר, בעדים נאמנים על לידתו ולידת אמו.

ר' מאיר הכריע את ספקו, שהידיעה אודות יהדותה של אם גדיאל מספקת בכדי להכירו ביהדותו, וזאת מדברי רש"י א' י"ח, עה"פ, "ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתלדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם", וביאר רש"י, "ויתלדו על משפחתם. הביאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם, כל אחד ואחד, להתייחס על השבט".

מבואר בדברי רש"י, שבכדי לייחס כל אחד על שבטו, די בעידי חזקת לידתם, שיודעים שהוא מוחזק כבנו של פלוני, ולא בעיני עדים על לידתו ממש, ולכאורה ההד"נ בנידו"ד, שבפשטות אין חסרון ביהדותו של גדיאל, שהקול שיצא עליו, לא היה לו מקור נאמן, אלא רק פטפוטי בעלמא, ועל כן לא בעיני יותר מאשר עידי חזקת יהדות אמו.

גאנזפאיינערונגערמן – אברך טוב ונחמד. גוטפארשטייער – המבין טוב. טאגאונאכטלערנער – הלומד יומם וליל.

בליבו פנימה ידע ר' זרובבל שמכל הממתינים בתור, אין אחד המתקרב לדרגתו העצומה של הרב אשר בלימוד התורה ועמלה, אבל בכל זאת הרגיש תרעומת בליבו על דניאל, מדוע הפסיד לו את זמנו היקר באותם דקות שעסק בענייניו של הרב אשר, וגם בזמן הנוסף שנתבזבז בעקבות זה.

תורו של ר' זרובבל הגיע תוך כמה דקות, ודניאל קיבלו במאור פניו כימים ימימה, ובסיום הפקדת הצ'ק פנה ר' זרובבל אל דניאל וביקשו למצוא זמן מה שיוכל לשוחח עמו בקצרה.

הרהר דניאל רגע קט, ולאחר מכן אמר לו, שמחר, ערב שבת הגדול, מיד לאחר שסוגר את בית הדואר לאחר סיום כל העבודות בו, הוא בא לבית הכנסת השכונתי לתפילת מנחה, ולפני התפילה או לאחריה הוא יוכל לשוחח עמו כרצונו.

ר' זרובבל יצא מהרה מבית הדואר, הגיע לביתו ושתה משהו, ועוד הספיק לקחת את התיק עם ארוחת הצהרים הארוזה שהכינה לו רעייתו, ויצא לתחנה לתפוס את ההסעה שתביאהו לעיה"ק טבריה לקברו של השל"ה הקדוש.

במהלך הנסיעה נזכר ר' זרובבל, שדניאל אמר לו שמחר 'ערב שבת הגדול', והוא התפלא עד מאוד מדוע אמר לו כך, הרי לפני כחמשים יום היה שבת הגדול, וכי נתבלבל דניאל בין שבת שלפני פסח לשבת שלפני שבועות, לא מתאים לו כדבר הזה. באותה השעה החליט בדעתו שלמחרת כשיפגשו, דבר ראשון יעמידו על טעותו בקריאת השם לשבת זו.

הנסיעה עברה בסייעתא דשמיא בנעימים, והתפילה היתה עוד יותר מיוחדת, ר' זרובבל הרגיש שהתפילה שיצאה מליבו ברגש ובתחנונים רבים, ובמקום קדוש זה, יחד עם ציבור קדוש וחשוב, ביניהם רבנים גדולים שהגיעו בשליחותם של קופות הצדקה הגדולות והחשובות בארץ הקודש, ודאי שנתקבלה במרום ותשפיע עליו ועל בני ביתו שפע רב.

למחרת לאחר תפילת מנחה, פגש ר' זרובבל את דניאל ביציאה מבית הכנסת, ובראשית הדברים הזכיר ר' זרובבל את דבריו מאמש אודות שהיום הוא 'ערב שבת הגדול', שבודאי שגגה יצאה מפיו.

בטרם הספיק דניאל לענות על הדברים, הוסיף ר' זרובבל ושאל, אולי תגלה את אוזני מהיכן באת להנהגתך זו, להעדיף את הרב אשר על פני האחרים הממתינים לתורם.

אענה על ראשון ראשון, פתח דניאל והשיבו, ברוך ה' לא יצאה שגגה מפי בדברי אלו, שהיום אכן הוא 'ערב שבת הגדול', שהשבת לפני חג השבועות

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות █ פרקים מ'תורת ההתחזקות' █ הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

מעשה נורא מפטירת בתו של רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל

להגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל היתה בת שחלתה ל"ע במחלת האסטמה, דרכו של חולי זה, בעת שתוקף את החולה קושי בנשימה חייבים לחבר אותו למכונה שיעזור לו להמשיך לנשום, ולא ח"ו... לגודל נחיצות המכשיר להצלת חייה, היה להם בבית כששה מכשירים, מוכנים ומזומנים על כל צרה שלא תבוא, פעם אחת תקפתה קושי נשימה ולא הצליחו בני הבית למצוא אף לא מכשיר אחד, תוך כמה דקות השיבה נשמתה ליוצרה.

בימי השבעה נכנס הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל לנחם את בני המשפחה, בתוך הדברים הבין ר' יעקב כי מרגישים הם 'אשמים' במיתתה – שלא חיפשו כראוי אחר המכשיר, כי מיד אחר יציאת נשמה מצאו את כל המכשירים מונחים אחר כבוד תחת מיטתה, נענה רבי יעקב ואמר להם, קיבלתי מפי המשגיח דלומז'ה הגה"צ רבי משה רוזינשטיין זצ"ל (בשנים שקודם המלחמה הנוראה) שכל ענין ה'השתדלות' אינו אלא לגבי ה'עתידי' – שעל האדם להשתדל שיהיו כל ענייניו על צד היותר טוב, אך המהרהר לגבי ה'עברי' שאם היה משתדל ועושה כך וכך, היה מציל עצמו מהצרה ומההפסד, הרי אלו מחשבות כפירה ממש, אלא על האדם להאמין בכל לבבו, שכל מה שאירע לו היה בציווי הבורא ואי אפשר לאדם לילך נגד רצונו יתב' (באר הפרשה, להרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, פר' בהר תשע"ו, בשם שיח יוסף עמ' תקכ).

גילוי רפואי נפלא שהתגלה על ידי טעות אנוש

מי שגילה לעולם את העקרון של החיידקים, היה כימאי בשם 'לואי פסטר', שכידוע על שמו נקראת פעולת עיקור מחיידקים בשם 'פיסטור'. אולם כיצד הוא גילה את ה'חיסונים'? על ידי צירוף של טעויות! בשלב מסוים במחקריו, עסק פסטר בחקר מחלת כולירה שפקדה תרנגולות. הוא השיג חיידקים של המחלה, החדיר אותם לתוך מרק עוף, והאכיל ממנו לתרנגולות בריאות, והן חלו ומתו תוך זמן קצר. כך הוכיח שהחיידקים הם גורמי המחלה.

באחת הפעמים, ביקש להזריק לשתי תרנגולות את המרק הקטלני, אבל עקב בלבול, הזריק להן מרק שהתיישן ועמד זמן רב על המדף, כך שהחיידקים שבו היו מועטים וחלשים. התרנגולות בתחילה חלו, אך למחרת בבוקר כבר היו בריאות ושלמות. פסטר עדיין לא שם לב שיש כאן משהו מיוחד.

כעבור חודש, ביקש לואי פסטר להמשיך בניסוי, ושלח את עוזרו להביא לו ארבע תרנגולות בריאות. העוזר חס על הכסף, והביא את שתי התרנגולות ה"משומשות", ושתי תרנגולות חדשות. למחרת ההזרקה, מצא את שתי התרנגולות החדשות מתות, אך שתי התרנגולות ה"משומשות" שכבר הודבקו בעבר בחיידקים מוחלשים, נשארו בריאות וחזקות.

אז הבין פסטר את עיקרון החיסון: אם מדביקים בעל חיים בחיידקים מוחלשים, הוא אמנם יחלה במחלה קלה, אך לאחר מכן יהיה מוגן מפני חיידקים אלימים. בעקבות התגלית הזאת, פיתח פסטר את ה'חיסונים', שהצילו מיליונים ואולי מיליארדים אנשים ממוות.

הלכה שניתן ללמוד מכך, הוא שגם טעויות לא נעשות ב"טעות". לכל טעות שאנו עושים יש מטרה, לפעמים היא מובנת לנו ולפעמים לא. אם לא היה יוצא מהטעות הזו שום דבר טוב – היא פשוט לא היתה מתרחשת!...

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה □ מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ ענינים השייכים לשלש רגלים

בל תאחר - גדרו

'כי תדר נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו, כי דרש ידרשנו ה' אלהיך מעמך, והיה בך חטא' (דברים כג, כב). שלא נאחר הנדרים והנדבות ושאר הקרבנות שהם חובה עלינו, ועל זה נאמר (שם) 'כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו', ובאה הקבלה שאין עוברין על זה הלאו, עד שיעברו שלש רגלים אחר שנדר (החינוך מצוה תקעד).

יש לבאר גדר האיסור בארבעה אופנים: א. עיקר קפידת התורה היא על הגברא, שהגברא לא יאחר חיובו שהוא מחויב, והדגש הוא על ה'תאחר', שאתה לא תאחר לקיים החיוב שנתחייבת. ב. קפידת התורה אינה על הגברא, אלא על החפצא, שהקרבת לא הובא בזמנו, ומתאחרת התוצאה והתכלית של החיוב. והדגש הוא על ה'לשלמו', שלא יאוחר התשלום שנתחייב בו.

ג. התורה מקפידה על שניהם, ובכל אחד בפני עצמו עובר על בל תאחר.

ד. התורה מקפידה רק על שניהם יחד, ואם מאחר זה בלא זה, אינו עובר ב'בל תאחר'.

קונטרסי שיעורים (נלכיס סיעור י אות ט).

בל תאחר - כשלא נדר

באופן שלא נדר כלום לצדקה, אלא שעל פי קצבת גבאי העיר עליו ליתן סכום מסוים, האם שייך בזה 'בל תאחר', או שהאיסור שייך רק בנודר. כתצי קהלות יעקב החדשים (ר"ה ס' קז).

בל תאחר - שלש רגלים

דתניא: אחד הנודר, ואחד המקדיש, ואחד המעריך, כיון שעברו עליו שלשה רגלים - עובר ב'בל תאחר'. רבי שמעון אומר: שלשה רגלים

כסדרן, וחג המצות תחילה. וכן היה רבי שמעון בן יוחי אומר: רגלים פעמים שלשה, פעמים ארבעה, פעמים חמשה. כיצד, נדר לפני הפסח - שלשה, לפני עצרת - חמשה, לפני החג - ארבעה (ראש השנה ד, א).

יש לבאר דין זה בשני אופנים: א. זהו שיעור בזמן קיום הנדר, שהתורה קבעה זמן שבמשך אותו זמן צריך לקיים חיובו, ובכל עת שמקיים בתוך השלש רגלים הוא מקיים בתוך הזמן הראוי. ולאחר השלש רגלים מיד עובר ב'בל תאחר', שאסור לאחר אפילו רגע.

ב. עיקר זמן קיום החיוב הוא מיד, ונמצא שמאחר מיד, אלא שמכל מקום אינו עובר ב'בל תאחר', אלא כשמאחר שלש רגלים.

חידושי הגר"י השלם (נלכיס ס' מח ד"ה ונלכיס), קהלות יעקב (ר"ה ס' ג ד"ה והרשב"א) וליקט השחר (צ"ק פ, א ד"ה מ"י).

משמרות - שוים ברגלים

בשלשה פרקים בשנה היו כל משמרות שוות: באימורי הרגלים, ובחילוק לחם הפנים (משנה סוכה נה, ב).

ומצות עשה להיות כל המשמרות שוים ברגלים, וכל שיבא מן הכהנים ברגל ורצה לעבוד עובד וחולק עמהם, ואין אומרין לו לך עד שיגיע משמרך (רמב"ם פ"ד מהל" כלי המקדש ה"ד).

האם הוא מתורת דין משמרות, שכשם שיש דין מסוים של משמרות בשאר ימות השנה, שהיא זכות מיוחדת למשמר שזמנו קבוע בשבוע זה לעבודת הקרבנות ולחלוקת קדשים, הוא הדין ברגל, אלא שיש דין מיוחד ברגל, שכל המשמרות שוים, ולכולם יש תורת דין משמר ברגל. או שברגל יש דין ביטול משמרות, שאין ברגל דין משמר כלל, וממילא כולם שוים.

נד קולקס (מועדים עמ' קפז).

אכסוף נועם שבת

בענין השבת וקדושתה □ בהוצאת 'קול האמונה' 079-5422643

מה השייכות בין הקדמת השבת לתוספת חיים בדווקא?

היסוד בנוי על ענין המודגש בכתבי רבי יוסף גיקטיליא מגדולי המקובלים המבאר את דברי חז"ל בגמרא בשבת כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים.

כותב אותו קדמון: כי בהיותו מוסיף בכניסתו וביציאתו בשכר זה בהיותו קורא ד' בצרה ירחיב ד' לו גבול הקדש.

כשאדם נמצא בצרה צר לו אין לו מקום לחוץ לו לשבת יש מיצרים יש גבולות ברורים של כניסתה ויציאתה ומי שלוקח שעה של יום חול ומרחיב את גבול השבת הוא מוציא מצרה לרווחה ומדה כנגד מדה יצא מהמיצר בו הוא שרוי למרחב.

הגר"י אדלשטיין זצ"ל הביא בשם הספרים הקדושים שכידוע שבת היא מקור הברכה וכמובא בזוה"ק נדפס בסיפורים לפני הקידוש שכל ברכות השבוע מגיעות מיום השבת וכשאדם לוקח שעה של יום החול ומוסיפה לשבת הוא מרחיב את הברכה לימות החול ומרעיף ברכה על כל ימות השבוע דבר זה נרמז בלשון הפיוט לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה.

ההליכה לקראת שבת והקדמתה היא מקורה של הברכה, החצי שעה הזו של ההקדמה, היא מקור הברכה.

חשיבות עליונה שהכניסה לשי"ק תהא מתוך רוגע ושמחה

צריך לדעת גם לאיך גיסא.

בכף החיים כתוב שמי שמתקוטט ומתחיל שבת מתוך מריבה אני הגבר ראה כי רעה נגד פניהם ולא יצאו נקיים באותו שבוע.

וכבר קדם לו החיד"א בספרו מורה באצבע הכותב שממנחה בערב שבת עובד כוח השטן שאדם לא יכנס למנוחה העולם היה חסר מנוחה באת שבת באה מנוחה בעלות המנוחה בערב שבת הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו והרבה טורח הסיטרא אחרא לחרחר ריב והאיש הירא לא יעורר שום מחלוקת והקפדה זה באמת דבר שאנו יודעים שהוא קיים בלאגן בערב שבת יש לזה סימוכין בדברי הזוהר על הפסוק לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת מדובר על אש המחלוקת וידוע לי כי בתקופה האחרונה אברכים רבים מקבלים על עצמם לא לכעוס בשום אופן בשבת.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143 שלוחה 6

שבועות

"וילך איש וגו' לגור בשדי מואב" (רות א', א')

הטעם שהלך אלימלך למואב, כי הוא היה צר עין לפרנס העניים, והלך למואב שהם ג' כ צרי עין כדכתי' שלא קידמו אתכם בלחם ובמים.

"למי הנערה הזאת" (ב', ה')

פירש"י ראה בה דבר חכמה, שליקטה ב' שיבלים ג' שיבלים לא ליקטה. ויש להבין איזו חכמה היא והלא זאת הלכה ברורה. וי"ל שהנה לגר מותר ללקט גם ג' שיבלים, ובוועז ראה שבתחילה ליקטה אחת ושתיים כדין כל העניים, כדי שלא תפסידם, שהרי השלשה שיבלים בין כה ישארו לה, וכשהלכו העניים היא ליקטה את הקובצות של שלש שיבלים שרק לה היה מותר, וזוהי דבר החכמה שראה.

(חידושי הרי"מ)

מדוע אוכלים מאכלי חלב ותולים עלים, זכר למשה רבינו שהושם בתיבה ג' חדשים לאחר שנולד בז' אדר, שזהו ו' סיון, שבו הושם ונלקח מבין קני הסוף וזכר לזה תולים עלים, ובאותו יום הניקה אותו אמו חלב, ולזכר אוכלים מאכלי חלב.

ד. דוד המלך נפטר בשבועות בו' סיון בשבת בהיותו בן ע', וסימנך "שבעות" שכתוב כאן **שבעות** שזה רמז לשבת שבעות שזה רמז לגיל ע' וזה שבעות שזה רמז לו' סיון.

(שערי נסים)

פרשת נשא

"והתודו את חטאתם" (ה', ז')

דין וידוי על חטאים כתוב בגזל הגר, ואע"פ שבכל העבירות צריך להתוודות, מ"מ נכתב דווקא אצל גזל כי כל עבירה שאדם עובר הינה ג' כ גזל, שאינו מכיר בכך שכל חיותו וכוחותיו הינם מהקב"ה, ועושה נגד רצון ה' וא"כ הוא גוזל מהקב"ה, א"כ נכתב הדין של וידוי בכל העבירות.

(שפת אמת)

"כה תברכו את בני ישראל אמור להם"

(ו', כ"ג)

הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין פגש פעם יהודי ברחוב, הלה הכיר את הרבי ונענע לו בראשו לשלום, אמר לו הרבי, כתוב בתו' "כה תברכו את בני" כאשר מברכים יהודי, צריך שיהיה "אמור להם", שלא די בנענוע הראש, אלא צריך לומר ברכה.

(טעמו וראו)

"יברך ה' וישמרך" (ו', כ"ד)

במדרש מובא יברך - בממון, וישמרך - מן המזיקין, ולבאר שייכות שני הדרכים יש להביא את הגמ' (תענית ח:): שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי (המוחבא) מן העין. אך המזיקין שולטין גם בדבר הסמוי מן העין (עי' חולין קה:), א"כ מה יועיל שיתברך בממון, והלא יכולים המזיקין לשלוט בהם, ועל כן באה הברכה וישמרך, ולא ינזק.

(ר' יהונתן אייבשיץ).

"כה תברכו את" וגו' (ו', כ"ג)

החזקני מבאר, שנצטוו על ברכת כהנים רק בשנה השניה שהיו במדבר, משום שבשנה הראשונה שחנו כלל ישראל במקום אחד, לא הרגישו בהם

הכנעניים, אבל בשנה שניה שתקנו להם דגלים וחצוצרות לצורך המסעות, אמרו הכנענים שעכשיו הם באים להלחם בנו, ואז הוצרכו לברכת כהנים, פן יבואו עליהם אויבים.

"ישא ה' פניו" וגו' (ו', כ"ו)

לאחר שמסיים הכהן לברך אומר עשיתי מה שגזרת עלי, ויש להבין איזה גזירה יש בזה שצריך לברך את ישראל, אלא שלפעמים יבא כהן עניו ויאמר מי אני שאברך את כלל ישראל, ולכן אומר 'עשיתי מה שגזרת עלי' ואפי' שאיני ראוי לברכם.

והמשך חכמה מבאר שהגמ' אומרת כמה גדולה ברכת כהנים שאחוריו נגד השכינה ופניו כלפי העם, וזה הגזירה שהקב"ה מצוה שיעמוד כך, ואע"פ שאינו רוצה.

"כי יפלא לנדוד נדר נזיר" (ו', ב')

האבן עזרא מבאר מהו יפלא, מלשון פלא שהנזיר עושה דבר פלא, שהוא דבר שאינו מצוי שאדם נודר נדר ומפריש את עצמו מרצונו האישי מתענוגות שאחרים מתענגים עליהם.

"תער לא יעבור על ראשו" (ו', ה')

השער שהוא מגן על העור מסמל על בידודו של האדם והרחקתו מן העולם שמסביבו, וכך בגדלו את שערו, בונה הנזיר מחיצה בינו ובין העולם שמבחוץ, באופן שכל פעולותיו ומעשיו אינם אלא לה' לבדו.

(רש"ר הירש)

"כי נזר אלקיו על ראשו" (ו', ז')

הנזיר דומה למי שיש לו כתר מלכות על ראשו, (וזה מסומל בשיער שהוא מגדל). שכל בני האדם הם עבדים לתאוות העולם, ואילו הנזיר שהוא פרוש וחפשי מתאוות העולם, הוא המלך האמיתי, שאינו משועבד לשום דבר, אלא לה' לבדו.

(אבן עזרא)

"והימים הראשונים יפלו" (ו', י"ב)

יש כאן רמז לכל מי שמתקרב לה', והיצר משפילו, באמרו, בעל עבירה אתה ולא תועיל התשובה, אומר הפסוק "והימים הראשונים יפלו", שלא יחשוב על מה שהיה, אלא יתחיל מחדש ויתחזק, וכן אומרים בתפילה ג' פעמים ביום "מעתי ועד עולם", שהעיקר צריכים להתחזק שמעתי ועד עולם יתנהג כשורה. (בעלי מוסר).

"יברך ה' וישמרך".

הנה בפסוק לא כתוב להדיא במה יברכו (אמנם חז"ל ביארו זאת) אומר הגר"ח זוננפלד זצ"ל שהכהן הרי אינו יודע מה טוב לאדם, ומה חסר לו, שיתכן שיברך לאחד בעושר, וזה לא טוב לו, שהרי יש עושר שמור לבעליו לרעתו, אמר הקב"ה לכהן לומר יברך וגו', ומסיים "ואני אברכם" אני אברך לכל אחד במה שטוב לו.

פרקי אבות

א. פ"ו משנה ט': עשיר הציע לר' יוסי בן קסמא לבא לגור בעירו, והוא יתן לו כסף וזהב וכו'. אמר לו ר' יוסי אפי' תתן לי הרבה מאוד איני דר אלא במקום תורה, יש להבין ומנין שהעיר של העשיר לא היה מקום תורה, אולי זה גם עשירות וגם תורה. התשובה לכך הינה, שהעשיר התחיל ואמר תבא

ומסחרו, אבל כשבא ללמוד תורה אומר כבר למדתי די ואני פנוי, ובכל עניין של בטלה שמזדמן לו בנקל יתפטר מלימודו. וזהו אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה שרק בזה אומרים שכבר נעשה בן חורין ממנה וכבר גמרה. (ברכות שמים)

והפירוש באמת הוא שמי שיש לו עוד עסקים שמעניינים אותו, אזי אם לא יהיה לו באיזה זמן את העסק ההוא יהיה לו צער וכדו', ונמצא שהוא משועבד לדבר ההוא, אבל מי ששיעבודו רק לתורה, ורק זה מעניין אותו ורק אלו עסקיו שבוערים לו, אזי אפי' אם אין לו גמ' או ספר לימוד מ"מ אין לו צער כ"כ מדבר זה, שהרי יכול ללמוד בע"פ, ונמצא שאי"ז חסר לו, והרי הוא הבן חורין היחיד.

לגור אצלינו ותקבל כסף, ולא הזכיר בכלל תורה, סימן שאי"ז מקום שאפשר לקרותו מקום תורה.

ב. בהנ"ל ש"אמר ר' יוסי בן קסמא 'פעם אחת' הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד וכו'". למדים מכאן על דרך מליצה שאסור לעולם לצאת מביהמ"ד, שהרי ר' יוסי בן קסמא יצא רק פעם אחת, וכבר הגיע המדיח להסיתו מביהמ"ד.

(רוח חיים)

ג. משנה ב': "שאיין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". שמעתי שמפרשים משנה זו בדרך צחות, שטבע בני אדם שבענייני מסחר אומרים תמיד עדיין לא יצאתי ידי חובתי, וצריך לעשות יותר, ואינו מתבטל לרגע ממלאכתו

שמחת התורה

שו"ת בענייני הפרשה והמועד **הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א**

מדוע אין קבלה לעתיד בסדר הוידוי?

"והתודו את חטאתם אשר עשו" (ה, ז)

והתשובה הוא על המצב הכללי שהיה בו שגרם לו לחטוא. וכששב ומשנה דרכו וניחם על דרכו הרעה, זה גופא קבלה לעתיד.

ולפי זה ניחא שהרמב"ם לשיטתו שכתב שצריך לומר כך וכך עשיתי, ופסק כרבי יהודה בן בתירה, וכן פסק לקמן (תשובה פ"ב ה"ה), פסק גם את הרישא שצריך לומר כשם שעשיתי אני עושה. אך מסדר הנוסח שהשמיט את פירוט החטאים משום שפסק כרבי עקיבא, השמיט אף את הקבלה הפרטית על העבירה. ושיטתו העיקר הוא שמשנה את דרכו. וממילא לדין שנפסק (שו"ע או"ח סי' תרז סעי' ב) שאין צריך לפרט את החטא, כרבי עקיבא, ניחא שלא פירטו בתשובה קבלה לעתיד.

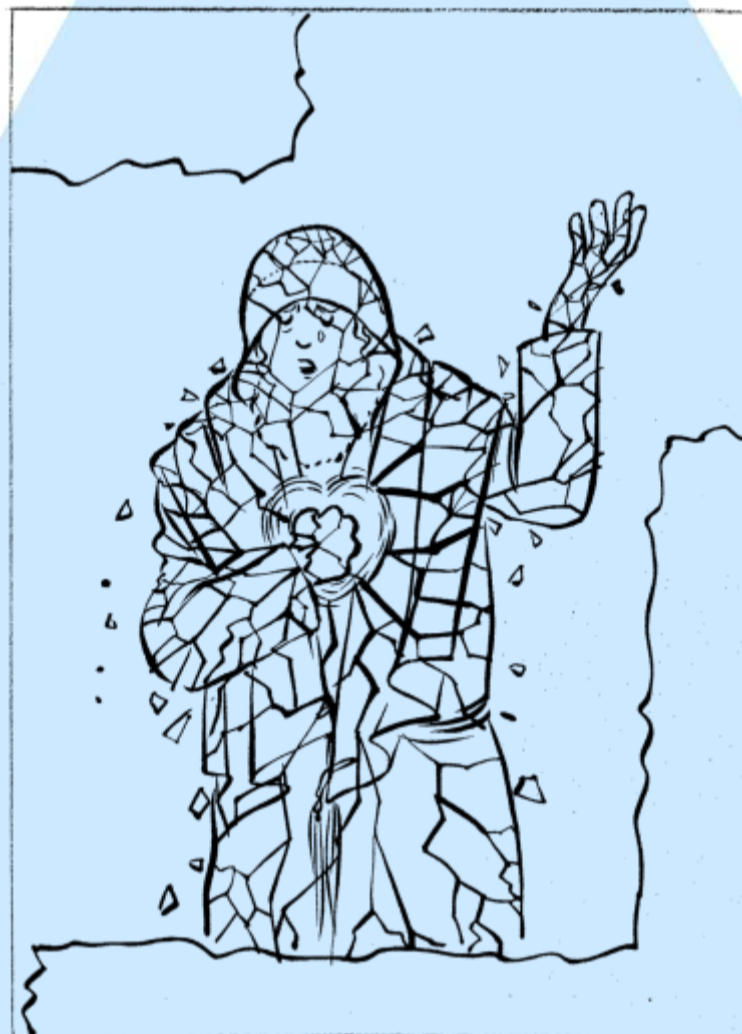
ג. והנה יש מקום לומר שע"י אמירת 'ולא שוה לנו' בסוף הוידוי יש כאן קבלה לעתיד. ובפרט לדעת רבי עקיבא שאינו תשובה על החטא הפרטי אלא על הדרך, וכפי שנאמר 'עזב רשע דרכו ואיש אוון מחשבותיו'.

ד. ידוע בשם מרן הגר"ש אלישיב שקיום הקבלה לעתיד הוא ע"י אמירת שלא אחטא עוד. ותמוה שאין כאן קבלה לעתיד אלא תפילה שלא נחטא. ושמעתי ממור"ר הגר"י לוקסנבורג שליט"א ביאור הדבר, שהרי האדם יודע שהוא כבול במאסרי יצרו הרע, ויודע שאין לו דבר שיבטיחנו שלא ילכד שוב בחבלי יצרו. ולכן

כשנושא תפילה בכל ליבו שלא יחטא עוד, זהו הקבלה עתיד, דכל ענין הקבלה הוא שיעשה מה שבכוחו שלא לבא לידי חטא זה שוב, וישתדל בכל כוחו שלא לבא לידי נסיון. וכשפועל לבטל מעליו כבלי יצרו, ומתפלל לסעייתא דשמיא שלא לחטוא עוד, זהו גופא עיקרו של הקבלה לעתיד.

ויש להוסיף שבפרט לדעת רבי עקיבא שהתשובה אינה על חטא פרטי אלא על עזיבת דרך החטא, ניחא שהעיקר הוא תפילה שלא אחטא עוד, ונזכה לסייעתא דשמיא להתגבר על היצר, וכפי שאמרו (קידושין ל:): 'ואמר ר"ש בן לוי, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, וכו'. ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, שנאמר אלהים לא יעזבונו בידו. ולכן התפילה שנזכה לסייעתא דשמיא להתגבר על יצרו, זהו גופא עזיבת החטא והקבלה והמעשה למנוע את החטא בעתיד.

ובעיקר הדבר יש לעיין האם כוונת הרמב"ם שקבלה לעתיד בפה זה עיקר התשובה ומעכב, או שרצה לכתוב שראוי להאריך בוידוי, וכפי שכתב בהמשך דבריו, וז"ל: 'וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח'. עכ"ל. ולכן הקדים נוסח קצר שראוי לומר, שכולל כל חלקי התשובה, אמנם אף הרמב"ם מודה שקבלה לעתיד בפה אינו מעכב.

הרמב"ם (תשובה פ"א ה"א) פסק, וז"ל: "והתודו את חטאתם אשר עשו", זה וידוי דברים. וידוי זה מצות עשה. כיצד מתודין, אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך, ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתי במעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי. עכ"ל.

ומבואר שחלק מהוידוי הוא קבלה לעתיד 'ולעולם איני חוזר דבר זה'. והקשה האדר"ת (בני בנימין תשובה פ"א ה"א), וז"ל: 'ולפלא על הפוסקים ראשונים ואחרונים שלא כתבו דבר זה בנוסח הוידוים, שהוא עיקר גדול בתשובה, כמו שכתבו בכל ספרי הפוסקים, והוא תלמוד ערוך בפי רבינו מדברי הירושלמי. ואחר זה מצאתי לשארי הג"ר רפאל כ"ץ בס' דעת קדושים שקדמני בזה'. עכ"ל.

א. המפרשים נתקשו מהו מקור הרמב"ם, וכתבו שלא מצינו בבבלי דין זה של קבלה לעתיד בוידוי.

המעשה רקח (תשובה פ"א ה"א) כתב, וז"ל: 'נפקא לן מקרא דלא נאמר עוד אלהינו למעשה ידיו'. עכ"ל. והיינו שהבין שמה שאמרו 'לא נאמר עוד' קיימו את מצות הוידוי.

והאחרונים (דעת קדושים, ציוני מהר"ג, בני בנימין כתר המלך, עבודת המלך תשובה פ"א

ה"א) ציינו שמקור הרמב"ם הוא מדברי הירושלמי (יומא פ"ח ה"ז): 'כיצד הוא מתודה ר' ברכיה בשם ר' בא בר בינה, רבוני חטאתי ומירע עשיתי, ובדעת רעה הייתי עומד, ובדרך רחוקה הייתי מהלך, וכשם שעשיתי אני עושה. יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכפר לי על כל פשעי, ותמחול לי על כל עונותי, ותסלח לי על כל חטאתי'. ומבואר שחלק מנוסח הוידוי הוא לומר כשם שעשיתי אני עושה.

והנה כיון שלא נזכר בבבלי ניחא שאין מקום להקשות על מסדרי הנוסח שסברו שאינו מעיקרי הוידוי.

ב. בירושלמי (שם) המשיך: 'תני צריך לפרוט את מעשיו, דברי רבי יהודה בן בתירה. רבי עקיבא אומר אינו צריך לפרוט את מעשיו. ובפשטות הוא נידון אחר בפני עצמו, ואינו המשך לנידון הקיים. אמנם אפשר שהדבר בדקדוק, דרבי יהודה בן בתירה סבר שיסוד התשובה הוא על שעשה את העבירה הפרטית, צריך לפרט את החטא, וניחא שצריך גם לחזור וקבל שלא לעשות את העבירה הפרטית. אמנם רבי עקיבא סבר שאינו שב ומתודה על העבירה הפרטית. אלא שמשנה את דרכו,

⁵⁵ ואף שכתב השו"ע נכון לפרט בלחש, כתב המשנה ברורה (שם סק"ח) שהיינו שמשום שהמפרט מתבייש, אך אינו משום שהוא מעכב, כרבי יהודה בן בתירה.

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד אה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

עכו"ם פטור וא"כ לדעת הריטב"א נעמי לא היתה מעשרת. ועוד מקשה דהמש"ל עצמו מחלק בין פאה ללקט דבלקט פטור מיד שהפרישה וא"כ נעמי לא היתה מעשרת אף לשיטת המשנה למלך והיה נכשלת.

תירוץ ד. בועז הפקיר את הצבתים

ולכן כותב ברנת יצחק (שם) ליישב, דהפקיר את הנך צבתים והפקר פטור מתרומות ומעשרות, ואע"ג דהפקר לעניים ולא לעשירים לא הוי הפקר, צ"ל דהפקיר אותם בין לעניים ובין לעשירים, ורק דלא הפקיר כי אם מה שהיא תלקט והרי זה כמו הא דאיתא בב"ק (סט.) דר' יהודה אומר שחרית בעל הבית עומר ואומר כל שילקטו עניים היום יהא הפקר דמקרי הפקר לעניים ולעשירים לפיכך מן המעשר וכמבואר בתוס' שם.

ומביא שכן כתב המלבי"ם (כאן), וז"ל ואמר ועזבתם כי צבתים אלה חייבים בתו"מ אחר שבאמת אינם שכחה עז"א תקנה שיפקירו אותם והפקר פטור מתו"מ, ולקטה ולא תגערו בה, ר"ל ובכל אופן שתלקט לא תגערו בה אף שתלקט שלא כדין, ובזה כלל הכל שתוכל לקחת כאות נפשה כי כונתו לפרנסה בכבוד.

וכן כתב הרש"ש (בהגהותיו למס' פאה פ"ה מ"א) דעל כרחק כוונת בועז היתה להפקיר לכל, דאלת"ה היה גזל בידה למאי דק"ל הפקר לעניים אינו הפקר.

ובשירת לוי (על רות שם) הביא שכן כתב בביאורי הגר"ח וולוז'ין על התורה, דמה שכתוב בקרא 'ועזבתם' הוא לשון הפקר, שאמר להם בועז שיעשוהו הפקר, אך מקשה על זה מהר"ן בפסחים (פ"ק) דהפקר לא מהני ע"י שליח.

תירוץ ה. זכתה ע"י שלא הקפיד כשלוקחת

בלחם עני (פאה עמ' ר"ט בהערה) כתב שהיה יכולה לזכות בזה אע"ג שאינו מפקיר אלא שאינו מקפיד בזכייתה, וכמו שכתב האבני מילואים (סי' כ"ח ס"ק מ"ט) דנגד זה שאינו מקפיד ה"ל מתנה כשיזכה בו, וא"כ שפיר יש לומר דאף אם לא הפקיר שהרי הפקר לעניים אינו הפקר, מ"מ יכולה לזכות בזה בתורה מתנה אם אינו מקפיד עליו.

תירוץ ו. ראתה שיש בזה יותר משיעור שכחה וחייב במעשרות

בספר מנחת יהודה (חלק אגדה יג, הובא בקובץ וילקט יוסף חט"ו סי' קע"ז) כתב ליישב דבועז ראה לפי הכרת פניה של רות שתמאן לאכול נהמא דכיסופא של מתנת בשר ודם כי בת מלכים היתה ורק משלחן גבוה רצתה להנות, והיינו לקט שכחה ופאה שזיכה רחמנא לעניים ואין בהם טובת הנאה לבעלים, ולכן הזהיר את נעריו שלא להכלימה במתנות אלא יעשו עצמם כאילו שכחו את הצבתים ויזהרו שלא יגערו בה והיינו שטבל הוא, כי באמת לא היה זה שכחה והיא תראה אח"כ את השיעור תדע שאין זה שכחה ותפריש מזה תרומות ומעשרות, וזה הכתוב מעיד ויהי כאיפה שעורים והיינו שמדדה אותם למעשר. ועיי"ש בוילקט יוסף מה שהקשה עליו.

תירוץ ז. בועז הפריש תרו"מ

באור אברהם (על רות) כתב ליישב דהרי מצינו שרות ליקטה שיעור של איפה ולמה היה צורך להזכיר השיעור, אלא ודאי שבועז ציוה שהנערים יוציאו כשיעור זה, וחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, ועשה את הנערים שליחים שיפרישו ע"ז תרומות ומעשרות, כדי להתיר לה ושלא יחשבו רות ונעמי שזה שכחה ופטור ממעשרות.

כיצד אמר בועז לנעריו שיעשו עצמם כאילו שוכחים, הרי מכשילים אותה באכילת טבל?

"וגם של תשלול לה מן הצבתים, ועזבתם ולקטה ולא תגערו בה" (רות ב, טז)

עשו עצמכם כאילו אתה שוכחים (רש"י)
צ"ע, הלא בכך שעושים עצמם הקוצרים כאילו שכחו את העומר, מכשילים את רות ואת נעמי, משום שהן סבורות שרות לקטה ממתנות עניים, שהרי 'שכחה' הוא, ולא יפרישו מן הנלקט תרו"מ כדין כל מתנות עניים הפטורים מתרו"מ. וכיון שעל פי אמת לא היה 'שכחה', שוב אינו מתנות עניים, וחייב במעשר. נמצא שמכשילים לאכול טבל.

הקדמה

המשך חכמה (סוף במדבר, על מגילת רות) העיר הערה זו, 'גם שול תשולו לה מן הצבתים' הלא היא תסבור שהוא לקט ופטורה ממעשר, ובאמת חייב במעשר, שהם בכוונה השליכו לה מן הצבתים.

וכן בחידושי הגר"ז (החדשים סימן נו) הובא בשם הגר"ד, צ"ע דהא מתנות עניים פטורים מתו"מ וא"כ נמצא מכשילה, והנה בעצם רות עדיין בגיורתה היתה כדכתיב להלן (ג, יג) ורחצת וכו' וברש"י שם, וא"כ הא פטורה מן המעשרות. אך צ"ע היאך אכלה נעמי מן השירים אשר הותירה.

תירוץ א. זכתה לאחר מירוח ופטורה ממעשר

המשך חכמה (שם) מתרץ, דלקוח פטור ממעשר מן התורה, ולה הוי כמתנה, ולא מקרי "תבואת זרעך". אמנם שיטת הרמב"ם ורבינו תם פרק הפועלים (ב"מ פח. ד"ה תבואת), דאם לקחם קודם מירוח ומרחן חייב במעשר מן התורה. לזה אמר (בפסוקנו) "ועזבתם ולקטה ולא תגערו בה", פירוש שלא תזכה בלקיחה, ורק שתעזבו אותם, וכל זמן שלא תמרח יהיה שלי, ואחר המירוח אז תהיה שלה ותיפטר תו משום לקוח. לכן (פסוק יז) "ותלקט בשדה ותחבוט את אשר לקטה", הרי מרחת בשדה, ולא זכתה עד לאחר מירוח, ומיפטר משום לקוח.

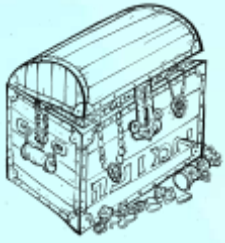
תירוץ ב. מירחה בשדה להתחייב מדרבנן

מין שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א בטעמא דקרא (רות ב, יז) כתב אקרא 'ותחבוט את אשר לקטה ויהי כאיפה שעורים', ומבאר שהיא הרגישה ששלו את הצבתים וא"כ אין זה לקט חייב במעשר ואינה יודעת איזה וחששה שתפריש מן הפטור על החיוב ולכן חבטה ועשתה מירוח וגורן בשדה [ואיפה שעורים הוא גורן כדמוכח בפאה ו'], ואמר' בסוטה (מג:): לקט שכחה ופאה שעשן גורן הוקבעו וה"מ בשדה אבל בעיר פטורין ולכן רצתה לחבוט ולעשות גורן בשדה כדי שיתחייב במעשר מדרבנן ותוכל להפריש מזה על זה שגם מה שבועז נתן לה אין חייב בפאה אלא מדרבנן דה"ל לקוח וכדעת הר"ש (ספ"ק דפאה) דלקוח קודם מירוח פטור מן התורה.

תירוץ ג. נעמי היתה מעשרת משום פירות הנכרים

בחידושי הגר"ז (שם) מתרץ, דמבואר בגיטין דף מח דלקט ושכחה של נכרים חייב במעשרות דאדעתיה דעכו"ם לא אפקריה, יעו"ש. באופן דנמצא דנעמי לעולם היתה מעשרת כל מה שרות הביאה ולא היה שום חשש בדבר.

אמנם ברנת יצחק (רות שם) הקשה דכל זה לא אתי שפיר אלא לדברי המשנה למלך (פ"ב מהל' תרומות ה"ט) שסובר דאף במקום עניי ישראל אי לקטינהו עניי עכו"ם חייב במעשר, אך שיטת הריטב"א (הובא בתוס' רעק"א פאה פ"ד מ"א) דכל דאיכא עניים מיפטר מיד בהפרשה ואך אי לקטינהו

מרגליות שאול

חיידשים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

הסמוכה שופר לתקוע בו ביום ו' והשליח הגיע ביום ו' אחרי שקיבלו שבת והיום עדיין גדול, האם מותר לתקוע או לא. וכותב ה"ט"ז ב' סברות להתיר לתקוע, א. דקבלת שבת בטעות היא כי מה שקבלו הוי דחשבו שלא יגיע השופר ולא יוכלו לקיים מצות היום ול"ש קבלה. ב. שקבלת שבת שקיבל בתוספת הוי כמו שנשבע וק"ל דשבועה לא חלה לבטל את המצוה.

ג. ויש לעיין בט"ז בתירוצו השני הא י"ט שני הוי דרבנן וק"ל דשבועה חלה לבטל מצוה דרבנן כמש"כ בשו"ע יו"ד סימן רל"ט ס"ו. ויש ליישב דשאני יו"ט שני שהוי דרבנן דעיקרו הוי דאוריתא שבזה הוי דינו כדאוריתא. ד. ולפ"ז היה מקום לתרץ את החת"ס הנ"ל שהרי בספיה"ע השו"ע פוסק שבזה"ז הוי דרבנן, וא"כ השבועה חלה ויותר אין יכולים לספור כשקיבל תוספת שבת, אך אין תירוץ זה נכון שהרי החת"ס פירש זאת על דברי הת"כ בדאוריתא.

ה. היה עובדא בתינוק שיום השמיני שלו היום ביום ו' והרופאים לא אישרו למולו ורק אחה"צ לפני שבת הרשו למולו, מיהו המוהל כבר קיבל תוספת שבת ויש לדון אם יכול למולו. ונראה שיכול למול כיון שהרי זה מילה בזמנה ומאי איכפת לן שהוא קיבל שבת. ויש להוסיף את הביאור של ה"ט"ז שזה קבלה בטעות, שחשיב שלא יזדמן לו מילה בזמן זה ולכן קיבל.

דבר היזוק

כתב השפת אמת (דברים, דרוש לר"ה שנת תרל"ח) "מי ששומר ספירת העומר וחג השבועות כראוי, אין צריך לבוא במשפט ראש השנה."

איזה דין מיוחד מקיימים השנה, כשבועות חל במוצאי שבת?

בחתם סופר על התורה שנת תקצ"ד מביא תו"כ מחודש שאומר אימתי הוי תמימות בזמן שבועות חל במוש"ק. ופירש בזה דכשחל פסח באמצע השבוע כיון שיש דין של תוספת יו"ט להוסיף מחול על הקודש במוצאי"ט נמצא שזמן מה מליל ט"ז א"א לספור בתחילת הלילה וא"כ חסר קצת מימי הספירה, וכך בסוף ביו"ט של שבועות שיש דין תוספת יו"ט קודם יו"ט, נמצא שזמן מה מסוף יום מ"ט נהיה יו"ט, וא"כ חסר קצת מיום הספירה, משא"כ כשחל פסח בשבת והספירה הוי שמאחרים זמן מה לספור וחסר זמן מה, מיהו בסוף שבועות שיחול במו"ש ונמשך שבת זמן מה משלימים הזמן שחסר.

א. והעיר הגר"נ נוסביום שליט"א על מש"כ החת"ס דביום המ"ט לעומר בזמן שקיבל תוספת יו"ט תו אינו יכול לספור ולכן לא הוי תמימות, דמסברא נראה שיכולים לספור אפי' בקיבל תוספת שבת אם עדין הוי יום. וכדמבואר בשערי תשובה סימן תפ"ט ס"ק כ' שמביא מהחיד"א במחזיק ברכה במי ששכח לספור בליל עש"ק והתפללו ערבית של שבת מבעו"י גדול, ואז נזכר שלא ספר בלילה, מ"מ כיון שעדין יום הוא יספור בלא ברכה, ושאר הימים בברכה. ועוד יש להעיר מש"כ החת"ס דבתחילת ליל ט"ז ניסן בזמן תוספת יו"ט א"א לספור דנראה מסברא שיכולים לספור אז, ואפילו לפני הבדלה.

ב. והט"ז באו"ח סימן ת"ר ס"ק א' מביא שאלה מקהילה אחת, בשנה שר"ה חל בימים ה' ו' ונגנב להם השופר ביום ה' ושלחו שליח שיביא מהקהילה

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

שבועות תעשה לך וכו'. אבל צ"ב מדוע התורה כותבת חג השבועות ולגבי ביכורים כותבת יום הביכורים ולא חג הביכורים. ונראה לומר שהיות והזמן

הסגולי של המועד הוא נצחי ואינו פוסק, כך בחרה התורה גם את שם היום שהוא ע"ש המצוות שבו את המצוה שאינה פוסקת. וזו מצות ספירת העומר שנוהגת גם בזמן שאין בית המקדש קיים. אבל הביכורים היינו שתי הלחם שהם ראשונים למנחת חייטים נוהגת רק בזמן בית המקדש. וסברא זו היא אפילו למ"ד שספירת העומר בזמן הזה היא מדרבנן, וכפי שמצינו סברא זו ברמב"ן פרשת בהעלותך. רש"י מביא את השאלה למה נסמכה פרשת בהעלותך לפרשת הנשיאים לפי שראה אהרון שלא היה הוא ולא שבטו בחנוכת המשכן חלשה דעתו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות. שואל הרמב"ן מדוע הדלקת הנרות גדולה מהקרבת הקרבנות. ומתרץ שכוונת התורה היא להדלקת נרות בית חשמונאי שנמשכת עד ימינו בהדלקת נרות חנוכה ומצוה זו גדולה ממצות הקרבנות כי היא נצחית ואינה כקרבנות שנוהגים רק בזמן שבית המקדש קיים. ע"כ דבר

הרמב"ן בקיצור. נמצאנו למדים שמצוה שנוהגת גם בזמן שאין בית המקדש קיים אפילו שהיא מדרבנן כנרות חנוכה, יש לה מעלה על מצוות הקרבנות הפוסקים בזמן שאין בית המקדש.

את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו (מוסף)

יום נקרא על שם המצוות שנעשות בו חג פירושו הקרבת קרבנות ושבועות

על שם ספירת העומר שסופרים להגיע לשבועות. והזמן ע"ש המאורע שקרה בו היינו מתן תורה. כי עיתוי המאורעות נבחרו בהתאם לסגולת הזמן. בזמן חג השבועות הוא זמן המסוגל למתן תורה. ולכן בכל שנה ושנה זמן זה מסוגל לקבלת התורה. והמצוות זמן חיובם הוא התאריך שמהותו מספר ימים שהחמה שוקעת וזורחת כמו שכתוב וספרתם לכם ממחרת השבת וכו' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום. הגם שלא כתבה התורה כמו בשאר מועדות את החודש והיום הסיבה לכך אומר "רבינו בחיי" לומר שהוא חג נגרר אחר מצוות העומר, ומ"ט יום הספורים בין ראשון של פסח עד שבועות הנה הם כחולו של של מועד בין ראשון של סכות עד שמיני עצרת ע"כ. אבל גם כאן הקובע הוא מספר הימים.

וצ"ב חג השבועות נקרא גם יום הביכורים [במדבר כח' כו'] "וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה

לה' בשבועותיכם וכו' ופרש"י חג השבועות קרוי בכורי קציר חייטים על שם שתי הלחם שהם ראשונים למנחת חייטים הבאה מן החדש. ומה שנקט כאן לשון חג השבועות הוא על פי הפסוק בפרשת "כי תשא" [שמות לד' כב'] וחג

מחודדים בפיץ

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע **הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א**

חידון מחודד

1. כפל טרחה "מזמר".
2. לכל "כתר" פרשה, והוא משומן.
3. מן החלל-קרוב. הרר בינוני והנגוע המרוחק ביותר.
4. באם לא תעשר, תקבל מעשר.
5. כיצד נהנה הישראל בתרומה טהורה?
6. היכן רמוז "ד' איש מלחמה" בפרשתנו?
7. במה דומים הסוטה וספירת העומר?
8. מה "תשלום" נלמד כיסוי הראש?
9. איזה פרי משבעת המינים דומה לפעמון?
10. הכיסוי כשרץ.

חידון א-ב לפרשה

- א. מצוות עשה, שמקיים המקריא לכהנים (ו, כג)
- ב. ממשא בני מררי (ד, לא)
- ג. תספורת (ו, ט)
- ד. אחיעזר, היה נשיא שבטו (ז, סו)
- ה. חנוכת המזבח היתה ביום... (ז, פד)
- ו. מצוות עשה למי שנטמא (ה, ב)
- ז. הכהן מניף מאיל הנזיר (ו, יט)

- ה. ממנו עושים את הכלי, בו מניחים את "מי המרים" (ה, יז)
- ט. ביום זה, יגלה הנזיר (ו, ט)
- י. פתיחת פסוקי ברכת כהנים (ו, כד-כו)
- כ. מה שתתן לו- יהיה לך (ה, י)
- ל. לא נותנים על מנחת הסוטה (ה, טו)
- מ. כך נקראת מנחת הסוטה (ה, טו)
- נ. מופרש (ו, ב)
- ס. בתוך זה שם הנזיר את המצות (ו, טו)
- ע. ממשא בני מררי (ד, לב) אחד עשר (ז, עב)
- פ. שיער לא מסופר (ו, ה)
- צ. אביו של נשיא שבט יששכר (ז, יח)
- ק. משם יקח הכהן עפר (ה, יז)
- ר. אחד מסוגי המצות שמביא הנזיר (ו, טו)
- ש. בהמה, שהקריבו הנשיאים לחטאת (ז, לד)
- ת. ממנו נעשה "מכסה המשכן" (ד, כה)

חידון א-ב למגילת רות

- א. בעל נעמי (א, ב)
- ב. בנחת (ג, ז)
- ג. ערמת תבואה (ג, ד)

- ד. בן-ישי (ד, כב)
- ה. השלב שלפני הלידה (ב, יג)
- ו. מכאן שהחומץ יפה לשרב (ב, יד)
- ז. חשובי העם (ד, ב)
- ח. שם שמה נעמי את הילד (ד, טז)
- ט. הגואל הראשון (ג, יג)
- י. אחזת (ג, ח)
- כ. אחד מבני נעמי (א, ב)
- ל. לשון יבום במגילה (ג, י)
- מ. השם שנעמי רצתה שיקראו לה (א, כ)
- נ. שם חמות רות (ג, א)
- ס. מריחת שמן (ג, ג)
- ע. תפקיד הזקנים והעם בנישואין (ד, יא)
- פ. מכוסה - נעלם (ד, א)
- צ. עמרים קטנים (ב, טו)
- ק. אחד מהדברים שבעז הביא לרות (ב, יד)
- ר. אשת בעז (ד, יג)
- ש. זמן התרחשות המגילה (א, א)
- ת. אשת יהודה (ד, יב)

מדורים שונים:

יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'זמתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו ענייני חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א. טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יז. מדור 'אכסוף נועם שבת', ליקוט נפלא בענין השבת וקדושתה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643 AO795422643@gmail.com

יח. מדור 'ביאורי תפילה', ובו כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לבי', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

יט. מדור 'עובדות דרבי לוי', על הגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, בעל 'מעדני השלחן', שו"ת 'מעדני מלכים', 'וללוי אמר', וש"ס. כתב וערך בנו הגאון רבי אלחנן יעקב דוד הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח"ס 'מועדי קדשיך' וש"ס. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנועד הרב יוני גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מון רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל מון רשכבה"ג רבי שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורי ההלכה והעיון:

- א. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג'].
- ב. מדור 'דובבות שפתי חיים', ובו שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.
- ג. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].
- ד. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבותינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.
- ה. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

מדורי הפרשה:

- ו. מדור 'עשרה מי יודע', ובו קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [וכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ.
- ז. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.
- ח. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.
- ט. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].
- י. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.
- יא. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורך את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.
- יב. מדור 'מחודדים בפיץ', ובו חידות לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.
- יג. מדור 'שביבי חיים', ובו פנינים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.